

RAPORT

o obecności muzyki Andrzeja Panufnika
w Polsce i na świecie

opracowanie: dr Beata Bolesławska-Lewandowska

Instytut Muzyki i Tańca
Warszawa, 2014

[Raport o obecności muzyki Andrzeja Panufnika w Polsce i na świecie](#) powstał w Instytucie Muzyki i Tańca. W niniejszym opracowaniu staraliśmy się opisać obecność muzyki i postaci kompozytora od Jego śmierci w 1991 roku do momentu rozpoczęcia obchodów setnej rocznicy urodzin, czyli do końca 2013 roku. Raport zostanie uzupełniony początkiem 2015 o wszystkie wydarzenia i osiągnięcia roku setnych urodzin twórcy w 2014.

Serdecznie dziękuję autorce Raportu, Pani dr Beacie Bolesławskiej-Lewandowskiej za żmudną pracę wykonaną w celu opracowania dokumentu, a wszystkim osobom i instytucjom zaangażowanym z jego powstanie – dziękuję za udostępnienie danych i pomoc w jego realizacji.

Andrzej Kosowski

Dyrektor Instytutu Muzyki i Tańca

[Andrzej Panufnik](#) zmarł 27 października 1991 roku w Twickenham pod Londynem. Jego życie dzieli się na dwie części, a cezurą pozostaje rok 1954, kiedy to nielegalnie opuścił Polskę i zamieszkał w Wielkiej Brytanii. Jego podwójna niejako przynależność – do kultury polskiej i brytyjskiej – warunkuje specyfikę obecności muzyki kompozytora i znacząco wpływa na recepcję jego muzyki w Polsce i na świecie.

Celem niniejszego raportu jest prześledzenie obecności muzyki Andrzeja Panufnika w życiu muzycznym od czasu jego śmierci (1991) do końca roku 2013. Rok kolejny bowiem – 2014 to już rok stulecia urodzin kompozytora, rok jubileuszowy, w którym obecność Panufnikaznaczona jest w sposób wyjątkowy i w związku z tym będzie przedmiotem osobnego raportu uzupełniającego.

Raport podzielony jest na kilka sekcji, z których na czoło wysuwa się pierwsza, dotycząca wykonań utworów kompozytora. Z przyczyn niejako naturalnych wykonania orkiestrowe podzielone zostały na cztery kategorie – wykonania w Polsce, Wielkiej Brytanii, Stanach Zjednoczonych oraz pozostałych krajach świata. Polska i Wielka Brytania jako dwie ojczyzny kompozytora pełnią tutaj rolę wiodącą (choć, jak będzie można zobaczyć, częstość wykonań była w obu tych krajach różna), z krajów tzw. „reszty świata” wyróżniono Stany Zjednoczone, w których widać stałe (począwszy od lat 1980.) zainteresowanie muzyką kompozytora i gdzie miała ona swych ważnych propagatorów wśród dyrygentów.

Osobno omówiono wykonania muzyki kameralnej kompozytora. Stanowią one kategorię wspólną, skromniejsza liczba utworów kameralnych w twórczości Andrzeja Panufnika przekłada się bowiem również na liczbę jej wykonań w Polsce i na świecie. Trzeba też tutaj podkreślić

dodatkową trudność, jaką w przypadku analizy wykonń muzyki kameralnej powoduje fakt, że nie wszystkie z nich są zgłaszane wydawcy (jak również Zaiksowi), stąd kategoria ta najpewniej pozostaje niepełna.

Dane dotyczące wszystkich analizowanych wykonń utworów Andrzeja Panufnika (również większości kompozycji kameralnych) pochodzą od jego jedyne go wydawcy – Boosey & Hawkes, z którym kompozytor związał się po wyjeździe z Polski. Częściowo uzupełniają je informacje od polskiego Zaiksu, obejmujące jednak wykaz zawężony do lat 2002–2013. W pojedynczych przypadkach informacje zostały uzupełnione dzięki poszczególnym wykonawcom i organizatorom.

Osobno w raporcie wyszczególnione zostały festiwale, w których muzyka Andrzeja Panufnika pojawiała się czy to, jako temat wiodący (Dni Muzyki Andrzeja Panufnika w Krakowie), czy też jego utwory regularnie włączane były w programy kolejnych edycji.

Następne omawiane kategorie dotyczą obecności muzyki Andrzeja Panufnika w nagraniach płytowych – zarówno archiwalnych, ale wciąż dostępnych na rynku i z jego udziałem, jako dyrygenta, jak też nowszych, rejestrowanych przez artystów młodszych generacji. Listę uzupełnia spis nagrań dokonanych i dostępnych w archiwum Polskiego Radia.

Kolejną kategorię stanowi wykaz audycji radiowych, w których osoba i twórczość Andrzeja Panufnika zajmowała znaczące miejsce – wykazane zostały audycje prezentowane na antenach Polskiego Radia oraz radia BBC. Osobno wyszczególnione zostały programy telewizyjne dedykowane Andrzejowi Panufnikowi, a wyprodukowane lub wyemitowane na wszystkich antenach Telewizji Polskiej poczynając od 1991 roku.

Kolejnym działem są opracowania baletowe do muzyki Panufnika. Choreografowie interesowali się utworami polskiego kompozytora jeszcze za jego życia, w katalogu dzieł twórcy widnieje nawet jeden utwór przeznaczony specjalnie dla baletu – *Panna Julia*, przygotowana na bazie istniejącej muzyki dla brytyjskiego choreografa Kennetha Macmillana (1970). Również po śmierci Panufnika niejednokrotnie sięgano po jego utwory, wykorzystując je – czy to w całości, czy we fragmentach – w różnego rodzaju opracowaniach baletowych. Zostały one omówione łącznie, choć z uwzględnieniem wykonń krajowych i zagranicznych.

Następna kategoria dotyczy refleksji naukowej i popularno-naukowej związanej z osobą i muzyką Andrzeja Panufnika – wykazano tu publikacje w całości jemu dedykowane, bądź, w których tematyka dotyczące jego twórczości zajmuje znaczące miejsce. Kategoria ta wiąże się bezpośrednio z następną, przybliżając nazwiska i dokonania najważniejszych propagatorów muzyki Andrzeja Panufnika. Obok osób piszących o jego kompozycjach, uwzględniono tutaj również najważniejszych wykonawców – najbardziej zasłużonych w propagowaniu muzyki kompozytora.

Osobną kategorię, choć znów wynikającą z wyżej wspomnianej, stanowią instytucje promujące dorobek Andrzeja Panufnika. Na koniec zaś wspomniano pokrótce o wciąż jeszcze nielicznych inicjatywach noszących nazwisko kompozytora oraz wymieniono utwory dedykowane jego pamięci. Całość zamyka przywołanie inicjatyw sytuujących Andrzeja Panufnika w przestrzeni publicznej (wystawy, muzea, biblioteki).

Do Raportu dołączony został aneks, w którym podany jest szczegółowy wykaz wykonń utworów orkiestrowych Andrzeja Panufnika na świecie, z uwzględnieniem podziału na Polskę, Wielką Brytanię, Stany Zjednoczone oraz inne kraje świata. Na koniec przedstawiono wyniki

badan omnibusowych na temat znajomości osoby Andrzeja Panufnika oraz słuchania muzyki poważnej.

Autorka raportu dziękuje w tym miejscu za pomoc wszystkim, którzy przekazali informacje pomocne w jego opracowaniu – w szczególności Lady Camilli Panufnik, a także Bognie Kowalskiej, dyrektor Polskiej Orkiestry Radiowej, Elżbiecie Bogacz z Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia w Katowicach, Marcinowi Majchrowskiemu i Joannie Grotkowskiej z Polskiego Radia, Jerzemu Stankiewiczowi z krakowskiego oddziału Związku Kompozytorów Polskich, Emmie Kerr z wydawnictwa Boosey & Hawkes oraz Bernardowi Jacobsonowi, Niallowi McLaughlinowi, Blake'owi Parhamowi i Katarzynie Szymańskiej-Stułce, Ewie Pobłockiej, Pawłowi Kowalskiemu, Arkadiuszowi Kubicy, Lechowi Napierale, a także innym nie wymienionym tu z nazwiska.

Szczególnie podziękowania należą się też dyrektorowi Instytutu Muzyki i Tańca, Andrzejowi Kosowskiemu, za zaufanie i cierpliwość oraz wszystkie cenne uwagi, dzięki którym raport nabrał ostatecznego kształtu.

SPIS TREŚCI RAPORTU:

1. WYKONANIA MUZYKI ORKIESTROWEJ ANDRZEJA PANUFNIKA	10
1.1 POLSKA	10
1.2 WIELKA BRYTANIA	19
1.3 STANY ZJEDNOCZONE	26
1.4 INNE KRAJE ŚWIATA	31
1.5 MUZYKA KAMERALNA	38
1.6 <u>Warszawskie dzieci</u>	48
2. MUZYKA ANDRZEJA PANUFNIKA W PROGRAMACH FESTIWALI	
W POLSCE I NA ŚWIECIE	51
2.1 Festiwale dedykowane w całości lub w większości muzyce Andrzeja Panufnika	51
<u>Dni Muzyki Andrzeja Panufnika</u>	51
2.2 Utwory Andrzeja Panufnika wykonywane na wybranych innych festiwalach:	54
<u>Międzynarodowy Festiwal Muzyki Współczesnej „Warszawska Jesień”</u>	54
<u>Warszawskie Spotkania Muzyczne</u>	55
<u>Międzynarodowe Dni Kompozytorów Krakowskich</u>	55
<u>Festiwal Muzyki Polskiej</u>	56
<u>Festiwal Muzyki Kameralnej „Kwartet Śląski i jego goście”</u>	56
<u>Musica Polonica Nova</u>	57
<u>Wrocławia Cantans</u>	58
<u>Chopin i jego Europa</u>	58
<u>BBC Promenade Concerts</u>	59

3. TWÓRCZOŚĆ ANDRZEJA PANUFNIKA W NAGRANIACH PŁYTOWYCH	
I RADIOWYCH	60
3.1 Nagrania płytowe z udziałem Andrzeja Panufnika	60
3.2 Nagrania i serie nagraniowe monograficzne	61
3.3 Nagrania płytowe mieszane	65
3.4 Nagrania radiowe w archiwum Polskiego Radia	67
4. ANDRZEJ PANUFNIK W PROGRAMACH RADIOWYCH, FILMIE I TELEWIZJI	70
4.1 Audycje radiowe poświęcone kompozytorowi	70
<u>Polskie Radio</u>	70
<u>Radio BBC</u>	72
4.2 Filmy i programy telewizyjne poświęcone kompozytorowi	74
5. MUZYKA ANDRZEJA PANUFNIKA W OPRACOWANIACH BALETOWYCH	
W POLSCE I NA ŚWIECIE	82
6. REFLEKSJA NAUKOWA I POPULARNO-NAUKOWA	85
6.1 Konferencje naukowe poświęcone twórczości Andrzeja Panufnika	85
6.2. Publikacje naukowe i popularno-naukowe	89
7. BADACZE I POPULARYZATORZY MUZYKI ANDRZEJA PANUFNIKA	93
7.1 Muzykolodzy, krytycy, publicyści	93
7.2 Wykonawcy	98
8. INSTYTUCJE PROMUJĄCE DOROBK TWÓRCZY ORAZ OSOBĘ ANDRZEJA	
PANUFNIKA	106
• Boosey & Hawkes	106
• Polskie Wydawnictwo Muzyczne	106
• London Symphony Orchestra	107
• Polskie Radio	107

• Wytwórnice płytowe: Unicorn Kanchana, EMI, Conifer, CPO	108
• Związek Kompozytorów Polskich	112
• Instytut Adama Mickiewicza	113
• Instytut Muzyki i Tańca	114
• Klub Muzyki Współczesnej „Malwa” w Krakowie	115

9. INSTYTUCJE, KONKURSY I INNE ZWIĄZANE Z IMIENIEM I OSOBĄ

ANDRZEJA PANUFNIKA 116

9.1 Konkurs Młodych Kompozytorów im. Andrzeja Panufnika	116
9.2 Fundacja im. Andrzeja Panufnika	119
9.3 The LSO-Panufnik Young Composers Scheme	120
9.4 Andrzej Panufnik Trio	124
9.5 Utwory dedykowane pamięci Andrzeja Panufnika	125

10. ANDRZEJ PANUFNIK W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ 126

<u>Ulica im. Andrzeja Panufnik (Gliwice)</u>	126
<u>Wystawy</u>	126
<u>Biblioteki i archiwa</u>	128

ANEKS 1: WYKAZ WYKONAŃ UTWORÓW ORKIESTROWYCH

ANDRZEJA PANUFNIKA 130

<u>Polska</u>	130
<u>Wielka Brytania</u>	137
<u>Stany Zjednoczone</u>	146
<u>Inne kraje świata</u>	150

ANEKS 2: WYNIKI BADANIA OMNIBUSOWEGO 158

1. WYKONANIA MUZYKI ORKIESTROWEJ ANDRZEJA PANUFNIKA

Symfonia stanowi trzon twórczości kompozytorskiej Andrzeja Panufnika – symfonie, koncerty instrumentalne oraz inne utwory na orkiestrę posiadają największe znaczenie w dorobku kompozytora. Stąd ich wykonania świadczą o znaczeniu kompozytora oraz miejscu jego muzyki w repertuarze orkiestrowym w Polsce i na świecie.

1.1 POLSKA

W Polsce muzyka Andrzeja Panufnika zaczęła być ponownie wykonywana dopiero od 1977 roku, po zdjęciu zapisu cenzury na jego nazwisko. Pierwszy szerzej zakrojony przegląd twórczości kompozytora miał miejsce podczas Międzynarodowego Festiwalu Muzyki Współczesnej „Warszawska Jesień” dopiero w roku 1990, kiedy to on sam był gościem honorowym festiwalu. Po raz pierwszy i jedyny od czasu emigracji w 1954 roku Panufnik odwiedził wówczas Warszawę. W ciągu całego festiwalu wykonano 11 jego utworów, jeżeli jednak wydawać by się mogło, że pójdą za tym wykonania w latach kolejnych – to tak się nie stało.

W roku **1991**, roku śmierci kompozytora, nie odnotowano bowiem ani jednego wykonania muzyki orkiestrowej Panufnika w Polsce. Rok **1992** przyniósł wykonania **9** utworów kompozytora, z czego 7 w Warszawie. Bez wątpienia wykonania te miały wyraźnie związek z uczczeniem pamięci zmarłego w październiku 1991 roku twórcy – 24 kwietnia 1992 roku w Filharmonii Narodowej w Warszawie pod dyktando Wojciecha Michniewskiego zaprezentowano 3 utwory Panufnika (*Metasinfonia*, *Nokturn*, *Sinfonia sacra*), a dokładnie

w rocznicę jego śmierci, 27 października 1992 orkiestra London Musici pod dyрекcją Marka Stephensona zaprezentowała w Studiu Koncertowym Polskiego Radia w Warszawie *Hommage à Chopin* (solistka: Karen Jones) oraz *Koncert skrzypcowy* (solista: Krzysztof Śmietana). Ponadto w Warszawie zabrzmiało *A Procession for Peace* (14 marca 1991, Polska Orkiestra Radiowa, dyr. Tadeusz Strugała) oraz *Uwertura tragiczna* (24 maja 1991, Filharmonia Narodowa), we Wrocławiu zabrzmiało *Landscape* (18 września 1991, London Mozart Players, dyr. Matthew Best), a w Bydgoszczy *Koncert fortepianowy* (13 listopada 1991, Paweł Kowalski – fortepian, Orkiestra Filharmonii Pomorskiej, dyr. Jerzy Katlewicz).

W kolejnych latach ponownie wykonań było mniej – w roku **1993** zaledwie **2** (*Koncert wiolonczelowy* – polskie prawykonanie, Warszawa; *Koncert fortepianowy* – Gdańsk), w **1994** – **5** (dwukrotnie *Koncert fortepianowy* – Warszawa, Poznań; *Universal Prayer* – Wrocław; *Sinfonia di Sfere* – Warszawa; *Sinfonia sacra* – Lublin), w **1995** – **1** (*Sinfonia sacra* – Kraków), a w **1996** nie było ich wcale. W roku **1997** odnotowano **3** wykonania kompozycji Panufnika (dwukrotnie *Kołysanka*, *Uwertura bohatera* – wszystkie wykonania w Warszawie), a w **1998** – **2** (*Koncert fortepianowy* – Warszawa, *Sinfonia sacra* – Wrocław). Zasadniczy wzrost wykonań utworów orkiestrowych Panufnika przyniósł dopiero rok **1999** (rok 85. rocznicy urodzin kompozytora) w liczbie **12** kompozycji. Trzykrotnie zabrzmiała wówczas *Sinfonia sacra*, dwukrotnie *X Symfonia*, a ponadto *A Procession for Peace*, *Uwertura tragiczna*, *Koncert skrzypcowy*, *Arbor cosmica*, *Sinfonia concertante*, *Koncert fortepianowy* oraz *Koncert fagotowy*. Warto dodać, że sześć z wyżej wymienionych utworów (pięć ostatnich oraz *X Symfonia*) zaprezentowano podczas pierwszej odsłony festiwalu Dni Muzyki Andrzeja Panufnika w Krakowie (na przełomie listopada i grudnia 1999 roku), pozostałe natomiast zabrzmiały w Warszawie, Poznaniu i Łodzi.

Rok **2000** przyniósł **9** wykonań utworów Panufnika – dwukrotnie zabrzmiał *Koncert wiolonczelowy* w Filharmonii Narodowej (24 i 25 marca; solista – Andrzej Bauer, dyr. Kazimierz Kord, wykonania zaowocowały płytą CD wydaną przez CD Accord), ponadto w Krakowie zabrzmiało *Epitafium katyńskie* (11 czerwca; Capella Cracoviensis, dyr. Stanisław Gałowski), a pod koniec roku kompozycje Panufnika wypełniły w całości dwa koncerty orkiestry Jeunesses Musicales w Akademii Muzycznej w Warszawie (21 i 24 listopada, dyr. Maciej Żółtowski; dwukrotnie ten sam program: *Concertino, Sinfonia concertante, Sinfonia mistica*).

Rok **2001**, czyli rok 10. rocznicy śmierci Andrzeja Panufnika przyniósł znaczący skok wykonań jego kompozycji orkiestrowych – odnotowano ich **17**, przy czym aż 8 w ramach jubileuszowego sezonu koncertowego Filharmonii Narodowej w Warszawie (26 i 27 stycznia: *Koncert skrzypcowy* i *Sinfonia mistica*, dyr. Mark Stephenson, solistka: Chantal Juillet; 16 i 17 lutego: *Concerto festivo*, dyr. Antoni Wit; 18 i 19 maja: *Nokturn*, dyr. Stanisław Skrowaczewski). Pozostałe wykonania miały miejsce w Katowicach (*Sinfonia votiva*), Warszawie (*Suita staropolska*, Studio Koncertowe PR im. W. Lutosławskiego), Bydgoszczy (*Koncert skrzypcowy*) i Krakowie (dwukrotnie *Concertino*, a także *Koncert fagotowy, Divertimento, Hommage à Chopin* i *Suita staropolska*).

Lata **2002** i **2003** to ponownie znaczący spadek wykonań. W roku **2002** odnotowano ich tylko **5** i wszystkie poza Warszawą: we Wrocławiu (*Sinfonia sacra*), Wieliczce (*Suita staropolska*), Katowicach (*Koncert skrzypcowy* i *Concerto festivo*) i Lublinie (*Koncert fortepianowy*). Rok **2003** zaznaczył się natomiast zaledwie **2** wykonaniami muzyki orkiestrowej, były to *Hommage à Chopin* (Warszawa) oraz *Suita staropolska* (Jelenia Góra).

Kolejna rocznica urodzin kompozytora, którą przyniósł rok **2004** znów zaznaczyła się skokiem liczby wykonań jego utworów orkiestrowych – było ich **15** i aż do 2012 roku liczba

prezentacji kompozycji orkiestrowych Andrzeja Panufnika w Polsce nie spadła poniżej dziesięciu. Rok **2004** przyniósł dwukrotne wykonania *Koncertu fortepianowego* (9 i 10 stycznia; solistka: Ewa Pobłocka) oraz *Epitafium katyńskiego* (4 i 5 marca, dyr. Tada'aki Otaka) w Filharmonii Narodowej w Warszawie oraz dwa koncerty monograficzne w Warszawie – w Studiu Koncertowym PR im. W. Lutosławskiego (17 października: *Muzyka jesieni*, *Koncert skrzypcowy*) oraz w Muzeum Niepodległości (29 października: *Epitafium katyńskie*, *Kołysanka*, *Uwertura bohatera*). Ponadto utwory Panufnika zabrzmiały w Bielsku-Białej (Festiwal Kompozytorów Polskich, *Suita staropolska*), Częstochowie (Filharmonia, dwukrotne wykonanie *Concertina*), Katowicach (*Koncert skrzypcowy*), Gdańsku (Filharmonia Bałtycka, *Muzyka jesieni*) oraz Łodzi (Śródmiejskie Forum Kultury, *Suita staropolska*).

Rok **2005** to **14** wykonań orkiestrowych Panufnika – dwukrotna prezentacja *Sinfonii sacra* w Filharmonii Narodowej w Warszawie (29 i 30 kwietnia), cztery utwory wykonane w Krakowie (2 marca: *Arbor cosmica*, 12 maja: *Thames Pageant*, 9 września: *Suita staropolska*, 11 listopada: *Uwertura tragiczna*) oraz pojedyncze koncerty we Wrocławiu (4 lutego: *Suita staropolska*), Bydgoszczy (8 kwietnia: *Sinfonia sacra*), Jeleniej Górze (3 czerwca: *Concertino*), Opolu (17 lipca: *Taniec* ze suity *Polonia*), Koszalinie (14 października: *Koncert fortepianowy*) i Płocku (11 listopada: *Suita staropolska*). Ponadto w Warszawie zaprezentowano dwie kompozycje Panufnika odnalezione w archiwach Polskiego Radia, a napisane na początku lat 1950. dla potrzeb radia – *Małą balladę* i *Romans* na orkiestrę (23 listopada: Polska Orkiestra Radiowa pod dyr. Moniki Wolińskiej).

W roku **2006** odnotowano **15** wykonań kompozycji orkiestrowych Panufnika, z czego cztery miały miejsce w Warszawie (dwukrotne wykonanie suity *Polonia* w Filharmonii Narodowej; *Nokturn* i *Uwertura tragiczna* w programie festiwalu Chopin i jego Europa), pozostałe natomiast

we Wrocławiu (*X Symfonia, Concertino*), Krakowie (*Koncert skrzypcowy, Arbor cosmica*), Białymstoku (*Sinfonia sacra*), Gdańsku (*Suita staropolska*), na festiwalach organowych i kameralnych w Giżycku i Kamieniu Pomorskim (w obu miejscach *Suita staropolska*) oraz w filharmoniach w Łodzi (*Nokturn*), Zielonej Górze (*Suita staropolska*) i Poznaniu (*Uwertura bohatera*).

W roku **2007** w Polsce utwory orkiestrowe Panufnika zabrzmiały **10** razy – *Sinfonię sacra* wykonano dwukrotnie w Filharmonii Krakowskiej, ten sam utwór zaprezentowano też podczas festiwalu Chopin i jego Europa w Warszawie oraz w czasie przesłuchań Międzynarodowego Konkursu Dyrygentów im. Grzegorza Fitelberga w Katowicach. Ponadto w Toruniu i Opolu wykonano *Koncert skrzypcowy*, w Bydgoszczy *Suitę staropolską*, w Warszawie *Harmony* (dwukrotnie w Filharmonii Narodowej), a we Wrocławiu *Concertino*.

Rok **2008** zaznaczył się rekordową liczbą **20** wykonań. Muzyka kompozytora ponownie rozbrzmiewała w stolicy – Polska Orkiestra Radiowa pod batutą Łukasza Borowicza wykonała *Epitafium katyńskie, A Procession for Peace* oraz *Harmony*, a Orkiestra Filharmonii Narodowej pod dyr. Yana Pascala Torteliera dwukrotnie zagrała *Nokturn*. Ponadto NOSPR pod dyr. Wojciecha Michniewskiego trzykrotnie wykonał *A Procession for Peace* – w Krakowie, Katowicach i Warszawie. Utwory Panufnika grano także w Szczecinie (*Koncert skrzypcowy*), Wrocławiu (*Koncert fagotowy, Concerto in modo antico*), Krakowie (*Suita staropolska, Concertino*), Gdańsku (*Suita staropolska, Sinfonia sacra*), Częstochowie (*Concertino*), Cieszynie (*Tryptyk jagielloński*), Katowicach (*Sinfonia sacra*), Olsztynie (*Suita staropolska*) i Płocku (*Suita staropolska*).

Rok **2009** przyniósł **19** wykonań utworów orkiestrowych Panufnika. Rozbrzmiewały one podczas koncertów Polskiej Orkiestry Radiowej w Warszawie (*Polonia, Rhapsody, Hommage à*

Chopin, Kołysanka, Sinfonia concertante, Sinfonia rustica, Landscape), a ponadto w Filharmonii Narodowej (*Hommage à Chopin, Uwertura tragiczna*), w Olsztynie (*Divertimento*), Elblągu (*Koncert skrzypcowy*), Myszyńcu (*Sinfonia rustica*), Białymstoku (*Sinfonia sacra*), Wrocławiu (*Nokturn*), Katowicach (*Nokturn*), Łodzi (*Suita staropolska*), Krakowie (*Uwertura bohatera*, *Concertino*) i Gdyni (*Suita staropolska*).

W roku **2010** wykonano **17** utworów orkiestrowych Panufnika – czterokrotnie zabrzmiało *Epitafium katyńskie* (Warszawa, Poznań, Łódź, Wrocław), dwukrotnie *Koncert skrzypcowy* (Kalisz, Warszawa), trzykrotnie *Suita staropolska* (Olsztyn, Gdańsk, Zabrze), a ponadto *Hommage à Chopin* (Warszawa), *Concertino* (Warszawa), *Koncert fortepianowy* (Gdańsk), *Concerto in modo antico* (Białystok), *Sinfonia elegiaca* (Wrocław), *Sinfonia rustica* (Płock), *Divertimento* (Łódź) oraz *Taniec ze suity Polonia* (Olsztyn).

W roku **2011** liczba wykonań kompozycji orkiestrowych Andrzeja Panufnika w Polsce spadła do **7**. Wszystkie też odbyły się poza Warszawą – w Opolu (*Koncert skrzypcowy, Suita staropolska*), Częstochowie (*Suita staropolska*), Bydgoszczy (*Epitafium katyńskie*), Łodzi (*Suita staropolska*), Rzeszowie (*Sinfonia sacra*) i Poznaniu (*Sinfonia sacra*).

W **2012** odnotowano **9** wykonań – w tym aż 6 prezentacji *Koncertu skrzypcowego*: w Radomiu (dwukrotnie), Łomży, Krakowie, Wrocławiu i Olsztynie. Ponadto w Katowicach zabrzmiała *Uwertura bohatera* (NOSPR) i *Sinfonia sacra* (Filharmonia Śląska, w ramach przesłuchań Międzynarodowego Konkursu Dyrygentów im. Grzegorza Fitelberga), a w Warszawie *Koncert fortepianowy* (Studio Koncertowe PR im. Witolda Lutosławskiego).

I wreszcie rok **2013** zaznaczył się tylko **7** wykonaniami, przy czym ponownie prym wiódł *Koncert skrzypcowy* – wykonany w Warszawie, Gorzowie, Katowicach i Krakowie. Poza tym, w Opolu zabrzmiało *Epitafium katyńskie*, a we Wrocławiu *Landscape* i *Concertino*.

Łącznie w omawianym okresie w Polsce muzyka orkiestrowa Andrzeja Panufnika zabrzmiała **200** razy. Co ciekawe, na pierwszym miejscu, obok *Koncertu skrzypcowego* uplasowała się *Suita staropolska* (oba po 26 wykonań), a tuż za nimi *Sinfonia sacra* (22 wykonania). Następne w kolejności – *Concertino* (14 wykonań), *Koncert fortepianowy* (12 wykonań) i *Epitafium katyńskie* (11 wykonań) znacznie już ustępują im miejsca częstotliwością wykonań, pozostałe nie przekraczają ilości 10 wykonań, a niektóre kompozycje zabrzmiały zaledwie jeden raz.

O ile wysoka pozycja *Sinfonii sacra* i *Koncertu skrzypcowego* nie dziwi, to pierwsze miejsce skomponowanej przez Panufnika jeszcze przed wyjazdem z Polski, w 1950 roku, *Suity staropolskiej* wydaje się zaskakujące, najwyraźniej jednak owa zgrabna stylizacja muzyki dawnej doskonale pasuje do różnych okazji, wiele z jej wykonań miało bowiem miejsce poza tradycyjnymi salami koncertowymi – żeby wymienić np. III Światowy Zjazd Gdańszczan (koncert zorganizowany przez gdański Urząd Miejski, 2010), wykonanie w Łodzi podczas Chrzestu Dzwonu „Serce Łodzi” (koncert zorganizowany przez łódzki Caritas, 2011), czy włączanie utworu w programy koncertów z okazji obchodów Święta Niepodległości. Warto dodać, że o ile *Koncert skrzypcowy* rozbrzmiewał w interpretacjach różnych solistów, to wysokie miejsce *Koncertu fortepianowego* zawdzięczamy wyłącznie dwojgu pianistom – Ewie Pobłockiej i Pawłowi Kowalskiemu. Duża liczba prezentacji *Concertina* na kotły, perkusję i smyczki spowodowana jest z kolei bez wątpienia walorami pedagogicznymi tego utworu, pisanego w 1980 roku na organizowany przez London Symphony Orchestra konkurs dla młodych perkusistów – po utwór ten, grywany m.in. przez słynną Evelyn Glennie, chętnie sięgali perkusiści w różnych miejscach Polski. Na niezłą pozycję *Epitafium katyńskiego* natomiast wpływ miała tragiczna katastrofa samolotu prezydenckiego w Smoleńsku, 10 kwietnia 2010 roku – rychło bowiem organizatorzy

koncertów poświęconych pamięci tego wydarzenia zaczęli włączać do programów właśnie ten niedługi utwór Panufnika, nawiązujący w swej dedykacji do zbrodni katyńskiej.

Mimo, że liczba wykonań utworów orkiestrowych Andrzeja Panufnika w Polsce w latach 1991–2013 nie była imponująca, bez wątpienia cieszy fakt, że pojawiały się one w całym kraju, często – zwłaszcza w późniejszych latach – również w niewielkich miastach, z dala od dużych ośrodków kultury czy filharmonicznych sal koncertowych. Można zatem żywić nadzieję, że nazwisko Panufnika i jego muzyka dociera do świadomości Polaków i znajduje swoje miejsce w polskim życiu muzycznym.

TABELA 1. Częstotliwość wykonań poszczególnych utworów orkiestrowych Andrzeja Panufnika w Polsce

Lp.	Tytuł utworu	Liczba wykonań
1.	<i>Suita staropolska</i>	26
1.	<i>Koncert skrzypcowy</i>	26
3.	<i>Sinfonia sacra</i>	22
4.	<i>Concertino</i>	14
5.	<i>Koncert fortepianowy</i>	12
6.	<i>Epitafium katyńskie</i>	11
7.	<i>Nokturn</i>	9
8.	<i>Hommage à Chopin</i>	6
9.	<i>A Procession for Peace</i>	6
10.	<i>Uwertura tragiczna</i>	5
11.	<i>Uwertura bohaterska</i>	5
12.	<i>Polonia (w tym Taniec)</i>	5

13.	<i>Kotysanka</i>	4
14.	<i>Sinfonia concertante</i>	4
15.	<i>Sinfonia mistica</i>	4
16.	<i>Koncert wiolonczelowy</i>	3
17.	<i>Koncert fagotowy</i>	3
18.	<i>Arbor cosmica</i>	3
19.	<i>Divertimento</i>	3
20.	<i>Harmony</i>	3
21.	<i>Sinfonia rustica</i>	3
22.	<i>Landscape</i>	3
23.	<i>Concerto festivo</i>	3
24.	<i>X Symfonia</i>	3
25.	<i>Muzyka jesieni</i>	2
26.	<i>Concerto in modo antico</i>	2
27.	<i>Universal Prayer</i>	1
28.	<i>Sinfonia di Sfere</i>	1
29.	<i>Metasinfonia</i>	1
30.	<i>Sinfonia votiva</i>	1
31.	<i>Thames Pageant</i>	1
32.	<i>Tryptyk jagielloński</i>	1
33.	<i>Rhapsody</i>	1
34.	<i>Sinfonia elegiaca</i>	1
35.	<i>Mała ballada</i>	1
36.	<i>Romans</i>	1

1.2 WIELKA BRYTANIA

W drugiej ojczyźnie kompozytora – Wielkiej Brytanii – obecność jego muzyki w życiu koncertowym wyglądała trochę inaczej. Przede wszystkim w omawianym okresie nie było roku, w którym nie odnotowano ani jednej prezentacji utworu orkiestrowego Andrzeja Panufnika. Ponadto, w przeciwieństwie do Polski to właśnie pierwsze lata analizowanego przedziału czasowego znaczone są największą liczbą wykonań muzyki orkiestrowej kompozytora.

W roku **1991**, kiedy kompozytor jeszcze żył, odnotowano ich **11**, w tym trzykrotnie wykonano *Muzykę jesieni* (Bournemouth, Glasgow, Manchester), dwukrotnie *Hommage à Chopin* (Salisbury, Londyn) oraz *Love Song* (premierowe wykonania wersji na orkiestrę smyczkową oraz głos, harfę i orkiestrę smyczkową w Londynie), a ponadto *Sinfonię mistica* (Londyn), *Sinfonię di Sfere* (Londyn), *Sinfonię sacra* (Bangor) oraz *Epitafium katyńskie* (Bournemouth).

W latach **1992** i **1993**, czyli dwóch latach bezpośrednio po śmierci kompozytora liczba wykonań jego utworów orkiestrowych w Wielkiej Brytanii była najwyższa i w obu tych latach wyniosła **21**. Rok 1992 przyniósł m.in. prawykonanie ostatniego utworu Andrzeja Panufnika – *Koncertu wiolonczelowego* oraz pierwsze w Wielkiej Brytanii wykonanie jego *X Symfonii* podczas specjalnego koncertu poświęconego pamięci kompozytora (Memorial Concert, 24 czerwca 1992 w Londynie, solista: Mściław Rostropowicz, London Symphony Orchestra, dyr. Hugh Wolff). Ponadto czterokrotnie wykonano *Concertino* (Greenwich, Bedford i dwa razy w Londynie), trzykrotnie *Hommage à Chopin* (dwukrotnie w Londynie oraz na Criccieth Festival w Walii) i *Sinfonię sacra* (ShIPLEY, Cardiff, Croydon), dwukrotnie *Arbor cosmica* (Londyn) i *Koncert skrzypcowy* (Glasgow, Londyn), a także *Muzykę jesieni* (Londyn), *Koncert fagotowy* (Londyn), *Metasinfonię* (Londyn), *Suitę staropolską* (Perth) i *X Symfonię* (Birmingham).

W roku 1993 z kolei prym wśród wykonań kompozycji orkiestrowych Panufnika wiódł *Koncert skrzypcowy* – zaprezentowany aż 11 razy w różnych miejscach Szkocji (Ayr, Dollar, Caithness, Brodie, Aberdeen, Banff, Aberfeldy, Arran, Kirkcudbright i dwukrotnie w Glasgow) podczas tournée BT Scottish Ensemble i solisty Jagdishy Mistry, który pełnił również rolę dyrygenta. Ponadto trzykrotnie wykonano *Concertino* (Tollcross oraz dwukrotnie w Glasgow), dwukrotnie *Hommage à Chopin* (Londyn, Edynburgh) i *Thames Pageant* (Henley), a także *Landscape* (Londyn), *Arbor cosmica* (Londyn) i *Sinfonię mistica* (Derby).

W **1994** roku odnotowano **15** wykonań – po dwa razy zabrzmiały *Harmony* (Leamington, Malvern), *Thames Pageant* (dwukrotnie w Richmond) oraz *Concertino* (Brighton, Londyn), ponadto wykonano *Landscape* (Londyn), *Hommage à Chopin* (Exeter), *Arbor cosmica* (Dartington) oraz aż sześciokrotnie *Concerto in modo antico* w Szkocji (Perth, Aberdeen, Dundee, Wick, Edynburg, Glasgow) – wszystkie w wykonaniu BT Scottish Ensemble pod dyрекcją Clio Goulda (solista: John Wallace).

Rok **1995** przyniósł tylko **4** wykonania utworów orkiestrowych Andrzeja Panufnika, były to: *Koncert skrzypcowy* (dwukrotnie: w Oare, Wendover), *Koncert fagotowy* (Liverpool) oraz *Sinfonia sacra* (Londyn). W **1996** roku odnotowano **7** wykonań – aż czterokrotnie wykonano *Concertino* (Londyn), a ponadto *Koncert skrzypcowy* (Twickenham) i dwukrotnie *Sinfonię sacra* (Glasgow, Edynburgh).

Rok **1997** zapisał się **9** wykonaniami – trzykrotnie zabrzmiało *Concertino* (Rugby, Leamington, Bedford), dwukrotnie *Landscape*, a ponadto *Koncert wiolonczelowy*, *Sinfonia concertante*, *Hommage à Chopin* i *Suita staropolska* (wszystkie w Londynie).

W roku **1998** również odnotowano **7** wykonań kompozycji orkiestrowych Panufnika, były to – czterokrotnie *Sinfonia sacra* (trzy razy w Londynie i raz w Glasgow), a także *Landscape* (Milton Keynes), *Kołysanka* (Manchester) i *Epitafium katyńskie* (Londyn).

Rok **1999** przyniósł nieznaczny wzrost wykonań, odnotowano ich **10**, w tym cztery wykonania *Koncertu skrzypcowego* (Hurtspierpoint, Wycombe i dwukrotnie Londyn), po dwie prezentacje *Sinfonii sacra* (Huddersfield, Londyn) i *Suity staropolskiej* (Cambridge, Stavenage) oraz pojedyncze wykonania *Concertino* (Deane) i *Harmony* (Glasgow).

W roku **2000** wykonano **5** utworów orkiestrowych Andrzeja Panufnika – trzykrotnie była tu *Suita staropolska* (Brighton, Wooton, Bedford), ponadto w Londynie zabrzmiały *Sinfonia sacra* i *Concertino*. Kolejny, **2001** rok przyniósł największy, jak dotychczas, spadek wykonań – odnotowano ich zaledwie **2** i była to dwukrotna prezentacja *Sinfonii sacra* w Liverpoolu przez tamtejszą orkiestrę pod dyрекcją Gerarda Schwarza.

Rok **2002** przyniósł w Wielkiej Brytanii **10** wykonań utworów orkiestrowych Panufnika, w tym czterokrotną prezentację *Concerto festivo* przez Narodową Orkiestrę Symfoniczną Polskiego Radia pod dyрекcją Gabriela Chmury (Nottingham, Cambridge, Middlesbrough, Halifax) oraz dwa wykonania *Epitafium katyńskiego* (Brecon, Bradford-on-Avon). Ponadto zabrzmiały: *Concertino* (Loughborough), *Thames Pageant* (Londyn), *Sinfonia sacra* (Londyn) oraz *Suita staropolska* (Glasgow).

W roku **2003** liczba wykonań wzrosła do **12**, w tym odnotowano aż 7 prezentacji *Concertina* (dwukrotnie Liverpool i Londyn, poza tym Ipswich, Kings' Lynn i Edynburgh), trzy wykonania *Suity staropolskiej* (Basingstoke, Londyn, Croydon), a także pojedyncze wykonania *Koncertu skrzypcowego* (Londyn) i *Sinfonii sacra* (Londyn).

W roku **2004**, czyli roku 90. rocznicy urodzin kompozytora jego muzyka orkiestrowa zabrzmiała w Wielkiej Brytanii **7** razy. Wykonano wówczas trzykrotnie *Uwerturę bohaterską* w Liverpoolu, dwukrotnie *Koncert skrzypcowy* (Tunbridge Wells, Londyn) i również dwukrotnie *Suitę staropolską* (Edynburgh, Glasgow).

Rok **2005** przyniósł zaledwie **3** prezentacje utworów orkiestrowych Panufnika i były to wykonania *Sinfonii sacra* (Liverpool, Nottingham, Highate). W **2006** roku z kolei odnotowano **5** wykonań – w Londynie zabrzmiały *Concertino*, *Koncert skrzypcowy* oraz *Koncert fagotowy*, *Sinfonię sacra* zagrano w Maidstone, a *Uwerturę bohaterską* w Scarborough.

Również **5** wykonań odnotowano w roku **2007** – w tym aż cztery razy w Londynie zabrzmiało *Hommage à Chopin*, poza tym w Northampton zaprezentowano *Concertino*. Zaledwie **2** razy wykonano utwory orkiestrowe Panufnika w roku **2008** – były to: *Concerto in modo antico* (Scarborough) i *Koncert skrzypcowy* (Buxton).

Również rok **2009** nie przyniósł większego ożywienia w zakresie prezentacji muzyki orkiestrowej Andrzeja Panufnika w Wielkiej Brytanii – odnotowano **6** wykonań. Były to: *Sinfonia elegiaca* (Scarborough), *Uwertura bohatera* (Londyn – koncert z okazji 3 maja w wykonaniu NOSPR pod dyr. Jacka Kaspszyka), *Harmony* i *Suita staropolska* (oba w Londynie), a także *Nokturn*, wykonany dwukrotnie przez NOSPR pod dyr. Jacka Kaspszyka (Derby i Leeds; oba koncerty w ramach sezonu Polska! Year).

Rok **2010** przyniósł **8** wykonań utworów orkiestrowych Panufnika – czterokrotnie zagrano *Sinfonię sacra* (trzy razy w Londynie, raz w Cardiff), a ponadto *Suitę staropolską* (Londyn), *Uwerturę bohaterską* (Edynburgh), *Landscape* (Prestegigne) i *Muzykę jesieni* (Nottingham).

W roku **2011** na ogólną liczbę **7** wykonań złożyły się cztery prezentacje *Sinfonii rustica* w wykonaniu orkiestry Filharmonii Narodowej pod dyрекcją Antoniego Wita (Southend-on-Sea, Londyn, Bristol. Warwick) oraz wykonania *Sinfonii sacra* (Londyn), *Two Lyric Pieces* (utwór nr 2, Farnham) i *Koncertu skrzypcowego* (Lewes).

Rok **2012** przyniósł tylko **3** wykonania utworów orkiestrowych Andrzeja Panufnika na Wyspach Brytyjskich – były to: *Sinfonia concertante* (Greenwich) oraz *Concertino* (dwa razy: Dulwich, Belfast).

Rok **2013** z kolei zapisał się **10** wykonaniami – w tym prezentacją *Uwertury tragicznej* oraz *Kołysanki* na festiwalu BBC Proms w Londynie przez Orkiestrę Filharmonii Narodowej w Warszawie pod dyрекcją Antoniego Wita (23 sierpnia 2013), jak również trzema wykonaniami *Sinfonii sacry* (Leicester, Wells, Hertford) oraz dwoma *Suity staropolskiej* (Londyn). Ponadto wykonano *Epitafium katyńskie* (Cardiff), *Concertino* (Guernsey) i *Landscape* (Richmond).

Łącznie w latach 1991–2013 w Wielkiej Brytanii wykonano **190** utworów orkiestrowych Andrzeja Panufnika. Jest to zatem liczba ogólnie nieznacznie mniejsza niż liczba wykonań w naszym kraju, mniejsza była też różnorodność wykonywanej muzyki – o ile w Polsce łącznie zagrano 36 różnych utworów Panufnika, w Wielkiej Brytanii zabrzmiało ich 28. Najczęściej grano *Concertino* (31 razy). Warto dodać, że utwór ten swą wysoką pozycję w dużej mierze zawdzięcza jego najśłynniejszej interpretatorce, Evelyn Glennie, jak również temu, że był obowiązkowym punktem programu konkursu organizowanego przez London Symphony Orchestra i Shell w latach 1992, 1996 i 2000. Najwyraźniej jednak, podobnie jak w Polsce, kompozycja ta cieszy się dużą popularnością wśród perkusistów.

Kolejne pozycje zajęły *Sinfonia sacra* (30 wykonań) oraz *Koncert skrzypcowy* (26 wykonań) – oba te utwory od lat cieszą się opinią najczęściej grywanych dzieł Andrzeja Panufnika, co

przeгляд wykonań i w Polsce, i w Wielkiej Brytanii w pełni potwierdza. Co ciekawe, okazuje się, że skromnych rozmiarów *Suita staropolska* cieszyła się popularnością nie tylko w Polsce, ale i w Wielkiej Brytanii, gdzie w omawianym okresie zaprezentowano ją 17 razy. Wysoką pozycję zajęło również *Hommage à Chopin* z 13 wykonaniami, pozostałe utwory zapisały się już liczbą poniżej 10.

Najbardziej chyba dziwi, że na liście tej brakuje *Koncertu fortepianowego*, który w Polsce należał do czołówki najczęściej wykonywanych kompozycji (uplasował się na piątym miejscu). Kompozytor jeszcze przed śmiercią, w roku 1991 dokonał nagrania tego utworu dla wytwórni Conifer Records, z Ewą Pobłocką przy fortepianie, ale zabrakło chyba brytyjskich pianistów, którzy chcieliby wykonywać koncert na Wyspach Brytyjskich. Bez wątplenia jednak muzyka orkiestrowa Andrzeja Panufnika w Wielkiej Brytanii pozostaje obecna, choć wyraźnie widać spadek zainteresowania w ostatnich latach omawianego okresu. Należy mieć nadzieję, że sytuacja ta zmieni się po roku 2014, czyli roku stulecia urodzin polskiego twórcy.

TABELA 2. Częstotliwość wykonań poszczególnych utworów orkiestrowych Andrzeja Panufnika w Wielkiej Brytanii

Lp.	Tytuł utworu	Liczba wykonań
1.	<i>Concertino</i>	31
2.	<i>Sinfonia sacra</i>	30
3.	<i>Koncert skrzypcowy</i>	26
4.	<i>Suita staropolska</i>	17
5.	<i>Hommage à Chopin</i>	13
6.	<i>Landscape</i>	7

7.	<i>Concerto in modo antico</i>	7
8.	<i>Uwertura bohaterska</i>	6
9.	<i>Muzyka jesieni</i>	5
10.	<i>Epitafium katyńskie</i>	5
11.	<i>Thames Pageant</i>	5
12.	<i>Harmony</i>	4
13.	<i>Arbor cosmica</i>	4
14.	<i>Sinfonia rustica</i>	4
15.	<i>Concerto festivo</i>	4
16.	<i>Koncert fagotowy</i>	3
17.	<i>Sinfonia mistica</i>	2
18.	<i>Love Song</i>	2
19.	<i>Koncert wiolonczelowy</i>	2
20.	<i>X Symfonia</i>	2
21.	<i>Sinfonia concertante</i>	2
22.	<i>Kołysanka</i>	2
23.	<i>Nokturn</i>	2
24.	<i>Sinfonia elegiaca</i>	1
25.	<i>Sinfonia di Sfere</i>	1
26.	<i>Uwertura tragiczna</i>	1
27.	<i>Two Lyric Pieces (utwór nr 2)</i>	1
28.	<i>Metasinfonia</i>	1

1.3 STANY ZJEDNOCZONE

Muzyka Andrzeja Panufnika, po sporadycznych wykonaniach na terenie Stanów Zjednoczonych w latach 1950. i 1960. (głównie pod dyr. Leopolda Stokowskiego), zyskała tam sporą popularność począwszy od lat 1980. dwudziestego wieku. W latach 1991–2013 liczba wykonań muzyki polskiego kompozytora na terenie Stanów Zjednoczonych utrzymywała się na stosunkowo wysokim poziomie (choć niższym niż w Polsce i Wielkiej Brytanii), co dało podstawy wyodrębnienia tego kraju w niniejszym raporcie i przedstawienia obecności muzyki orkiestrowej Panufnika w tamtejszym życiu muzycznym w osobnym punkcie.

W roku **1991** odnotowano **6** wykonań utworów orkiestrowych Panufnika w Stanach Zjednoczonych – były to: trzykrotna prezentacja *Koncertu fagotowego* (dwa razy w Jackson w stanie Mississippi raz w Baltimore), dwukrotne wykonanie kantaty *Winter Solstice* (było to amerykańskie prawykonanie utworu; oba wykonania w La Jolla w Kalifornii) oraz jedno wykonanie *Concertino* (Azusa w Kalifornii).

Rok **1992** przyniósł **7** wykonań, w tym trzykrotną prezentację *Koncertu fortepianowego* w Denver, z Janiną Fialkowską (fortepian) oraz Colorado Symphony pod dyрекcją Gilberta Levine’a (było to również amerykańskie prawykonanie utworu). Ponadto dwukrotnie zabrzmiała *Sinfonia sacra* (Fort Wayne w Indianie, Jackson w Tennessee), dwa razy wykonano też *Uwerturę tragiczną* (Raleigh w Karolinie Północnej)

W roku **1993** muzyka orkiestrowa Andrzeja Panufnika zabrzmiała w Stanach Zjednoczonych **7** razy, przy czym wszystkie wykonania to *X Symfonia*, prezentowana podczas tournée koncertowego Orkiestry Filharmonii Narodowej w Warszawie pod dyрекcją Kazimierza Korda. Polscy muzycy zagrali ją w Worcester w stanie Massachusetts, Lincoln w Nebrasce, Wharton

w Michigan, Gainesville i West Palm Beach na Florydzie, Glassboro w New Jersey oraz nowojorskiej Carnegie Hall.

Rok **1994** zaznaczył się **8** wykonaniami – czterokrotnie było to *Arbor cosmica* (trzy razy w Nowym Jorku pod dyr. Gerarda Schwarza; poza tym w Richmond w Wirginii), dwukrotnie *Sinfonia sacra* (obydwa wykonania w Nowym Jorku), a ponadto *Uwertura tragiczna* (Bloomington w stanie Indiana) i *Uwertura bohatera* (Wichita w stanie Kansas).

W roku **1995** odnotowano **8** wykonań – *Sinfonia sacra* zabrzmiała trzykrotnie w San Jose (Kalifornia), *Uwerturę tragiczną* dwukrotnie zaprezentowano w Hartford (Connecticut), a w Minneapolis (Minnesota) pracujący tam Stanisław Skrowaczewski trzykrotnie poprowadził *Nokturn*.

Rok **1996** przyniósł **8** wykonań utworów orkiestrowych Panufnika – wszystkie miały miejsce w Seattle, gdzie tamtejszą orkiestrę prowadził wielce zasłużony dla propagowania muzyki Panufnika dyrygent Gerard Schwarz. W ciągu roku zaprezentował on w Seattle następujące kompozycje Panufnika: *Sinfonię sacra* (trzykrotnie), *X Symfonię* (trzykrotnie), *Muzykę jesieni* i *Uwerturę bohatera*. Warto dodać, że dokładnie te utwory znalazły się następnie na płycie, zarejestrowanej przez tych artystów dla wytwórni JVC.

W roku **1997** muzyka orkiestrowa Andrzeja Panufnika zabrzmiała w Stanach Zjednoczonych **7** razy. Stanisław Skrowaczewski dwukrotnie poprowadził wykonanie *Nokturnu* (Milwaukee), również w Milwaukee dwukrotnie wykonano *Koncert skrzypcowy*, w Gracie Fields (Rochdale) zaprezentowano *Hommage à Chopin* i *Landscape*, a w Jackson (Massachusetts) *Suitę staropolską*.

W roku **1998** zaprezentowano **6** utworów orkiestrowych Andrzeja Panufnika – trzykrotnie był to *Nokturn* (Portland w Oregonie), dwukrotnie *Sinfonia sacra* (Wichita w Kansas), a ponadto *Epitafium katyńskie*, wykonane na Northwestern University w Evanston (Illinois). Rok **1999** zapisał się **3** wykonaniami, były to *Koncert skrzypcowy* (New Britain w stanie Connecticut) oraz *Concertino* (dwukrotnie w Toledo w stanie Ohio).

Rok **2000** z kolei przyniósł **6** wykonań utworów orkiestrowych Panufnika w Stanach Zjednoczonych, wszystkie poprowadził Gerard Schwarz – były to: czterokrotne wykonanie *Kołysanki* z Seattle Symphony Orchestra (Seattle) oraz dwukrotna prezentacja *Muzyki jesieni* z New York Chamber Symphony (Nowy Jork).

Rok **2001** to znów tylko **2** koncerty z muzyką orkiestrową Panufnika. Tym razem zabrzmiały: *Koncert fagotowy* (Milwaukee, w wersji z fortepianem, solistą był Robert Thompson, dla którego koncert został napisany) oraz *Suita staropolska* (Glastonbury w stanie Connecticut).

Rok **2002** zaznaczył się **8** wykonaniami – trzykrotnie była to *Uwertura tragiczna* (Carmel w Kalifornii) i aż pięć razy *Sinfonia sacra*, wykonana w Urbana (Illinois), Newport (Kentucky) i trzykrotnie w Seattle (dyr. Gerard Schwarz).

W roku **2003** odnotowano **4** koncerty z muzyką orkiestrową Panufnika – orkiestra Monterey Symphony trzykrotnie wykonała w Kalifornii *Sinfonię sacra* (Pacific Grove oraz dwukrotnie w Salinas), a Seattle Symphony pod batutą Gerarda Schwarza zaprezentowała *Concertino*.

Rok **2004** przyniósł **4** wykonania – było to *Divertimento*, prezentowane przez New Century Chamber Orchestra w trzech miastach Kalifornii (Berkeley, San Rafael i dwukrotnie w San Francisco). W roku **2005** i **2006** w Stanach Zjednoczonych nie odnotowano wykonań muzyki orkiestrowej Andrzeja Panufnika.

W roku **2007** przyniósł **2** wykonania – Seattle Symphony pod dyktando Gerarda Schwarza zaprezentowała *Muzykę jesieni*, a orkiestra kameralna Texas Festival *Concerto in modo antico*. Rok **2008** przyniósł tylko **1** wykonanie utworu orkiestrowego Panufnika, było to również *Concerto in modo antico*, tym razem wykonane przez Racine Symphony Orchestra pod dyktando Andrew Massey w Racine (Wisconsin).

Rok **2009** i **2010** to znów brak wykonań muzyki orkiestrowej Andrzeja Panufnika w Stanach Zjednoczonych, w roku **2011** wykonano tylko **1** utwór – *Uwerturę bohaterską* (Oklahoma City), a w dwóch ostatnich latach omawianego okresu, **2012** i **2013** nie odnotowano żadnych wykonań.

Ogółem w omawianym okresie w Stanach Zjednoczonych wykonano **88** utworów orkiestrowych Andrzeja Panufnika. Na czele listy tutaj znalazła się *Sinfonia sacra* (20 wykonań), a za nią *X Symfonia* (10 wykonań) oraz *Uwertura tragiczna* i *Nokturn* (po 8 wykonań). W porównaniu do Polski i Wielkiej Brytanii zdecydowanie mniejszą popularnością na terenie Stanów Zjednoczonych cieszyło się zarówno *Concertino* (4 wykonania), jak i *Koncert skrzypcowy* (3 wykonania) oraz *Suita staropolska* (2 wykonania) i *Hommage à Chopin* (2 wykonania).

O ile najwyższa pozycja *Sinfonii sacra* nie dziwi, jako że jest to w ogóle jeden z najczęściej wykonywanych utworów Panufnika, o tyle widać istotną różnicę w wykonaniach *X Symfonii*, *Uwertury tragicznej* i *Nokturnu* pomiędzy Stanami Zjednoczonymi a Wielką Brytanią. W Wielkiej Brytanii *X Symfonię* wykonano tylko 2 razy, *Uwerturę tragiczną* raz, a *Nokturn* zabrzmiał tam co prawda dwukrotnie, ale w wykonaniu polskich muzyków (NOSPR pod dyr. Jacka Kaspszyka). Warto tu jednak zaznaczyć, że *Nokturn* miał w Ameryce (i nie tylko) swego wielkiego promotora w osobie Stanisława Skrowaczewskiego, *X Symfonia* natomiast zawdzięcza w ogromnej mierze swą wysoką pozycję tournée warszawskiej Orkiestrze Symfonicznej Filharmonii Narodowej pod

dyрекcją Kazimierza Korda (7 wykonań). Wielkie zasługi w wykonywaniu muzyki orkiestrowej Andrzeja Panufnika w Stanach Zjednoczonych ma również Gerard Schwarz, wieloletni dyrektor Seattle Symphony, a wcześniej szef New York Chamber Symphony. Warto dodać, że wraz z tym drugim zespołem był on pierwszym wykonawcą *Arbor cosmica* w 1984 roku, a kilka lat później złożył u Panufnika zamówienie na *Harmony*, które prawykonano w Nowym Jorku w 1989 roku (New York Chamber Symphony pod dyрекcją kompozytora).

Stany Zjednoczone, mimo słabszej niż w Polsce i Wielkiej Brytanii obecności muzyki orkiestrowej Andrzeja Panufnika, pozostają ważnym miejscem prezentacji jego utworów i to nie tylko w głównych miastach, ale również w stanach i miejscach oddalonych od głównych amerykańskich centrów kulturalnych. Mimo lat, w których nie odnotowano w ogóle wykonań utworów orkiestrowych polskiego twórcy, można mieć nadzieję, że w przyszłości jego muzyka nadal będzie docierać do amerykańskiej publiczności.

TABELA 3. Częstotliwość wykonań poszczególnych utworów orkiestrowych Andrzeja Panufnika w Stanach Zjednoczonych

Lp.	Tytuł utworu	Liczba wykonań
1.	<i>Sinfonia sacra</i>	20
2.	<i>X Symfonia</i>	10
3.	<i>Uwertura tragiczna</i>	8
4.	<i>Nokturn</i>	8
5.	<i>Koncert fagotowy</i>	4
6.	<i>Concertino</i>	4
7.	<i>Arbor cosmica</i>	4

8.	<i>Muzyka jesieni</i>	4
9.	<i>Kołysanka</i>	4
10.	<i>Divertimento</i>	4
11.	<i>Koncert fortepianowy</i>	3
12.	<i>Uwertura bohatera</i>	3
13.	<i>Koncert skrzypcowy</i>	3
14.	<i>Suita staropolska</i>	2
15.	<i>Concerto in modo antico</i>	2
16.	<i>Hommage à Chopin</i>	2
17.	<i>Winter Solstice</i>	2
18.	<i>Landscape</i>	1
19.	<i>Epitafium katyńskie</i>	1

1.4 INNE KRAJE ŚWIATA

W latach 1991–2013 muzyka orkiestrowa Panufnika rozbrzmiewała przede wszystkim w Polsce, Wielkiej Brytanii i Stanach Zjednoczonych, nie oznacza to jednak, że w innych krajach świata była ona zupełnie nieobecna. Jak się okazuje, wykonywana była w wielu różnych miejscach, ze szczególnym uwzględnieniem takich krajów, jak Niemcy, Francja, Holandia, Finlandia, Włochy, Hiszpania, Czechy, Austria, a także Kanada, Australia czy Japonia. Warto podkreślić, że w wielu miejscach utwory Andrzeja Panufnika rozbrzmiewały dzięki polskim dyrygentom – jak m.in. Stanisław Skrowaczewski, zasłużony przede wszystkim wykonaniami *Nokturnu* w różnych miejscach świata, Jerzy Maksymiuk, Tadeusz Wojciechowski, Tadeusz Strugała i Jacek Kaspszyk. Do najbardziej egzotycznych miejsc, do których dotarły kompozycje

orkiestrowe Panufnika zaliczyć należy Malezję (Kuala Lumpur), Cypr (Nikozja) i Nową Zelandię (Auckland).

W roku **1991** odnotowano **6** wykonań utworów orkiestrowych Andrzeja Panufnika – w takich krajach, jak Kanada (prawykonanie kanadyjskie *Harmony* w Toronto), Japonii (*Sinfonia sacra* w Kyoto), Niemcy (*Epitafium katyńskie* dwukrotnie w Bonn i raz Berlinie) oraz Australia (*Koncert fagotowy* w Perth).

W **1992** roku zaprezentowano **8** utworów orkiestrowych Panufnika – w Australii (*Concertino* w Perth z Evelyn Glennie jako solistką, *Koncert fagotowy* w Brisbane), Niemczech (*Hommage à Chopin* w Dortmundzie, *Koncert skrzypcowy* w Neumarkt), Słowenii (dwukrotnie *Muzyka jesieni* w Lublanie) i Turcji (dwukrotnie *Koncert skrzypcowy* w Stambule – prawykonanie tureckie utworu).

Rok **1993** zapisał się tylko **1** wykonaniem – był to *Koncert skrzypcowy* zaprezentowany w Islandii (Reykjavik, gdzie tamtejszą orkiestrę poprowadził Jerzy Maksymiuk, a solistą był Szymon Kuran).

W **1994** roku odnotowano **8** wykonań – w Holandii (*Muzyka jesieni* w Hadze), Niemczech (*Uwertura tragiczna* w Berlinie), Kanadzie (*Koncert fagotowy* w Ottawie, *Suita staropolska* w Manitobie), Australii (*Concertino* w Canberze) i Francji (trzykrotnie *Nokturn* w Lille).

W **1995** roku zapisano **11** wykonań – w Niemczech (*Muzyka jesieni* i *Epitafium katyńskie* w Berlinie), Finlandii (*Sinfonia sacra* w Helsinkach), Kanadzie (*Concertino* w Winnipeg, trzykrotnie *Nokturn* w Toronto, pod dyr. Stanisława Skrowaczewskiego), Holandii (*A Procession for Peace* w Emmen i Groningen) i Słowenii (dwukrotnie *Sinfonia sacra* w Lublanie, pod dyr. Tadeusza Wojciechowskiego).

Rok **1996** przyniósł **8** wykonań – w Holandii (*Koncert fortepianowy* w Groningen, Leeuwarden i Drachten), Francji (*Nokturn* w Paryżu, ponownie pod dyr. Stanisława Skrowaczewskiego), Włoszech (*Koncert fagotowy* w Palermo – włoskie prawykonanie utworu) i Niemczech (*Muzyka jesieni* trzykrotnie w Düsseldorfie, pod dyr. Jacka Kaspszyka).

W roku **1997** odnotowano tylko **2** wykonania – Stanisław Skrowaczewski poprowadził *Nokturn* w Utrechcie (Holandia), a w niemieckim Aachen zabrzmiało *Arbor cosmica*.

Rok **1998** zapisał się **6** wykonaniami – trzy razy *Suitę staropolską* w Barcelonie poprowadził z tamtejszą orkiestrą Krzysztof Penderecki, w Wenezueli zaprezentowano *Koncert fortepianowy* (Centro Mozarteum w Caracas), w Berlinie Sinfonietta Cracovia pod dyr. Jerzego Maksymiuka wykonała *Koncert skrzypcowy* (solista: Robert Kabara), a w Sint Truiden w Belgii zaprezentowano *Arbor cosmica*.

W roku **1999** odnotowano **11** wykonań utworów orkiestrowych Andrzeja Panufnika, miały one miejsce w Czechach (dwukrotnie *Sinfonia sacra* w Pradze, pod dyr. Tadeusza Strugały), Japonii (dwukrotnie *Nokturn* w Tokio, pod dyr. Stanisława Skrowaczewskiego), Meksyku (*Sinfonia sacra* w Xalapa, pod dyr. Wojciecha Michniewskiego), Niemczech (*Concertino* w Lipsku, solistka: Evelyn Glennie), na Słowacji (*Suita staropolska* w Žilinie), we Francji (*Koncert skrzypcowy* w Tuluzie), na Litwie (*Sinfonia sacra* w Wilnie) i we Włoszech (*Koncert skrzypcowy* dwukrotnie w Palermo – była to włoskie prawykonanie utworu).

Rok **2000** przyniósł **12** wykonań i tym razem muzyka orkiestrowa Panufnika rozbrzmiewała w Hiszpanii (*Suita staropolska* w Cervezie), Włoszech (*Suita staropolska*, *Tryptyk jagielloński*, *Sinfonia concertante* i *Koncert wiolonczelowy* w Palermo, wszystkie pod dyr. Umberto Bruno), Islandii (*Sinfonia sacra* w Reykjaviku), Malezji (*Concertino* w Kuala Lumpur), Austrii (*Hommage*

à *Chopin* w Gaming, pod dyr. Tadeusza Strugały) i Francji (*Sinfonia sacra* dwukrotnie w Lille, a także w Mouvaux i Wingles).

W roku **2001** odnotowano **4** koncerty z utworami orkiestrowymi polskiego twórcy. Jego *Koncert fagotowy* wykonano na Cyprze (Nikozja), *Sinfonię sacra* w Norwegii (Oslo, pod dyr. Tadeusza Wojciechowskiego) i Austrii (Linz), a *Tryptyk jagielloński* w Belgii (Mons).

Rok **2002** przyniósł **5** wykonań – w Finlandii (*Koncert skrzypcowy* w Korsholmie), Austrii (*Sinfonia sacra* w Gaming, pod dyr. Tadeusza Strugały), Kanadzie (*Epitafium katyńskie* w Manitobie), Niemczech (*Koncert skrzypcowy* w Jenie) i Norwegii (*Koncert fagotowy* w Oslo – norweskie prawykonanie utworu).

Również **5** wykonań zanotowano w roku **2003**, miały one miejsce w Austrii (*Koncert skrzypcowy* w Gmunden), Kanadzie (*Suita staropolska* w Albercie, pod dyr. Grzegorza Nowaka), Nowej Zelandii (*Thames Pageant* w Auckland), Irlandii (*Sinfonia sacra* w Dublinie) oraz Japonii (*Epitafium katyńskie* w Sapporo, dyr. Tadaaki Otaka – japońskie prawykonanie utworu).

W roku **2004** nie odnotowano żadnych wykonań poza Polską, Wielką Brytanią i Stanami Zjednoczonymi. Rok **2005** przyniósł z kolei znów **5** koncertów z muzyką orkiestrową Panufnika w innych krajach świata – zabrzmiała ona w Niemczech (*Concertino* w Trier), Szwajcarii (*Kołysanka* w Lörach, dyr. Gustavo Dudamel), Japonii (*Epitafium katyńskie* i *Sinfonia concertante* w Kyoto) oraz Finlandii (*Uwertura bohatera* w Helsinkach).

W **2006** roku odnotowano **6** wykonań – we Francji (*Uwertura bohatera* w Paryżu, na prośbę kompozytora, Henriego Dutilleux włączona do programu koncertu z okazji jego 90-tych urodzin w Radio France), Finlandii (*Sinfonia sacra* w Luosto, *A Procession for Peace* w Turku,

Uwertura bohatera i *Sinfonia di Sfere* w Tampere, wszystkie pod dyr. Johna Storgårdsa) i w Niemczech (*Concerto in modo antico* w Münster).

W **2007** roku wykonano **11** utworów orkiestrowych Andrzeja Panufnika, podczas koncertów w Finlandii (*A Procession for Peace* w Tampere), Japonii (*Sinfonia sacra* trzykrotnie w Sapporo, dyr. Tada'aki Otaka, a także raz w Tokio), Hiszpanii (*Sinfonia sacra* w Liceo i Terrassie), Czechach (*Koncert skrzypcowy* dwukrotnie w Pradze) i Holandii (*Concerto in modo antico* dwukrotnie w Rotterdamie).

W roku **2008** zanotowano **8** wykonań – w Irlandii (*Epitafium katyńskie* w Dublinie), Japonii (*Epitafium katyńskie* dwukrotnie w Tokio, dyr. Tada'aki Otaka; *Sinfonia sacra* w Shizuoka), Austrii (*Concertino* w Neuberg, w wykonaniu wrocławskiej orkiestry Filharmonii im. Witolda Lutosławskiego pod dyr. Ernsta Kovacica; *Hommage à Chopin* w Lockenhaus), na Łotwie (*Hommage à Chopin* w Siguldzie) i w Niemczech (*Koncert skrzypcowy* w Sondershausen).

Rok **2009** przyniósł **6** wykonań, przy czym cztery z nich miały miejsce w Niemczech (*Arbor cosmica* w Kolonii, *Concerto in modo antico* dwukrotnie w Stuttgarcie, *Divertimento* w Arnsberg), a pozostałe w Kanadzie (*Suita staropolska* w Toronto) i Australii (*Divertimento* w Sydney).

W roku **2010** odnotowano **14** koncertów z muzyką orkiestrową Panufnika w różnych krajach świata – w Czechach (*Sinfonia sacra* w Pradze, dyr. Tadeusz Strugała), Finlandii (*Hommage à Chopin* w Rovaniemi, *Sinfonia mistica* w Pori, *Sinfonia rustica* w Joensuu i Helsinkach), Korei Południowej (*Epitafium katyńskie* w Pohang), Włoszech (*Koncert skrzypcowy* w Anghiari), Niemczech (*Divertimento* w Hamburgu oraz dwukrotnie *Landscape* – w wykonaniu NOSPR pod dyr. Jacka Kaspszyka), Szwajcarii (*Landscape*, NOSPR pod dyr. Jacka Kaspszyka), Holandii (*Suita*

staropolska w Drachten i Rotterdamie) oraz Izraelu (*Hommage à Chopin* dwukrotnie w Tel Avivie).

Rok **2011** przyniósł również **12** wykonań utworów orkiestrowych Andrzeja Panufnika – jego muzyka rozbrzmiewała w Japonii (*Sinfonia sacra* w Tokio i Niigata), Malezji (*Concertino* w Kuala Lumpur), Niemczech (*Epitafium katyńskie* w Berlinie, *Krakowiak* ze suity *Polonia*, *Uwertura tragiczna* i *Sinfonia rustica* wszystkie trzy dwukrotnie w Bremen) i Danii (*Landscape* dwukrotnie w Kopenhadze).

W **2012** roku wykonano tylko **5** utworów orkiestrowych Panufnika – wszystkie w Niemczech, w tym trzykrotnie *Kołysankę* poprowadził w Berlinie Łukasz Borowicz, a w Wiesbaden-Sonnenberg i Eichstätt w dwóch różnych wykonaniach zabrzmiało *Landscape*.

Rok **2013** z kolei przyniósł zaledwie **3** wykonania muzyki symfonicznej polskiego twórcy – jego *Epitafium katyńskie* zaprezentowano w Paryżu, a *Sinfonia sacra* zabrzmiała dwukrotnie w Szwecji (Norrköping i Uppsala).

Ogółem w omawianym okresie poza Polską, Wielką Brytanią i Stanami Zjednoczonymi wykonano **157** utworów orkiestrowych Andrzeja Panufnika. Zdecydowanym liderem jest w tym rankingu *Sinfonia sacra*, wykonana 30 razy, podczas gdy drugi na liście *Koncert skrzypcowy* zabrzmiał 15 razy, a plasujące się tuż za nim *Epitafium katyńskie* wykonano 13 razy. Kolejne utwory na liście najczęściej wykonywanych to *Suita staropolska*, zaprezentowana 11 razy oraz *Nokturn*, który zabrzmiał 10 razy, w znakomitej większości pod dyktando Stanisława Skrowaczewskiego.

Wśród wszystkich 155 utworów wykonanych na wszystkich, z wyjątkiem Afryki, kontynentach w latach 1991–2013 zabrzmiało 27 różnych kompozycji Andrzeja Panufnika.

Świadczy to o sporej różnorodności w wybieranych pozycjach programowych z twórczości polskiego twórcy. Mimo znaczącego udziału w promocji jego muzyki na świecie polskich dyrygentów, których rola jest nie do przecenienia, zauważyć należy, że wielokrotnie utwory Panufnika wykonywali również dyrygenci innych narodowości, a niektórzy z nich do jego muzyki powracali częściej – jak Umberto Bruno w Palermo, John Storgårds w Finlandii czy Tada'aki Otaka w Japonii. Można zatem żywić nadzieję, że w przyszłości utwory orkiestrowe Andrzeja Panufnika nadal będą rozbrzmiewać w różnych częściach globu i to w znacznie większych ilościach.

TABELA 4. Częstotliwość wykonań poszczególnych utworów orkiestrowych Andrzeja Panufnika
(inne kraje)

Lp.	Tytuł utworu	Liczba wykonań
1.	<i>Sinfonia sacra</i>	30
2.	<i>Koncert skrzypcowy</i>	15
3.	<i>Epitafium katyńskie</i>	13
4.	<i>Suita staropolska</i>	11
5.	<i>Nokturn</i>	10
6.	<i>Concertino</i>	8
7.	<i>Hommage à Chopin</i>	7
8.	<i>Muzyka jesieni</i>	7
9.	<i>Landscape</i>	7
10.	<i>Koncert fagotowy</i>	6
11.	<i>Concerto in modo antico</i>	5
12.	<i>Koncert fortepianowy</i>	4

13.	<i>A Procession for Peace</i>	4
14.	<i>Kołysanka</i>	4
15.	<i>Sinfonia rustica</i>	4
16.	<i>Arbor cosmica</i>	3
17.	<i>Uwertura tragiczna</i>	3
18.	<i>Uwertura bohatera</i>	3
19.	<i>Divertimento</i>	3
20.	<i>Polonia (Krakowiak)</i>	2
21.	<i>Tryptyk jagielloński</i>	2
22.	<i>Sinfonia concertante</i>	2
23.	<i>Koncert wiolonczelowy</i>	1
24.	<i>Thames Pageant</i>	1
25.	<i>Hormony</i>	1
26.	<i>Sinfonia di Sfere</i>	1
27.	<i>Sinfonia mistica</i>	1

1.5 MUZYKA KAMERALNA

Jak zaznaczono we wstępie, analizowanie wykonań muzyki kameralnej obarczone jest największym stopniem nieścisłości, dlatego że nie ma obowiązku zgłaszania takich wykonań do wydawcy. Niemniej jednak, Boosey & Hawkes posiada w swojej bazie danych szereg wykonań muzyki kameralnej Andrzeja Panufnika i te informacje stały się podstawą do dokonania niniejszej analizy. Do tego doszły dane z polskiego Zaisu (zawężone do lat 2002–2013). Jeśli natomiast chodzi o brytyjski odpowiednik Zaisu, czyli British Performing Rights Society,

instytucja ta dysponuje tymi samymi informacjami, co Boosey & Hawkes¹, dlatego w poniższym zestawieniu uwzględnione zostały dane od wydawcy. Dane te obejmują wykonania na całym świecie.

W **1991** roku odnotowano zaledwie **6** wykonań muzyki kameralnej Andrzeja Panufnika. Miały one miejsce w Stanach Zjednoczonych (amerykańskie prawykonanie *Sekstetu smyczkowego „Trains of Thought”* oraz *Song to the Virgin Mary* w wersji na sekcstet smyczkowy, obie w Madison w stanie Wisconsin) i Wielkiej Brytanii (trzykrotne wykonanie *III Kwartetu smyczkowego „Wycinanki”* w Londynie przez Wihan Quartet, w tym prawykonanie światowe utworu; prawykonanie *Modlitwy do Matki Boskiej Skępskiej* w Twickenham, podczas pogrzebu kompozytora, 5 listopada 1991).

W roku **1992** odnotowano **17** wykonań. Pięciokrotnie zabrzmiał *III Kwartet smyczkowy „Wycinanki”* – w Wielkiej Brytanii (Hampton: Kreutzer Quartet; dwa razy w Londynie: Kreutzer Quartet, Bingham Quartet), Hiszpanii (Park Lane Group) i Polsce (Warszawa: Kwartet Wilanów). Trzykrotnie wykonano *Sekstet smyczkowy „Trains of Thought”* – w Wielkiej Brytanii (Londyn: Parnassus String Ensemble) i Stanach Zjednoczonych (Nowy Jork: Music Today; Massachusetts: członkowie Boston Symphony Orchestra). W Londynie zabrzmiały też *Reflections* i *Twelve Miniature Studies* (Robert Keeley, fortepian), dwukrotnie *Hommage à Chopin* (wersja na flet i fortepian: Judith Hall i John Lenehan oraz Teresa Kaban-Błazej i Henryk Błazej), dwukrotnie *Pentasonata* (Craig Sheppard, Paweł Kowalski), a także *Love Song* (wersja na mezzosopran i harfę: Helena Watkins i David Watkins – było to prawykonanie tej wersji utworu). Ponadto *Pentasonata* zabrzmiała też w St. Johns (Raymond Clarke) oraz w Stawisku pod Warszawą (Paweł Kowalski).

¹ Według informacji od Boosey & Hawkes.

Rok **1993** przyniósł **6** wykonań, z czego cztery w Wielkiej Brytanii – *Hommage à Chopin* i *Trio fortepianowe* zabrzmiały w Londynie, *Pentasonata* w Nottingham (Raymond Clarke), a *Song to the Virgin Mary* w Twickenham (Voices for Today, dyr. Christopher Mabley). Ponadto w Warszawie wykonano *Song to the Virgin Mary* (Camerata Silesia), a w Berlinie *III Kwartet smyczkowy „Wycinanki”* (Chilingirian Quartet).

W roku **1994** odnotowano **22** wykonania muzyki kameralnej Andrzeja Panufnika. W Wielkiej Brytanii wykonano: *Song to the Virgin Mary* (Streatham, Cartmel; oba w wykonaniu Voices for Today), *Trio fortepianowe* (czterokrotnie Londyn, Highgate), *Hommage à Chopin* (dwukrotnie Londyn, wersja na fortepian oraz na flet prosty i fortepian), *Love Song* (dwukrotnie Londyn), *Reflections* (Londyn), *Twelve Miniature Studies* (Londyn). W Stanach Zjednoczonych zabrzmiały: *Trio fortepianowe* (dwukrotnie Nowy Jork) oraz *Pentasonata* (Nowy Jork, w wykonaniu Ewy Pobłockiej); a w Polsce: *Trio fortepianowe* (dwukrotnie Warszawa), *Pentasonata* (Warszawa, w wykonaniu Pawła Kowalskiego) oraz *Song to the Virgin Mary* w wersji chóralnej i na sektet smyczkowy (obie we Wrocławiu podczas festiwalu Wratislavia Cantans, wykonawcami byli Britten Sinfonia and Chorus pod dyr. Nicholasa Cleobury’ego). Poza tym w Szwecji Szabolcs Eszteni wykonał *Twelve Miniature Studies* (Polski Instytut w Sztokholmie).

Rok **1995** przyniósł **12** wykonań, w tym aż 7 prezentacji *I Kwartetu smyczkowego* przez Chilingirian Quartet w Wielkiej Brytanii (Bollington, Hoyle, Clitheroe, Lancaster, Preston, Holmes, Farnham) – warto dodać, że wykonawcy ci zarejestrowali komplet kwartetów smyczkowych Andrzeja Panufnika na CD dla wytwórni Conifer Records. Ponadto Ewa Pobłocka zagrała w londyńskiej Wigmore Hall *Pentasonatę*. W Anglii zabrzmiały też: *Trio fortepianowe* (Aldeburgh i Londyn, oba w wykonaniu Angell Piano Trio) i *Peau* (Londyn, w wykonaniu Zespołu

Dętego Royal College of Music pod dyr. Petera Maxwella Daviesa), a w Holandii po raz pierwszy w tym kraju zaprezentowano *Pentasonatę* (Middleburgh, w wykonaniu Geoffreya Douglasa Madge'a).

W roku **1996** odnotowano **12** wykonania. Angell Trio ponownie prezentowało *Trio fortepianowe* na Wyspach Brytyjskich (dwukrotnie w Londynie oraz w Hull) i na Jamajce. W Wielkiej Brytanii dwukrotnie zabrzmiało też *Song to the Virgin Mary* (dwukrotnie Londyn, w wykonaniu English Baroque Choir oraz Addison Group of Singers), a ponadto *Sekstet smyczkowy „Trains of Thought”* (Richmond). W Polsce dwukrotnie wykonano *Trio fortepianowe* – w Krakowie (Trio Kai Danczowskiej) oraz podczas festiwalu „Warszawska Jesień” (Ewa Pobłocka, Marek Moś, Andrzej Bauer). Ponadto Ewa Pobłocka zaprezentowała *Pentasonatę* w Kanadzie (Toronto) i na Ukrainie (Użhorod), a Camerata Silesia wykonała we Wrocławiu *Song to the Virgin Mary*.

W roku **1997** wydawca odnotował **4** wykonania muzyki kameralnej Andrzeja Panufnika – dwukrotnie było to *Trio fortepianowe*, ponownie w wykonaniu Angell Trio (Londyn oraz Berno w Szwajcarii). W Londynie zaprezentowano też *Song to the Virgin Mary* (Elysian Singers pod dyr. Matthew Greenalla), a w Krakowie *II Kwartet smyczkowy „Messages”* (Kwartet Cracovia).

Rok **1998** przyniósł **21** wykonania muzyki kameralnej Andrzeja Panufnika na świecie, w tym aż 12 razy zabrzmiała *Song to the Virgin Mary* – czterokrotnie w Polsce, na koncertach brytyjskiego Chóru Kameralnego Uniwersytetu w Durham pod dyr. Anthony'ego Mossakowskiego (dwukrotnie Zakopane, poza tym Kraków i Wieliczka); i osiem razy podczas koncertów Choir of Kings College z Cambridge pod dyr. Stephena Cleobury, którzy zaprezentowali ten utwór najpierw w brytyjskim Cheltenham, a następnie na koncertach w Hongkongu i Australii (Lismore, Sidney, dwukrotnie Adelajda i dwukrotnie Perth). Ponadto

w Londynie ponownie zabrzmiało *Trio fortepianowe* (Angell Trio), ten sam utwór wykonano też dwukrotnie w Szkocji (Glasgow i Edynburg, oba w wykonaniu Hebrides Ensemble). W Polsce również zabrzmiało *Trio fortepianowe* (Warszawa: Ewa Pobłocka, Marek Moś i Andrzej Bauer), a także *II Kwartet smyczkowy „Messages”* (Stawisko i Warszawa, oba w wykonaniu Kwartetu Camerata). W Nowym Jorku zaprezentowano *Trio fortepianowe* (Ahn Trio), a w Wiedniu zabrzmiała *Pentasonata* oraz *Twelve Miniature Studies* (niestety, wydawca nie odnotował nazwiska pianisty).

W roku **1999** odnotowano **11** wykonań utworów kameralnych polskiego twórcy. W Londynie zabrzmiały: *Love Song*, *Twelve Miniature Studies*, *Pentasonata*, *Trio fortepianowe*, *II Kwartet smyczkowy „Messages”* (trzy ostatnie zaprezentowane w Wigmore Hall przez Ewę Pobłocką i Kwartet Śląski) oraz dwukrotnie *Song to the Virgin Mary* (BBC Singers pod dyr. Stephena Cleobury oraz Exmoor Singers pod dyr. Jamesa Jarvisa). W innych miastach w Wielkiej Brytanii wykonano z kolei *Trio fortepianowe* (Guildford) oraz *Song to the Virgin Mary* (Malvern, w wykonaniu BBC Singers). Ponadto w Krakowie Trio Cravovia zaprezentowało *Trio fortepianowe*, a w libańskim Bejrucie Chilingirian Quartet wykonał *II Kwartet smyczkowy „Messages”*.

Rok **2000** zapisał się zaledwie **3** wykonaniami w Wielkiej Brytanii. Były to dwie prezentacje *Quintetto academico* (Ipswich i Kings Lynn, oba w wykonaniu City of London Sinfonia Wind Ensemble) oraz *Song to the Virgin Mary* w wersji na sektet smyczkowy (Newcastle, w wykonaniu New Music Group tamtejszego uniwersytetu).

W roku **2001** odnotowano **14** wykonań muzyki kameralnej Andrzeja Panufnika na świecie. W Warszawie dwukrotnie zabrzmiało *Pięć polskich pieśni wiejskich* (chór żeński i zespół instrumentalny FN, dyr. Jan Krenz), we Wrocławiu zabrzmiało *Song to the Virgin Mary* (Joyful

Company of Singers, dyr. Peter Broadbent), a w Krakowie *III Kwartet smyczkowy „Wycinanki”* (Kwartet Akademos), *Pentasonata* (dwukrotnie, w wykonaniu Macieja Grzybowskiego oraz Joanny Ejsmont), *Reflections* (Stanisław Bromboszcz) i *Twelve Miniature Studies* (Gabriela Szendzielorz-Jungiewicz). Ponadto w angielskim Bradford upon Avon wykonano *Quintetto academico* (City of London Sinfonia Wind Ensemble), a w Londynie *Modlitwę do Matki Boskiej Skępskiej* w wersji chóralnej (Westminster Cathedral Choir) oraz *Song to the Virgin Mary* (Joyful Company of Singers, dyr. Peter Broadbent). Utwory Panufnika zaprezentowano również w Instytucie Polskim w Paryżu – podczas jednego koncertu wykonane zostały *Hommage à Chopin*, *Modlitwa do Matki Boskiej Skępskiej* w wersji na głos i fortepian oraz *Reflections* (Larenka Hoareau, sopran i Maryse Gachen-Petitjean, fortepian).

Rok **2002** przyniósł tylko **4** udokumentowane wykonania utworów kameralnych Panufnika – w podlondyńskim Richmond zabrzmiał *III Kwartet smyczkowy „Wycinanki”* (Wihan Quartet) oraz *Song to the Virgin Mary* (Joyful Company of Singers), w Krakowie Joanna Ejsmont zagrała *Pentasonatę*, a w Wiedniu Trio Polskie wykonało *Trio fortepianowe*.

W roku **2003** zanotowano **3** koncerty z muzyką kameralną Panufnika, w tym pierwsze w Stanach Zjednoczonych wykonanie *III Kwartetu smyczkowego „Wycinanki”* w Nowym Jorku (Wihan Quartet), a także wykonanie *Tria fortepianowego* w Manchesterze (Lawson Piano Trio) i Getyndze (Andrzej Panufnik Trio).

Rok **2004** zapisał się **12** wykonaniami, z czego 6 to zasługa Kwartetu Śląskiego, który prezentował w różnych miejscach Polski *II Kwartet smyczkowy „Messages”* (trzykrotnie Warszawa, a także Białystok i Katowice) oraz *Sekstet smyczkowy „Trains of Thought”* (Katowice). *II Kwartet smyczkowy „Messages”* zabrzmiał też we Francji (Fontainebleau, w wykonaniu Quator Tankstream). Ponadto w Katowicach wykonano *Song to the Virgin Mary*

(Camerata Silesia), we Wrocławiu *Trio fortepianowe* (Trio Fortepianowe Dell'Arte), w Warszawie *III Kwartet smyczkowy „Wycinanki”* (Kwartet Wilanów), w Londynie *Pentasonatę* (Tomasz Lis), a w Eindhoven w Holandii *Trio fortepianowe* (Andrzej Panufnik Trio).

W roku **2005** odnotowano **5** wykonań – w Stanach Zjednoczonych zabrzmiał *II Kwartet smyczkowy „Messages”* (Nowy Jork, w wykonaniu Kwartetu Śląskiego) oraz *Invocation for Peace* (Milwaukee w stanie Wisconsin), w Wielkiej Brytanii wykonano *Song to the Virgin Mary* (Dorchester-on-Thames), a w Polsce *Trio fortepianowe* (Kraków) i *Song to the Virgin Mary* (Katowice).

Rok **2006** przyniósł zaledwie **2** udokumentowane koncerty z muzyką kameralną Panufnika – obydwie miały miejsce w Warszawie i w obu przypadkach wykonano *II Kwartet smyczkowy „Messages”* (na Festiwalu im. Romana Padlewskiego oraz na Warszawskiej Jesieni).

W roku **2007** również zanotowano tylko **2** koncerty kameralne z muzyką Andrzeja Panufnika – tym razem w Polsce zabrzmiało *Trio fortepianowe* (Szczecin), a w Londynie *II Kwartet smyczkowy „Messages”* (Kwartet Śląski).

W roku **2008** odnotowano **3** wykonania muzyki kameralnej Panufnika i wszystkie w Polsce – w Krakowie Jan Krenz dwukrotnie poprowadził w tamtejszej Filharmonii wykonanie *Pięciu polskich pieśni wiejskich*, a w Filharmonii Narodowej w Warszawie zaprezentowano *Trio fortepianowe* (Ewa Skardowska-Kilian, Adam Zarzycki, Piotr Hausenplas).

Rok **2009** przyniósł **10** wykonań utworów kameralnych Andrzeja Panufnika. W Wielkiej Brytanii wykonano *Song to the Virgin Mary* (Londyn) oraz *Peana*, *Trio fortepianowe* i *III Kwartet smyczkowy „Wycinanki”* (wszystkie w Canterbury). W Polsce natomiast dwukrotnie zabrzmiało *Trio fortepianowe* (Łomża i Warszawa), w Belgii *Sekstet smyczkowy „Trains of Thought”*

(Antwerpia), a w Wiedniu *Trio fortepianowe*, *Love Song* i *Dreamscape* (Katarzyna Pawłowska – mezzosopran, Subito Piano Trio).

W roku **2010** odnotowano **1** wykonanie – we Wrocławiu na festiwalu Musica Polonica Nova zaprezentowana została *Invocation for Peace* w wersji na chór męski (Kameralny Chór Męski „Kantilena”, dyr. Marek Moś).

W roku **2011** zanotowano **9** wykonan muzyki kameralnej Andrzeja Panufnika. W Polsce zabrzmiało *Trio fortepianowe* (trzykrotnie: Warszawa, Lublin i Bydgoszcz), *Song to the Virgin Mary* (Warszawa), a także *Love Song* oraz *Dreamscape* po raz pierwszy w wersji na wiolonczelę i fortepian (Lublin, w wykonaniu Subito Piano Trio). W Londynie wykonano etiudy z cyklu *Twelve Miniature Studies* (Clare Hammond), w Moskwie New Russian Ensemble zaprezentował *Sekstet smyczkowy „Trains of Thought”*, a w niemieckim Erfstadt *Trio fortepianowe* (Andrzej Panufnik Trio).

Rok **2012** zapisał się **10** wykonaniami, z czego 9 to prezentacje *Tria fortepianowego* – w Polsce (dwukrotnie w Poznaniu i raz w Szafarnii), w Czechach (Praga: BMF Trio), Niemczech (Berlin: Poznańskie Trio Kameralne) i Wielkiej Brytanii (dwukrotnie w Londynie: Lakeside Piano Trio), a także koncerty polskiego BMF Trio w Sutton i Leceistershire). Ponadto w Londynie pianistka Clare Hammond wykonała *Twelve Miniature Studies*.

W roku **2013** ponownie zanotowano **10** prezentacji utworów kameralnych Andrzeja Panufnika. W Wielkiej Brytanii trzykrotnie zabrzmiało *Trio fortepianowe* (dwa razy w Londynie, w wykonaniu Minerva Piano Trio; raz w Richmond, w interpretacji Sitkovetsky Trio), wykonano też *Song to the Virgin Mary* (Twickenham: Twickenham Choral Society) oraz *III Kwartet smyczkowy „Wycinanki”* (Leicester: Brodsky Quartet). Ponadto w Monachium członkowie Münchener Kammerorchester wykonali *III Kwartet smyczkowy „Wycinanki”*, a Subito Piano Trio

zaprezentowało w Nowym Sączu i Lublinie *Trio fortepianowe, Dreamscape* w wersji na wiolonczelę i fortepian oraz *Reflections*.

Ogółem powyższe dane w omawianym okresie obejmują co najmniej **199** (a najprawdopodobniej znacznie więcej) wykonania muzyki kameralnej Andrzeja Panufnika w różnych krajach świata. Dominują tu wykonania z Wielkiej Brytanii i Polski, choć nie brak też innych miejsc – Stanów Zjednoczonych, Niemiec, Francji, Holandii, Czech, Szwecji, Rosji i Ukrainy, a nawet Jamajki, Hongkongu czy Australii. Z całą pewnością jednak nie jest to pełen obraz obecności muzyki kameralnej kompozytora w repertuarze wykonawczym muzyków w Europie i na świecie, niemniej jednak częstotliwość prezentacji poszczególnych utworów wydaje się reprezentatywna.

Zdecydowanym liderem rankingu pozostaje *Trio fortepianowe* (58 udokumentowane wykonania), na miejscu drugim uplasowała się *Song to the Virgin Mary* (36 wykonania, w tym trzy w wersji na sekstet smyczkowy), a miejsce trzecie przypadło fortepianowej *Pentasonacie* (17 wykonania). Tuż za nią uplasowały się kwartety: *III Kwartet smyczkowy „Wycinanki”* (16 wykonania) oraz *III Kwartet smyczkowy „Messages”* (15 wykonania), podczas gdy kolejne kompozycje zajmują już dalsze miejsca z liczbą wykonania poniżej dziesięciu. Nie ulega wątpliwości, że młodzińcze *Trio fortepianowe* Panufnika weszło już dość mocno w repertuar kameralistów, cieszy również wysoka pozycja skromnego rozmiarami *Song to the Virgin Mary*, jedyne właściwie utworu na chór a cappella w dorobku Andrzeja Panufnika. Kompozycja ta znajduje uznanie zarówno zespołów wokalnych na najwyższym poziomie (np. BBC Singers, Camerata Silesia), jak i chórów o mniej profesjonalnym charakterze (np. Twickenham Choral Society). Również kwartety smyczkowe Panufnika cieszą się uznaniem, choć warto zauważyć, że znacznie

częściej wykonywany jest kwartet drugi i trzeci, podczas gdy pierwszy wyraźnie ustępuje im miejsca.

Bez wątpienia jednak, mimo iż trzonem twórczości Andrzeja Panufnika pozostaje symfonia, jego kompozycje kameralne są obecne w życiu muzycznym Polski i Wielkiej Brytanii, pojawiając się również od czasu do czasu w programach koncertów organizowanych w innych krajach świata. Ogromną rolę w zakresie promocji wykonń utworów kameralnych odgrywają poszczególne zespoły i wykonawcy, którzy włączają kompozycje Panufnika w plany swych recitali i koncertów, często prezentując je wielokrotnie w różnych miejscach świata (jak np. Kwartet Śląski, Ewa Pobłocka, Angell Piano Trio, Choir of King's College z Cambridge, i in.). Na podstawie dotychczasowych danych widać, że muzycy wykonujący utwory Andrzeja Panufnika są wciąż aktywni, w ostatnich latach pojawiają się też nowi artyści, włączający muzykę kompozytora do swego repertuaru (np. pianistka Clare Hammond, BMF Trio i in.). Można zatem mieć nadzieję, że utwory kameralne polskiego twórcy będą nadal rozbrzmiewać w salach koncertowych Europy i świata.

TABELA 5. Częstotliwość wykonń poszczególnych kameralnych Andrzeja Panufnika na świecie

Lp.	Tytuł utworu	Liczba wykonń
1.	<i>Trio fortepianowe</i>	58
2.	<i>Song to the Virgin Mary</i>	36
3.	<i>Pentasonata</i>	17
4.	<i>III Kwartet smyczkowy „Wycinanki”</i>	16
5.	<i>II Kwartet smyczkowy „Messages”</i>	15
6.	<i>Twelve Miniature Studies</i>	8

7.	<i>Sekstet smyczkowy "Trains of Thought"</i>	8
8.	<i>I Kwartet smyczkowy</i>	7
9.	<i>Hommage à Chopin</i>	6
10.	<i>Love Song</i>	6
11.	<i>Reflections</i>	5
12.	<i>Pięć polskich pieśni wiejskich</i>	4
13.	<i>Modlitwa do Matki Boskiej Skępskiej</i>	3
14.	<i>Quintetto academico</i>	3
15.	<i>Dreamscape</i>	3
16.	<i>Invocation for Peace</i>	2
17.	<i>Pean</i>	2

1.6. Warszawskie dzieci

Osobną kategorię w twórczości Andrzeja Panufnika zajmuje pieśń *Warszawskie dzieci* do sł. Stanisława Ryszarda Dobrowolskiego, skomponowana w czasie okupacji w Warszawie. Stanowi dziś ona jeden z symboli Powstania Warszawskiego, regularnie rozbrzmiewając w czasie kolejnych rocznic jego wybuchu zarówno podczas różnego rodzaju koncertów, jak i w radiu czy telewizji. Bez wątpienia piosenka ta jest najczęściej wykonywanym w Polsce utworem Andrzeja Panufnika. Według danych z Zaiksu w latach **2001–2012** w wykonaniach koncertowych zaprezentowano ją **291** razy, a z pewnością założyć należy, że nie są to dane kompletne. Wskazuje na to chociażby fakt, że w pierwszych latach zestawienia odnotowano tylko pojedyncze wykonania, co jednak wcale nie musi świadczyć o tak niskiej liczbie wykonań, ale raczej o być może jeszcze nie do końca uregulowanych wówczas zasadach zgłaszania ich do Zaiksu. Niemniej jednak warto podać pełną listę ilości wykonań zarejestrowanych przez Zaiks

w latach 2001–2012 – według niej w kolejnych latach *Warszawskie dzieci* wykonywano następującą liczbę razy:

- 2001 – 4
- 2002 – 2
- 2003 – 6
- 2004 – 26
- 2005 – 23
- 2006 – 10
- 2007 – 21
- 2008 – 29
- 2009 – 56
- 2010 – 41
- 2011 – 43
- 2012 – 30

Rekordowa liczba odnotowanych wykonań *Warszawskich dzieci* przypada na rok 2009, czyli 65. rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego, wyraźnie jednak widać, że w ostatnich latach liczba wykonań tej popularnej pieśni wzrasta (lub też rośnie skrupulatność zgłaszania ich do Zaiksu). Warto też odnotować, że jakkolwiek zdecydowany prym pośród miejsc koncertowych wie dzie Warszawa, a spośród wykonawców Zespół Reprezentacyjny Wojska Polskiego, to kompozycja ta wykonywana jest również w wielu innych miejscach kraju (np. Zakopane, Kraków, Łódź, Gołdap, Płock i in.) i przez różnych wykonawców, wśród których są zarówno zespoły chóralne, jak i soliści śpiewacy. Nie ulega też chyba najmniejszej wątpliwości, że znaczenie *Warszawskich dzieci* oraz ich pozycja w repertuarze związanym z czasem Powstania

Warszawskiego jest na tyle mocna, że można być spokojnym o jej regularne wykonania w przyszłości.

2. MUZYKA ANDRZEJA PANUFNIKA W PROGRAMACH FESTIWALI W POLSCE I NA ŚWIECIE

2.1 Festiwale dedykowane w całości lub w większości muzyce Andrzeja Panufnika

Dni Muzyki Andrzeja Panufnika (Kraków)

W omawianym okresie odbywał się tylko jeden festiwal, który w swej nazwie odnosił się do osoby i twórczości Andrzeja Panufnika. Były to Dni Muzyki Andrzeja Panufnika w Krakowie – festiwal organizowany przez Klub Muzyki Współczesnej Malwa przy Śródmiejskim Ośrodku Kultury w Krakowie i ściśle związany z Konkursem Kompozytorskim im. Andrzeja Panufnika, również organizowanym przez Klub Malwa. Pomysłodawcą obu imprez był kierownik Klubu, Jan Baryła. Obydwie imprezy powołane zostały do życia w roku 1999.

Odbywające się w dniach **28 listopada – 5 grudnia 1999** Dni Muzyki Andrzeja Panufnika zorganizowane zostały przez Klub Muzyki Współczesnej „Malwa” oraz Fundację im. Andrzeja Panufnika w Warszawie. Dyrektorem festiwalu był Jan Baryła, a jego dyrektorem artystycznym dyrygent i prezes Zarządu Fundacji im. Andrzeja Panufnika, Wojciech Michniewski. Program festiwalu obejmował 6 koncertów oraz spotkanie z Lady Camillą Panufnik i Roxanną Panufnik. Koncerty prezentowały utwory Andrzeja Panufnika, Roxanny Panufnik oraz innych kompozytorów (Wolfgang Amadeusz Mozart, Marek Stachowski, Artur Malawski, Johann Sebastian Bach, Olivier Messiaen, Ludvig van Beethoven). Wykonano następujące utwory Andrzeja Panufnika:

- 28 listopada 1999 – *Koncert skrzypcowy i Arbor cosmica*, Robert Kabara – skrzypce, Sinfonietta Cracovia, dyr. Wojciech Michniewski;
- 30 listopada 1999 – *Sinfonia concertante*, Natalia Gzik – flet, Elżbieta Baklarz – harfa, Orkiestra Kameralna Akademii Muzycznej w Krakowie, dyr. Wojciech Czepiel;
- 2 grudnia 1999 – *Trio fortepianowe*, Trio Cracovia (Janusz Miryński – skrzypce, Krzysztof Okoń – wiolonczela, Jacek Łukaszczyk – fortepian);
- 4 grudnia 1999 – *Koncert fagotowy*, Robert Thompson – fagot, Sinfonietta Cracovia, dyr. Robert Kabara;
- 5 grudnia 1999 – *X Symfonia i Koncert fortepianowy*, Ewa Pobłocka – fortepian, Orkiestra Symfoniczna Akademii Muzycznej w Krakowie, dyr. Wojciech Michniewski.

Warto dodać, że 3 grudnia 1999 roku odbył się koncert laureatów I Międzynarodowego Konkursu Młodych Kompozytorów im. Andrzeja Panufnika, a 2 grudnia miało miejsce wspomniane spotkanie z żoną i córką Andrzeja Panufnika. Dni Muzyki Andrzeja Panufnika w 1999 roku były bez wątpienia pierwszą tak dużą prezentacją muzyki kompozytora w Krakowie.

Kolejna edycja festiwalu miała miejsce w roku **2001** i połączona została z odbywającą się w tym samym czasie Międzynarodową Konferencją Muzykologiczną *Muzyka Andrzeja Panufnika i jej recepcja*, zorganizowaną przez Instytut Muzykologii Uniwersytetu Jagiellońskiego przy współudziale Akademii Muzycznej w Krakowie. Organizatorem Dni Muzyki Andrzeja Panufnika był ponownie Klub Muzyki Współczesnej Malwa przy Śródmiejskim Ośrodku Kultury w Krakowie. Festiwal odbywał się w dniach **22–25 listopada 2001**, a w jego ramach odbyły się cztery wydarzenia – koncert laureatów Międzynarodowego Konkursu Młodych Kompozytorskich im. Andrzeja Panufnika, spotkanie z Lady Camillą Panufnik, promocja książki

Beaty Bolesławskiej „Panufnik” oraz koncerty, podczas których wykonano następujące kompozycje Andrzeja Panufnika:

- 22 listopada 2001 – *III Kwartet smyczkowy „Wycinanki”*, Kwartet Akademos (Irena Kalinowska-Grohs – I skrzypce, Joanna Stelmach – II skrzypce, Aleksandra Batog – altówka, Danuta Sobik-Ptok – wiolonczela);
- 23 listopada 2001 – *Pentasonata*, Maciej Grzybowski – fortepian;
- 24 listopada 2001 – *Divertimento, Hommage à Chopin, Concertino na kotły perkusję i smyczki*, Renata Guzik – flet, Krakowski Duet Perkusyjny: Ryszard Haba, Tomasz Sobaniec, Orkiestra Kameralna „Orfeusz” pod dyr. Jana Baryły;

Poza tym Kwartet Akademos wykonał podczas swego koncertu również utwory Roxanny Panufnik i Józefa Haydna. Warto dodać, że podczas wspomnianej wyżej, odbywającej się w dniach 23-25 listopada 2001 konferencji muzykologicznej (zob. sekcja poświęcona konferencjom naukowym) zabrzmiały wszystkie trzy utwory fortepianowe Panufnika, wzbogacając tym samym program samego festiwalu.

W **2002** roku festiwal formalnie nie miał miejsca, należy tu jednak odnotować, że muzyka Andrzeja Panufnika była obecna w Klubie Muzyki Współczesnej „Malwa” w Krakowie, gdzie podczas spotkania z laureatami kolejnego Konkursu Młodych Kompozytorów im. Andrzeja Panufnika pianistka Joanna Ejsmont wykonała *Krąg kwintowy (Twelve Miniature Studies)*, a malarz Paweł Bitka przygotował autorską wystawę obrazów inspirowanych twórczością kompozytora, a zatytułowaną *Panufnik – muzyka na płótnach*.

W kolejnych latach festiwal Dni Muzyki Andrzeja Panufnika nie odbywał się.

2.2 Utwory Andrzeja Panufnika wykonywane na wybranych innych festiwalach:

[Międzynarodowy Festiwal Muzyki Współczesnej „Warszawska Jesień” \(Warszawa\)](#)

Warszawska Jesień to od 1956 roku najważniejsza estrada muzyki współczesnej w Polsce i jedna z najważniejszych na świecie. Muzyka Andrzeja Panufnika ze względu na ograniczenia cenzury nie pojawiała się tutaj aż do 1977 roku, kiedy to po uchyleniu zapisu na kompozytora zaprezentowano jego *Universal Prayer*. Od tego czasu niemal rokrocznie prezentowano na Warszawskiej Jesieni utwory Panufnika, a kulminację stanowił rok 1990, kiedy to on sam przyjął zaproszenie festiwalu i był jego gościem honorowym – wykonano wówczas aż 11 jego utworów. Po śmierci kompozytora prezentacje jego utworów na Warszawskiej Jesieni wyglądały następująco:

- **1992** – *III Kwartet smyczkowy „Wycinanki”*, Kwartet Wilanów;
- **1994** – *Sinfonia di Sfere*, Wielka Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia i Telewizji, dyr. Antoni Wit;
- **1996** – *Trio fortepianowe*, Ewa Pobłocka – fortepian, Marek Moś – skrzypce, Andrzej Bauer – wiolonczela;
- **1997** – *Kołysanka*, Wiosenna Orkiestra Warszawskiej Jesieni, dyr. Jacek Kasprzyk;
- **2006** – *II Kwartet smyczkowy „Messages”*, Kwartet Śląski;

Warszawskie Spotkania Muzyczne

Festiwal Warszawskie Spotkania Muzyczne „Muzyka dawna – muzyka nowa” organizowany jest rokrocznie przez Oddział Warszawski Związku Kompozytorów Polskich. W omawianym okresie wykonano na nim następujące utwory Andrzeja Panufnika:

- **1993** – *Song to the Virgin Mary*, Camerata Silesia, dyr. Anna Szostak;
- **1994** – *Koncert fortepianowy*, Ewa Półożka – fortepian, Polska Orkiestra Radiowa, dyr. Wojciech Michniewski;
- **1995** – *Koncert skrzypcowy*, Jan Stanienda – skrzypce i dyr., Wrocławska Orkiestra Kameralna „Leopoldinum”;
- **1999** – *Sinfonia sacra*, Polska Orkiestra Radiowa, dyr. Andrzej Straszynski;
- **2004** – *III Kwartet smyczkowy „Wycinanki”*, Kwartet Wilanów

Międzynarodowe Dni Muzyki Kompozytorów Krakowskich

Jest to festiwal organizowany przez Oddział Krakowski Związku Kompozytorów Polskich od 1989 roku. W latach 1994–2005 muzyka Andrzeja Panufnika pojawiała się w programie festiwalu dość regularnie. Co więcej, dwukrotnie miały tam miejsce pierwsze w Polsce prezentacje utworów kompozytora (*Landscape*, *Thames Pageant*). W omawianym okresie podczas Międzynarodowych Dni Muzyki Kompozytorów Krakowskich zaprezentowano następujące kompozycje Andrzeja Panufnika:

- **1994** – *Landscape*, Capella Cracoviensis, dyr. Stanisław Krawczyński – było to pierwsze wykonanie tego utworu w Polsce;
- **1995** – *Koncert na skrzypce i orkiestrę smyczkową*, Robert Kabara – skrzypce, Sinfonietta Cracovia, dyr. Paweł Przytocki;

- **1996** – *Trio fortepianowe*, Trio Kai Danczowskiej (K. Danczowska – skrzypce, D. Imiełowska – wiolonczela, M. Cieniawa – fortepian);
- **1997** – *II Kwartet smyczkowy „Messages”*, Kwartet „Cracovia” (R. Michałek – I skrzypce, M. Szuba – II skrzypce, M. Ferens - altówka, T. Błaszczak - wiolonczela);
- **2000** – *Epitafium katyńskie*, Capella Cracoviensis, dyr. Stanisław Gałoński;
- **2005** – *Thames Pageant*, Chór i Orkiestra Szkoły Muzycznej nr 1 im. S. Wiechowicza, dyr. Barbara Karpąła – było to pierwsze wykonanie tej kompozycji w Polsce.

Festiwal Muzyki Polskiej (Kraków)

Festiwal organizowany jest przez Stowarzyszenie Muzyki Polskiej w Krakowie od 2005 roku. W pierwszych latach jego istnienia muzyka Andrzeja Panufnika pojawiała się w jego programach rokrocznie. Kolejno wykonane zostały następujące kompozycje:

- **2005** – *Uwertura tragiczna*, Polska Orkiestra Radiowa, dyr. Jerzy Maksymiuk;
- **2006** – *Arbor cosmica* (części: I, II, III, X, XI, XII), Sinfonietta Cracovia, dyr. Jerzy Maksymiuk;
- **2008** – *A Procession for Peace*, NOSPR, dyr. Wojciech Michniewski;
- **2009** – *Uwertura bohatera*, Polska Orkiestra Radiowa, dyr. Tomasz Bugaj;

Ponadto 10 listopada 2009 w ramach Festiwalu Muzyki Polskiej odbył się pokaz filmu „Tata zza żelaznej kurtyny” w reż. Krzysztofa Rzączyńskiego (prod. TVP Kultura).

Festiwal Muzyki Kameralnej „Kwartet Śląski i jego goście” (Katowice)

Kwartet Śląski należy do zespołów od lat aktywnie promujących dwudziestowieczną muzykę kameralną. Zespół ma też w swym repertuarze wszystkie utwory kameralne Andrzeja Panufnika

przeznaczone na kwartet i sekstet smyczkowy, zarejestrował je również na CD (zob. sekcja dotycząca nagrań płytowych). Kwartet Śląski jest również gospodarzem odbywającego się rokrocznie Festiwalu Muzyki Kameralnej „Kwartet Śląski i jego goście”.

Podczas XII edycji tego festiwalu, który miał miejsce w dniach 1-12 grudnia 2004 roku, w sali Radia Katowice wykonano następujące kompozycje Andrzeja Panufnika: *Sekstet smyczkowy „Trains of Thought”* (7 grudnia) *II Kwartet smyczkowy „Messages”* (9 grudnia) oraz *Koncert skrzypcowy* w wersji na skrzypce solo z kwintetem smyczkowym (12 grudnia, Jan Stanienda – skrzypce, Kwartet Śląski oraz K. Korzeń – kontrabas). Wykonania te wpisały się w obchody 90-tej rocznicy urodzin kompozytora.

[Musica Polonica Nova \(Wrocław\)](#)

Festiwal organizowany jest co dwa lata we Wrocławiu przez Oddział Wrocławski Związku Kompozytorów Polskich. W omawianym okresie na festiwalu wykonano następujące utwory Andrzeja Panufnika:

- **1996** – *Song to the Virgin Mary*, Camerata Silesia, dyr. Anna Szostak
- **2002** – *Sinfonia sacra*, Orkiestra Symfoniczna Akademii Muzycznej we Wrocławiu, dyr. Jan Miłosz Zarzycki;
- **2004** – *Koncert skrzypcowy*, Jan Stanienda – skrzypce i dyr., Orkiestra Kameralna „Wratislavia”;
- **2004** – *Trio fortepianowe*, Trio Fortepianowe „Dell’Arte”;
- **2006** – *X Symfonia*, NOSPR, dyr. Gabriel Chmura;
- **2008** – *Koncert fagotowy*, Krzysztof Fiedukiewicz – fagot, NOSPR, dyr. Jerzy Maksymiuk;

- **2010** – *Epitafium katyńskie*, NOSPR, dyr. Michał Klauza (koncert dedykowany ofiarom katastrofy smoleńskiej);
- **2010** – *Sinfonia elegiaca*, Polska Orkiestra Radiowa, dyr. Marek Moś
- **2010** – *Invocation for Peace*, Kameralny Chór Męski „Cantilena”, dyr. Marek Moś

Wratlavia Cantans (Wrocław)

Międzynarodowy Festiwal Oratoryjno-Kantatowy „Wratlavia Cantans” odbywa się we Wrocławiu od 1966 roku i należy do najbardziej znanych i cenionych festiwali w Polsce i poza nią. Muzyka Andrzeja Panufnika nie gościła na nim zbyt często, ustępując pod tym względem znacznie festiwalowi Musica Polonica Nova. Niemniej jednak w omawianym okresie warto odnotować koncert, który odbył się 4 września 1994 roku – angielskie zespoły Britten Orchestra oraz Britten Sinfonia Crouch End Festival Chorus pod dyktando Nicholasa Cleobury wykonały wówczas *Universal Prayer* kompozytora oraz jego *Song to the Virgin Mary* w obu wersjach, chóralnej i na sekcję smyczkową.

Chopin i jego Europa (Warszawa)

Na organizowanym od 2005 roku przez Narodowy Instytut Fryderyka Chopina festiwalu Chopin i jego Europa utwory Andrzeja Panufnika pojawiły się do końca 2013 roku trzykrotnie. Były to:

- **2006** – *Uwertura tragiczna*, Sinfonia Varsovia, dyr. Jerzy Maksymiuk;
- **2007** – *Sinfonia sacra*, Sinfonia Varsovia, dyr. Tada’aki Otaka;
- **2011**– *Song to the Virgin Mary* w wersji na sekcję smyczkową;

BBC Promenade Concerts (Londyn)

Na najbardziej znanym festiwalu brytyjskim, czyli organizowanych przez British Broadcasting Corporation koncertach promenadowych, znanych pod nazwą BBC Promenade Concerts, w omawianym okresie wykonano następujące utwory Andrzeja Panufnika:

- **1998** – *Epitafium katyńskie*, BBC Symphony Orchestra, dyr. Tada'aki Otaka;
- **2002** – *Sinfonia sacra*, Royal Liverpool Philharmonic Orchestra, dyr. Gerard Schwarz;
- **2013** – *Kołysanka*, Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, dyr. Antoni Wit;
- **2013** – *Uwertura tragiczna*, Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, dyr. Antoni Wit.

3. TWÓRCZOŚĆ ANDRZEJA PANUFNIKA W NAGRANIACH PŁYTOWYCH I RADIOWYCH

Muzyka Andrzeja Panufnika w większości została nagrana na płytach kompaktowych i dzięki temu pozostaje dostępna dla słuchaczy. Sporo nagrań dokonanych zostało jeszcze za życia kompozytora, część z nich również pod jego dyktando. W poniższym zestawieniu uwzględnione zostały wszystkie dostępne płyty CD, opublikowane przez wytwórnie płytowe w różnych krajach świata do końca 2013 roku. Podzielono je na nagrania z udziałem samego Panufnika jako dyrygenta, na płyty monograficzne (w tym serie płytowe) oraz mieszane, gdzie utwory Andrzeja Panufnika zestawione zostały obok innych twórców. Na koniec wykazano również nagrania dokonane przez Polskie Radio – nie są to nagrania komercyjne, są jednak dostępne w archiwach Polskiego Radia SA.

3.1 Nagrania płytowe z udziałem Andrzeja Panufnika

Na rynku płytowym wciąż dostępne są nagrania utworów Andrzeja Panufnika pod dyktando kompozytora, część z nich to reedycje dawnych płyt. Są to następujące płyty:

- *Andrzej Panufnik. Sinfonia Sacra, Concerto Festivo, Landscape, Katyń Epitaph, Concertino*, Monte Carlo Opera Orchestra (1), London Symphony Orchestra (2-5), dyr. Andrzej Panufnik, Unicorn-Kanchana UKCD 2020

- *Andrzej Panufnik: Sinfonia Sacra, Arbor Cosmica*, Concertgebouw Orchestra, New York Chamber Symphony, dyr. Andrzej Panufnik, Elektra Nonesuch 7559 79228-2;
- *Panufnik. Symphony No. 9 (Sinfonia di Speranza), Piano Concerto*, Ewa Pobłocka, London Symphony Orchestra, dyr. Andrzej Panufnik, Conifer Classics CDCF 206;
- *Panufnik. Symphony No. 9 (Sinfonia di Speranza), Piano Concerto*, Ewa Pobłocka, London Symphony Orchestra, dyr. Andrzej Panufnik, RCA 2005 (reedycja płyty Conifer Classics);
- *Szymanowski: Symphony No. 3, Symphony No. 4; Panufnik: Sinfonia Votiva*, BBC Symphony Orchestra, dyr. Mark Elder (1-2), dyr. Andrzej Panufnik (3), BBC Radio Classics BBCRD 9124;
- *British Composers: Berkeley, Williamson, Panufnik*, Yehudi Menuhin – skrzypce, Menuhin Festival Orchestra, dyr. Andrzej Panufnik, EMI Classics CDM 5 66121 2 – zawiera *Koncert skrzypcowy*);
- *British Composers: Panufnik conducts Panufnik. Sinfonia rustica, Sinfonia sacra, Sinfonia concertante*, Monte Carlo Opera Orchestra (1-2), Aurèle Nicolet – flet, Osian Ellis – harfa, Menuhin Festival Orchestra (3), dyr. Andrzej Panufnik, EMI Classics 3522892 (reedycja wcześniejszych nagrań, w tym nagrania studyjnego *Sinfonii concertante*).
- *100 Best Menuhin* (6 CD), Yehudi Menuhin – skrzypce, Menuhin Festival Orchestra, dyr. Andrzej Panufnik, EMI Classics 5099926411 – zawiera *Koncert skrzypcowy*.

3.2 Nagrania i serie nagraniowe monograficzne

Pod koniec życia kompozytora brytyjska wytwórnia Conifer Records zaplanowała wydanie serii kilku płyt monograficznych poświęconych twórczości Andrzeja Panufnika. Do przygotowania utworów orkiestrowych zaproszono młodego dyrygenta brytyjskiego, Marka Stephensona oraz

jego zespół London Musici. Powstałe dwie płyty przygotowane zostały w ścisłej współpracy z kompozytorem. Płyty z utworami symfonicznymi Andrzeja Panufnika uzupełniono następnie wydaniem kompaktu z kompozycjami na kwartet i sextet smyczkowy. Są to następujące płyty:

- *Panufnik: Violin Concerto, Hommage à Chopin, Bassoon Concerto*, Krzysztof Śmietana – skrzypce, Karen Jones – flet, Robert Thompson – fagot, London Musici, dyr. Mark Stephenson, Conifer Classics CDCF 182;
- *Panufnik: Sinfonia Concertante, Concertino, Harmony*, Karen Jones – flet, Rachel Masters – harfa, Richard Benjafield – perkusja, Graham Cole - kotły, London Musici, dyr. Mark Stephenson, Conifer Classics CDCF 217;
- *Panufnik 'Messages'. Three String Quartets, String Sextet, Song to the Virgin Mary* (wersja na sextet smyczkowy). The Chilingirian String Quartet, Conifer Classics CDCF 218;

Na rynku jest również dostępna reedycja wybranych utworów z wyżej wymienionych płyt Conifer Records, wydana przez wytwórnię Musici Music:

- *Andrzej Panufnik* – płyta zawiera premierowe nagranie *Love Song* (Heather Shipp – mezzosopran, London Musici, dyr. Mark Stephenson) oraz reedycję utworów: *Concertino, Violin Concerto, Hommage à Chopin, Song to the Virgin Mary* na sextet smyczkowy, opublikowanych wcześniej na płytach Conifer Records; Musici Music, MM281091-2.

[Seria płytowa wytwórni CPO we współpracy z Polskim Radiem](#)

W ramach serii, realizowanej w latach 2008–2014 zarejestrowano i opublikowano wszystkie utwory symfoniczne Andrzeja Panufnika (8 płyt CD, z których ostatnia ukazała się już w 2014

roku) pod dyрекcją Łukasza Borowicza z udziałem Polskiej Orkiestry Radiowej oraz niemieckiej Konzerthausorchester Berlin. Seria obejmuje następujące płyty:

- *Andrzej Panufnik. Nocturne. Symphonic Works Vol. 1*, Polish Radio Symphony Orchestra, dyr. Łukasz Borowicz, CPO 777 497-2 – zawiera utwory: *Uwertura tragiczna, Nokturn, Uwertura bohatera, Epitafium katyńskie, A Procession for Peace, Harmony*;
- *Andrzej Panufnik. Polonia. Symphonic Works Vol. 2*, Anna Sikorzak-Olek – harfa, Łukasz Długosz – flet, Polish Radio Symphony Orchestra, dyr. Łukasz Borowicz, CPO 777 496-2 – zawiera utwory: *Sinfonia rustica, Sinfonia concertante, Polonia, Kołysanka*;
- *Andrzej Panufnik. Mistica. Symphonic Works Vol. 3*, Łukasz Długosz – flet, Polish Radio Symphony Orchestra, dyr. Łukasz Borowicz, CPO 777 498-2 – zawiera utwory: *Sinfonia mistica, Muzyka jesieni, Hommage à Chopin, Rhapsody*;
- *Andrzej Panufnik. Sacra. Symphonic Works Vol. 4*, Konzerthausorchester Berlin, dyr. Łukasz Borowicz, CPO 777 683-2 – zawiera utwory: *Sinfonia elegiaca, Sinfonia sacra, X Sinfonia*;
- *Andrzej Panufnik. Votiva. Symphonic Works Vol. 5*, Joerg Strodthoff – organy, Konzerthausorchester Berlin, dyr. Łukasz Borowicz, CPO 777 684-2 – zawiera utwory: *Sinfonia votiva, Metasinfonia, Concerto festivo*;
- *Andrzej Panufnik. Speranza. Symphonic Works Vol. 6*, Michael Obereigner – kotły, Christian Loeffler – perkusja, Konzerthausorchester Berlin, dyr. Łukasz Borowicz, CPO 777 685-2 – zawiera utwory: *Sinfonia di Speranza, Concertino*;
- *Andrzej Panufnik. Sfere. Symphonic Works Vol. 7*, Michael von Schoenermark – fagot, Sarah van der Kemp – mezzosopran, Konzerthausorchester Berlin, dyr. Łukasz Borowicz,

CPO 777 686-2 – zawiera utwory: *Sinfonia di Sfere*, *Koncert fagotowy*, *Love Song*, *Landscape*;

- *Andrzej Panufnik. Concertos. Symphonic Works Vol. 8*, Alexander Sitkovetsky – skrzypce, Raphael Wallfisch – wiolonczela, Ewa Kupiec – fortepian, Konzerthausorchester Berlin, dyr. Łukasz Borowicz, CPO 777-687-2 – zawiera utwory: *Koncert skrzypcowy*, *Koncert wiolonczelowy*, *Koncert fortepianowy*.

Pozostałe nagrania monograficzne

- *Andrzej Panufnik: Tragic Overture, Autumn Music, Heroic Overture, Nocturne, Sinfonia Rustica*, London Symphony Orchestra, dyr. Jascha Horenstein, Unicorn-Kanchana UKCD 2016;
- *Andrzej Panufnik: Cello Concerto*, Mścisław Rostropowicz – wiolonczela, London Symphony Orchestra, dyr. Hugh Wolff, NMC D010S;
- *Andrzej Panufnik: Symphony No. 10, Autumn Music, Heroic Overture, Sinfonia Sacra*, Seattle Symphony Orchestra, dyr. Gerard Schwarz, JVC Classics JVCC-6511-2;
- *Andrzej Panufnik: Arbor Cosmica, Violin Concerto*, Robert Kabara – skrzypce, Sinfonietta Cracovia, dyr. Wojciech Michniewski, DUX 0254;
- *Panufnik. Homage to Polish Music*, Igor Cechoco – trąbka, Hanna Turonej – flet, Polish Radio Chamber Orchestra, dyr. Mariusz Smolij, Naxos 8.570032 – zawiera utwory: *Suita staropolska*, *Concerto in modo antico*, *Divertimento*, *Tryptyk jagielloński*, *Hommage à Chopin*;

- *Andrzej Panufnik. Symphonies, Cello Concerto*, Andrzej Bauer - wiolonczela, Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, dyr. Kazimierz Kord, CD Accord ACD 072-2 – zawiera utwory: *X Symfonia, Sinfonia sacra, Koncert wiolonczelowy*;
- *Panufnik: Heroic Overture, Sinfonia di Sfere, Landscape, Sinfonia Sacra*, Tampere Philharmonic Orchestra, dyr. John Storgårds, Ondine ODE 11015;
- *Andrzej Panufnik: Sinfonia Elegiaca, Nocturne, Rhapsody*, Louisville Orchestra, dyr. Robert Whitney, Soundmark 5617;
- *Panufnik. Sinfonia mistica, Sinfonia di Sfere*, London Symphony Orchestra, dyr. David Atherton, Explore Records EXP0014.
- *Andrzej Panufnik: Sinfonia di Sfere* (live recording), American Symphony Orchestra, dyr. Leon Botstein, American Symphony Orchestra 2011;

3.3 Nagrania płytowe mieszane

- *Sessions: Concerto for Orchestra, Panufnik: Sinfonia Votiva (Symphony No. 8)*, Boston Symphony Orchestra, dyr. Seiji Ozawa, Hyperion CDA 66050;
- *Polski Nowoczesny (Polish Modern). Lutosławski, Panufnik, Penderecki, Tansman, Skrowaczewski, Rathaus*, The Louisville Orchestra, dyr. Robert Whitney, First Edition Music 2006 – zawiera *Nokturn* Panufnika;
- *Piano Concertos: Panufnik, Lutosławski, Szymanowski*, Ewa Pobłocka – fortepian, Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, dyr. Kazimierz Kord, CD Accord ACD 046-2;
- *Wanda Wiłkomirska. Maestra*, Wanda Wiłkomirska – skrzypce, Polska Orkiestra Kameralna, dyr. Jerzy Maksymiuk, Polskie Radio SA PRCD 1297-1298 – zawiera *Koncert skrzypcowy*;

- *Dreamscapes. Music by Jonathan Harvey, Peter Dickinson, Gordon Crosse, Andrzej Panufnik, Elizabeth Lutyens*, Meriel Dickinson – mezzosopran, Peter Dickinson – fortepian, Unicorn-Kanchana UKCD 9093 – zawiera *Dreamscape*;
- *Shostakovich, Panufnik – music for piano*, Raymond Clarke, The Divine Art 25018 – zawiera utwory: *Twelve Miniature Studies, Reflections, Pentasonata*;
- *Kwartet Śląski: Andrzej Panufnik, Andrzej Krzanowski*, Polskie Radio Katowice PRK CD 056 – zawiera trzy kwartety smyczkowe Panufnika;
- *Kwartet Śląski: Andrzej Panufnik, Andrzej Krzanowski*, Polskie Radio Katowice PRK CD 065 – zawiera *Sekstet smyczkowy „Trains of Thought”* oraz *Song to the Virgin Mary* w wersji na sekstet smyczkowy;
- *Airs d'Amour pour Voix et Harpe*, Elisabeth Zapolska - mezzosopran, Joanna Kozielska - harfa, SEPM QUANTUM dQM 6997 – zawiera *Love Song* Panufnika;
- *Palestrina, Zieleński, Verdi, Palester, Panufnik*, Camerata Silesia, dyr. Anna Szostak, Musicon MCD 007 – zawiera *Song to the Virgin Mary*;
- *The Choir of King's College, Cambridge (4 CD)*, Choir of King's College Cambridge, dyr. Stephen Cleobury, EMI 5 56439 2 – zawiera *Song to the Virgin Mary*;
- *Prayer*, Chór Katedry Warszawsko-Praskiej, dyr. Paweł Łukaszewski, DUX 0779 – zawiera *Modlitwę do Matki Boskiej Skępskiej*;
- *Piano Trios: Panufnik, Malawski, Twardowski*, Trio Cracovia (Krzysztof Śmietana - skrzypce, Julian Tryczyński - wiolonczela, Jerzy Tosik-Warszawiak - fortepian), CD Accord ACD 087-2;
- *Polish Contemporary Chamber Music: Różycki, Panufnik, Aberg, Kulenty, Chmielarz*, Varsovia Piano Trio (Piotr Hausenplas - wiolonczela, Ewa Skardowska-Kiljan - fortepian, Adam Zarzycki - skrzypce), DUX 0537;

- *Andrzej Koszewski, Tadeusz Szeligowski, Andrzej Panufnik - Piano Trios*, Poznańskie Trio Fortepianowe (Laura Sobolewska - fortepian, Anna Ziółkowska - skrzypce, Dagny Czarnecka - wiolonczela), Acte Préalable AP0243;
- *Landscape of Memories*, BMF Piano Trio (Bartłomiej Wezner - fortepian, Michał Szałach - skrzypce, Filip Syska - wiolonczela), CD Accord ACD 191-2.

3.4 Nagrania radiowe w archiwum Polskiego Radia

Polskie Radio SA w ramach swej działalności dokonuje nagrań archiwalnych utworów wybranych kompozytorów. Nagrania te wzbogacają zasoby Polskiego Radia, część z nich zostaje również wydana na CD. W latach 1991–2013 zaproszeni soliści oraz zespoły orkiestrowe Polskiego Radia dokonały następujących nagrań archiwalnych kompozycji Andrzeja Panufnika:

- **1991** – *Suita staropolska*, WOSPR, dyr. Henrych Debich;
- **1992** – *X Symfonia*, *Nokturn*, *Epitafium katyńskie*, WOSPR, dyr. Wojciech Michniewski; *A Procession for Peace*, dyr. Tadeusz Strugała; *Dreamscape*, Jadwiga Rappé – alt, Szabolcs Esztenyi – fortepian; *Krąg kwintowy*, Szabolcs Esztenyi – fortepian;
- **1993** – *Sinfonia mistica*, WOSPR, dyr. Jerzy Katlewicz; *Sinfonia sacra*, WOSPR, dyr. Antoni Wit; *Concerto festivo*, WOSPR, dyr. Wojciech Michniewski;
- **1995** – *Kołysanka*, POR, dyr. Andrzej Straszyski;
- **1996** – *Concerto in modo antico*, Stanisław Dziewior – trąbka, WOSPR, dyr. Tomasz Bugaj;
- **1997** – *Kołysanka*, WOSPR, dyr. Antoni Wit;

- **2000** – *Sinfonia elegiaca*, NOSPR, dyr. Tadeusz Strugała; *Rhapsody*, NOSPR, dyr. Jacek Rogala; *Polonia*, NOSPR, dyr. Tomasz Bugaj; *Sinfonia di Speranza*, NOSPR, dyr. Sławek A. Wróblewski;
- **2001** – *Sinfonia votiva*, NOSPR, dyr. Tadeusz Wojciechowski;
- **2005** – *Serenada warszawska*, *Mała ballada*, *Romans*, *Pieśń pracy*, *Marsz*, POR, dyr. Monika Wolińska (są to utwory skomponowane przez Panufnika dla Polskiego Radia na początku lat 50-tych XX wieku);
- **2006** – *Tryptyk jagielloński*, Orkiestra Kameralna Polskiego Radia Amadeus, dyr. Anna Jaroszevska;
- **2008** – *Uwertura bohaterska*, *Uwertura tragiczna*, *A Procession for Peace*, *Epitafium katyńskie*, *Nokturn*, *Harmony*, POR, dyr. Łukasz Borowicz (nagrania wydane na płytach CPO);
- **2009** – *Rhapsody*, *Polonia*, *Sinfonia concertante*, *Sinfonia rustica*, *Hommage à Chopin*, *Kołysanka*, *Sinfonia mistica*, *Muzyka jesieni*, POR, dyr. Łukasz Borowicz (nagrania wydane na płytach CPO);
- **2012** – *Koncert na fagot i orkiestrę*, Krzysztof Fiedukiewicz – fagot, NOSPR, dyr. Michał Klauza; *Sinfonia concertante*, Jan Krzeszowiec – flet, Giedre Siaulyte – harfa, dyr. José Maria Florêncio.

Ponadto NOSPR zarejestrowała *Concerto festivo* pod dyr. Gabriela Chmury do planowanej przez Polskie Radio do wydania płyty, płyta ta jednak dotychczas nie została opublikowana.

4. ANDRZEJ PANUFNIK W PROGRAMACH RADIOWYCH, FILMIE I TELEWIZJI

W dziale tym przedstawione zostały audycje poświęcone w całości lub w części Andrzejowi Panufnikowi, a wyemitowane w programach radiowych i telewizyjnych w latach 1991–2013 na antenach Polskiego Radia, radia BBC oraz Telewizji Polskiej. Należy w tym miejscu dodać, że muzyka polskiego kompozytora pojawiała się w omawianym okresie również na antenach rozgłośni radiowych innych krajów, przede wszystkim Francji i Stanów Zjednoczonych, bez wątpienia jednak to rozgłoszenie radiowe Polskiego Radia oraz BBC miały wiodącą rolę w promowaniu muzyki kompozytora i dlatego to one znajdują w niniejszym raporcie szczególne miejsce.

4.1 Audycje radiowe poświęcone kompozytorowi

Polskie Radio:

W poniższym zestawieniu uwzględniono wyłącznie audycje słowne bądź słowno-muzyczne poświęcone Andrzejowi Panufnikowi. Sama muzyka Andrzeja Panufnika w Programie 2 Polskiego Radia emitowana była wielokrotnie i przy różnych okazjach, często również w ramach transmisji czy retransmisji koncertów z odbywających się w kraju festiwali, jak m.in. Warszawska Jesień, Warszawskie Spotkania Muzyczne, Musica Polonica Nova czy Międzynarodowe Dni Kompozytorów Krakowskich. Ponadto Polskie Radio dysponuje nagraniami archiwalnymi, które mogą i są prezentowane w różnego rodzaju audycjach, redaktorzy korzystają ponadto z ogólnie dostępnych nagrań płytowych. Stąd szczegółowy wykaz

emisji poszczególnych utworów nie tylko wykraczałby poza ramy niniejszego raportu, ale byłby nawet trudny do precyzyjnego odtworzenia. Dlatego poniższa analiza koncentruje się na audycjach słownych i słowno-muzycznych związanych z osobą i muzyką Andrzeja Panufnika.

W Polskim Radiu w omawianym okresie programy słowno-muzyczne emitowane były na antenach Programu 2, Programu 3 oraz Programu 5 (sekcja angielska).

Program 2:

- **1991** – *Portrety polskich kompozytorów współczesnych – Andrzej Panufnik*, autor: Marek Zwyrzykowski (emisja: 27 maja 1991);
- **1991** – *Koncert polski – Andrzej Panufnik*, autor: Renata Mieszkowska – brak bliższych danych co do treści audycji (emisja: 4 listopada 1991);
- **1992** – *Andrzej Panufnik – portret kompozytora*, autor: Marek Zwyrzykowski (emisja: 26 października 1992);
- **2001** – *Symfonie Andrzeja Panufnika*, autor: Beata Bolesławska (audycji brak w archiwum programów Polskiego Radia, stąd niemożność odtworzenia dokładnej daty emisji);

Program 3:

- **1991** – *Książka tygodnia: Panufnik o sobie*, autor: Halina Szopska (emisja: 4 marca 1991)

Program 5 (sekcja angielska):

- **1998** – *Wspomnienie o Andrzeju Panufniku*, autor: Michał Kubicki (emisja: 30 czerwca 1998);

Radio BBC:

Podobnie, jak w przypadku Polskiego Radia poniższe zestawienie zawiera wyłącznie audycje słowne i słowno-muzyczne związane z osobą i muzyką Andrzeja Panufnika. Programy te były emitowane na antenach BBC3 i BBC4 oraz Polskiej Sekcji Radia BBC.

BBC3:

- **1991** – *Music Weekly*, w programie rozmowa z Andrzejem Panufnikiem w związku z otrzymaniem przez niego tytułu szlacheckiego; producent: Jane Walker (emisja 24 luty 1991);
- **1991** – *Sir Andrzej Panufnik*, dwuczęściowa audycja przybliżająca postać i muzykę zmarłego w październiku tego roku Andrzeja Panufnika; autor: Gwyn Pritchard (emisja 22 i 28 grudnia 1991);
- **1992** – *Kaleidoscope*, o ostatnim utworze (*Koncert wiolonczelowy*) Andrzeja Panufnika, autor: Natalie Wheen (emisja 21 lutego 1992);
- **1993** – *POLSKA! Composer of the Week*, audycja w całości poświęcona twórczości Andrzeja Panufnika, z udziałem jego córki Roxanny; producent: Alan Hall (emisja 22 listopada 1993);
- **1993** – *Record Review*, w programie m.in. omówienie płyty Chilingirian Quartet z kwartetami smyczkowymi i sekstetami Andrzeja Panufnika, autor: Richard Osborne (emisja 27 listopada 1993);

- **1995** – *Remembering and Forgetting*, audycja na temat pamięci, a w niej odniesienie do *II Kwartetu smyczkowego „Messages”* Panufnika; autor: Nigel Osborne (emisja 31 grudnia 1995);
- **1998** – *The Year*, program na temat utworów brytyjskich i amerykańskich, po raz pierwszy wykonanych w 1992 roku, w tym *Koncert wiolonczelowy* Andrzeja Panufnika; autor: Anthony Burton (emisja 2 sierpnia 1998);
- **1999** – *Performance on 3*, program przybliżający brytyjską muzykę chóralną, w tym *Song to the Virgin Mary* Panufnika (emisja 24 czerwca 1999);
- **1999** – *Humphrey Burton’s Conducted Tour*, audycja poświęcona różnym typom dyrygentów, również kompozytorom-dyrygentom, w tym Panufnikowi; autor: Humphrey Burton (emisja 6 września 1999);
- **2006** – *Composer of the Week*, pięcioczęściowa audycja szczegółowo przybliżająca osobę i twórczość Andrzeja Panufnika, autor: Donald Macleod; tytuły kolejnych części: 1. *Warsaw*, 2. *Liberation*, 3. *London*, 4. *In Exile*, 5. *An Ideal Existence* (emisja w maju i czerwcu 2006);
- **2012** – *Warsaw Variations*, audycja poświęcona wojennym losom Andrzeja Panufnika i Witolda Lutosławskiego; autor: Alan Hall (produkcja: Falilling Tree Productions dla BBC, 2011) - emisja 22 grudnia 2012 (wcześniej emitowana w BBC4 – zob. poniżej).

BBC4:

- **2011** – *Warsaw Variations*, audycja poświęcona wojennym losom Andrzeja Panufnika i Witolda Lutosławskiego; autor: Alan Hall, produkcja: Falilling Tree Productions dla BBC; program nagrodzony Prix Europa w 2012 roku (emisja 21 grudnia 2011, powtórzona kilka dni później; oraz 19 grudnia 2012, powtórzona 22 grudnia 2012);

Polska Sekcja Radia BBC:

- **1991** – *Nekrolog*, audycja nagrana w związku ze śmiercią Andrzeja Panufnika, autor: Zdzisław Broncell (data nagrania: 14 listopada 1991, brak danych na temat dat emisji, materiały przekazane Polskiemu Radiu w 2005 roku);

4.2 Filmy i programy telewizyjne poświęcone kompozytorowi

W omawianym okresie wyprodukowane zostały trzy filmy dokumentalne poświęcone osobie i twórczości Andrzeja Panufnika:

- **1996** – *Powrót Andrzeja Panufnika*, 28-minutowa, czarno-biała impresja filmowa ukazująca kompozytora w otoczeniu rodziny w jego domu w Twickenham oraz podczas prób w Norwich (część pierwsza), a następnie podczas wizyty kompozytora w Warszawie w 1990 roku, w trakcie prób i koncertu na festiwalu „Warszawska Jesień”. Film został wyprodukowany przez Wytwórnię Filmów Oświatowych i Programów Edukacyjnych w Łodzi, bez udziału Telewizji Polskiej. Warto dodać, że w roku 1990 Andrzej Papużyński zrealizował również film *Andrzej Panufnik z Londynu i Warszawy* (32 min., prod. Wytwórnia Filmów Oświatowych w Łodzi), w którym o kompozytorze opowiadają krytycy i muzykolodzy polscy i brytyjscy. Film ten realizowany był z okazji festiwalu Warszawska Jesień 1990;

- **2008 – *Errata do biografii* – Andrzej Panufnik**, 25-minutowy film dokumentalny w reżyserii Grzegorza Brauna, zrealizowany przez firmę Film Open Group dla Programu 1 Telewizji Polskiej w 2008 roku, w ramach serii *Errata do biografii*.
- **2009 – *Tata z za żelaznej kurtyny***, 52-minutowy film dokumentalny w reż. Krzysztofa Rzączyńskiego, wyprodukowany przez TVP Kultura dla EBU w 2009 roku. Film przybliża osobę i muzykę Andrzeja Panufnika poprzez narrację jego syna, Jema.

Oba filmy wyprodukowane przez Telewizję Polską (*Errata do biografii* oraz *Tata z za żelaznej kurtyny*) dominują w nadaniach programów związanych z Andrzejem Panufnikiem na antenach TVP. Jedynie w TVP Kultura w latach 2005–2012 prezentowano również muzykę kompozytora – były to nagrania *X Symfonii*, *Koncertu fortepianowego* oraz *Muzyki jesieni* w festiwalu Warszawska Jesień w 1990 roku, jak też nagranie *Song to the Virgin Mary* z festiwalu Wratistavia Cantans w 1994 roku (jedna emisja). Również na antenie TVP Kultura zaprezentowano film *Powrót Andrzeja Panufnika* w reż. Andrzeja Papużyńskiego, zrealizowany w 1996 roku dla Wytwórni Filmów Oświatowych i Programów Edukacyjnych w Łodzi (jedna emisja).

Na wszystkich antenach Telewizji Polskiej w latach 1991–2013 wyemitowane zostały następujące programy:

TVP 1:

- **2008 – *Errata do biografii* – Andrzej Panufnik**, film dokumentalny w reż. Grzegorza Brauna (emisja 28 maja i 2 czerwca 2008):

- **2011** – *Errata do biografii* – Andrzej Panufnik, film dokumentalny w reż. Grzegorza Brauna (emisja 19 września 2011):

TVP 2:

- **1992** – *Camerata 2*, program cykliczny relacjonujący aktualne wydarzenia muzyczne. W odcinku informacja o rocznicy śmierci Andrzeja Panufnika oraz relacja z wystawy poświęconej kompozytorowi w Muzeum Jarosława Iwaszkiewicza w Stawisku, z wypowiedziami Tadeusza Kaczyńskiego i Bohdana Pocięja o Panufniku i jego muzyce oraz fragmentami *Pentasonaty* w wykonaniu Pawła Kowalskiego; autor: Małgorzata Jedynak-Pietkiewicz (emisja: 10 października 1992);
- **1992** – *Koncert w pierwszą rocznicę śmierci Andrzeja Panufnika* – TVP 2 zarejestrowała koncert odbywający się w Studiu Koncertowym PR im. Witolda Lutosławskiego w pierwszą rocznicę śmierci Andrzeja Panufnika (27 października 1992). Wykonano wówczas *Preludium i fugę* op. 29 Benjamin Brittena oraz *Koncert skrzypcowy* (solista: Krzysztof Śmietana) i *Hommage à Chopin* (solistka: Karen Jones – flet) Panufnika, grała orkiestra London Musici pod dyr. Marka Stephensona (koncert był transmitowany live);
- **1999** – *Nadrobić stracone lata*, reportaż relacjonujący Dni Muzyki Andrzeja Panufnika, odbywające się w dniach 28 listopada – 5 grudnia 1999 w Krakowie; autor: Dagmara Sarnocińska (emisja w grudniu 1999);
- **2010** – *Tata zza żelaznej kurtyny*, film dokumentalny w reż. Krzysztofa Rzączyńskiego (emisja 5 grudnia 2010).

TVP Kultura:

- **2005** – *Song to the Virgin Mary*, nagranie z festiwalu Wratislavia Cantans 1994 (emisja 15 września 2005);
- **2006** – *XX wiek w muzyce: Andrzej Panufnik – Koncert fortepianowy*, Ewa Pobłocka – fortepian, Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, dyr. Wojciech Michniewski – nagranie z festiwalu Warszawska Jesień 1990 (emisja 3 i 4 października 2006);
- **2006** – *XX wiek w muzyce: Andrzej Panufnik – Muzyka jesieni*, Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, dyr. Wojciech Michniewski – nagranie z festiwalu Warszawska Jesień 1990 (emisja 17 października 2006);
- **2006** – *XX wiek w muzyce: Andrzej Panufnik – X Symfonia*, Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, dyr. Andrzej Panufnik – nagranie z festiwalu Warszawska Jesień 1990 (emisja 24 i 25 października 2006);
- **2007** – *X Symfonia*, Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, dyr. Andrzej Panufnik – nagranie z festiwalu Warszawska Jesień 1990 (emisja 28 i 29 lutego 2007);
- **2007** – *Koncert fortepianowy*, Ewa Pobłocka – fortepian, Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, dyr. Wojciech Michniewski – nagranie z festiwalu Warszawska Jesień 1990 (emisja 1 i 31 lipca 2007);
- **2007** – *Muzyka jesieni*, Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, dyr. Wojciech Michniewski – nagranie z festiwalu Warszawska Jesień 1990 (emisja 11 października 2007);

- **2008** – *Powrót Andrzeja Panufnika*, film dokumentalny w reż. Andrzeja Papużyńskiego, realizowany w 1990 roku przed i podczas wizyty kompozytora w Polsce (emisja 8 lutego 2008);
- **2008** - *Koncert fortepianowy*, Ewa Pobłocka – fortepian, Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, dyr. Wojciech Michniewski – nagranie z festiwalu Warszawska Jesień 1990 (emisja 4 stycznia i 13 czerwca 2008);
- **2008** – *X Symfonia*, Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, dyr. Andrzej Panufnik – nagranie z festiwalu Warszawska Jesień 1990 (emisja 5 i 25 stycznia, 29 marca, 22 maja i 24 października 2008);
- **2009** – *Koncert fortepianowy*, Ewa Pobłocka – fortepian, Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, dyr. Wojciech Michniewski – nagranie z festiwalu Warszawska Jesień 1990 (emisja 7 marca, 30 czerwca i 27 października 2009);
- **2009** – *X Symfonia*, Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, dyr. Andrzej Panufnik – nagranie z festiwalu Warszawska Jesień 1990 (emisja 4 sierpnia i 2 listopada 2009);
- **2009** – *Tata zza żelaznej kurtyny*, film dokumentalny w reż. Krzysztofa Rzączyńskiego (emisja 11 listopada 2009 – premiera telewizyjna filmu);
- **2010** – *Tata zza żelaznej kurtyny*, film dokumentalny w reż. Krzysztofa Rzączyńskiego (emisja 17 stycznia 2010);
- **2010** – *Muzyka jesieni*, Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, dyr. Wojciech Michniewski – nagranie z festiwalu Warszawska Jesień 1990 (emisja 31 stycznia, 17 i 19 kwietnia oraz 27 października 2010);
- **2010** – *Tata zza żelaznej kurtyny*, film dokumentalny w reż. Krzysztofa Rzączyńskiego (emisja 14 kwietnia oraz 15 i 19 września 2010);

- **2010** – *Klasyczny początek nocy – X Symfonia, Koncert fortepianowy* – nagrania z Warszawskiej Jesieni 1990 (emisja 15 lipca 2010);
- **2010** – *Koncert fortepianowy*, Ewa Pobłocka – fortepian, Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, dyr. Wojciech Michniewski – nagranie z festiwalu Warszawska Jesień 1990 (emisja 16 listopada 2010);
- **2011** – *Muzyka jesieni*, Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, dyr. Wojciech Michniewski – nagranie z festiwalu Warszawska Jesień 1990 (14 stycznia 2011);
- **2011** – *Tata zza żelaznej kurtyny*, film dokumentalny w reż. Krzysztofa Rzączyńskiego (emisja 14 stycznia i 21 kwietnia 2011);
- **2011** – *X Symfonia*, Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, dyr. Andrzej Panufnik – nagranie z festiwalu Warszawska Jesień 1990 (emisja 4 maja i 1 sierpnia 2011);
- **2011** – *Errata do biografii – Andrzej Panufnik*, film dokumentalny, reż. Grzegorz Braun (emisja 17 lipca 2011);
- **2011** – *Noc z Andrzejem Panufnikiem: Errata do biografii* (film dok.), *Koncert fortepianowy, X Symfonia, Muzyka jesieni, Tata zza żelaznej kurtyny* (film dok.) (emisja 27 października 2011);
- **2012** – *Tata zza żelaznej kurtyny*, film dokumentalny w reż. Krzysztofa Rzączyńskiego (emisja 31 października 2012).

TV Polonia:

- **2008** – *Errata do biografii – Andrzej Panufnik*, film dokumentalny, reż. Grzegorz Braun (emisja 2, 3, 4 grudnia 2008);

- **2010** – *Tata zza żelaznej kurtyny*, film dokumentalny w reż. Krzysztofa Rzączyńskiego (emisja 27 i 28 stycznia 2010);
- **2012** – *Tata zza żelaznej kurtyny*, film dokumentalny w reż. Krzysztofa Rzączyńskiego (emisja 28 stycznia 2012);
- **2013** – *Tata zza żelaznej kurtyny*, film dokumentalny w reż. Krzysztofa Rzączyńskiego (emisja 23, 26 i 27 marca 2013);

TVP Historia:

- **2008** – *Errata do biografii – Andrzej Panufnik*, film dokumentalny w reż. Grzegorza Brauna (emisja 25 października i 5 listopada 2008):
- **2009** – *Errata do biografii – Andrzej Panufnik*, film dokumentalny w reż. Grzegorza Brauna (emisja 23 i 24 marca 2009):
- **2013** – *Errata do biografii – Andrzej Panufnik*, film dokumentalny w reż. Grzegorza Brauna (emisja 5 kwietnia 2013):

TVP HD:

- **2010** – *Tata zza żelaznej kurtyny*, film dokumentalny w reż. Krzysztofa Rzączyńskiego (emisja 2, 3, 18 i 23 stycznia, 1, 3, 6, 22, 26 i 28 lutego, 4, 6, 25 i 27 marca, 2, 5, 13, 14 i 22 kwietnia, 15 i 19 czerwca, 1, 8 i 13 lipca, 1, 17 i 18 września, 24 i 30 października, 25 listopada oraz 4 grudnia 2010)
- **2011** – *Tata zza żelaznej kurtyny*, film dokumentalny w reż. Krzysztofa Rzączyńskiego (emisja 20 i 22 stycznia, 1 i 24 sierpnia oraz 13 i 29 grudnia 2011);
- **2012** – *Tata zza żelaznej kurtyny*, film dokumentalny w reż. Krzysztofa Rzączyńskiego (emisja 4 i 20 stycznia oraz 6 i 13 marca 2012).

TVP Info i TVP Regionalna (Warszawa):

- **2011** – *Tata zza żelaznej kurtyny*, film dokumentalny w reż. Krzysztofa Rzączyńskiego (emisja 12 lutego 2011);
- **2012** – *Tata zza żelaznej kurtyny*, film dokumentalny w reż. Krzysztofa Rzączyńskiego (emisja 28 lutego 2012);
- **2013** – *Tata zza żelaznej kurtyny*, film dokumentalny w reż. Krzysztofa Rzączyńskiego (emisja 8 września 2013).

OTV Białystok:

- **2013** – *Errata do biografii – Andrzej Panufnik*, film dokumentalny, reż. Grzegorz Braun (emisja 2 września 2013);

W Telewizji BBC w latach 1991–2013 nie pojawiły się żadne programy związane z osobą bądź muzyką Andrzeja Panufnika, brak również informacji o programach telewizyjnych zrealizowanych przez inne stacje telewizyjne.

5. MUZYKA ANDRZEJA PANUFNIKA W OPRACOWANIACH BALETOWYCH W POLSCE I NA ŚWIECIE

Muzyka Andrzeja Panufnika jeszcze za jego życia cieszyła się sporym zainteresowaniem choreografów w różnych krajach świata, spektakle baletowe do utworów kompozytora tworzyli m.in. Kenneth MacMillan i Marta Graham. Także po śmierci Panufnika jego muzyka inspirowała choreografów i grupy baletowe.

W **1991** roku zespół Birmingham Royal Ballet przygotował spektakl w choreografii Olivera Handle'a zatytułowany *Sacred Symphony* do muzyki *Sinfonii sacra* Panufnika. Spektakl zaprezentowano w maju i czerwcu 1991 dwukrotnie w Londynie, dwukrotnie w Birmingham i dwukrotnie w Southampton.

W **1992** roku zespół Der Stadt Buhnen w Dortmundzie zaprezentował spektakl do *Hommage à Chopin* Panufnika w choreografii Jurka Makarovsky'ego, a na Northland Festival w Caintness w Wielkiej Brytanii pokazano balet do muzyki z *Sinfonii concertante* w choreografii Marie Brolin Tani.

W **1993** roku Krzysztof Pastor przygotował z Holenderskim Baletem Narodowym spektakl *Stop it*, w którym wykorzystał *Koncert skrzypcowy* Panufnika – spektakl pokazano dwukrotnie w Hadze.

Kolejny spektakl do muzyki Panufnika powstał dopiero w **1998** roku i był również dziełem polskiego choreografa – Krzysztof Pastor ponownie stworzył spektakl do muzyki

Koncertu skrzypcowego, a przygotował go wraz z zespołem Washington Ballet i przedstawił w waszyngtońskim Kennedy Center w lutym 1998.

W **1999** roku choreograf Patrick Lewis wraz z brytyjskim Ballet Central przygotował spektakl do muzyki *Koncertu skrzypcowego* i spektakl ten zaprezentowany został 32 razy w Wielkiej Brytanii – w Ilford, Cannock, Glasgow (dwukrotnie), Kirckaldy, Chichester, Chelmsford, Abergavenny, Buith Wells, Whitley Bay, Hexham, Grantham, Epsom, Bracknell (dwukrotnie), Reading, Hertford, Chipping Norton (dwukrotnie), Manchesterze, Huddersfield (dwukrotnie), Bridport (dwukrotnie), Wellingborough, Cheltenham (dwukrotnie), Bury St Edmunds, Crawley i Londynie (trzykrotnie) – oraz dwukrotnie w Bostonie w Stanach Zjednoczonych. W tym samym roku w londyńskim Royal Opera House tamtejszy zespół baletowy przygotował spektakl zatytułowany *The Turn of the Screw* (*Poskromienie złościcy*), w którym choreograf William Tuckett wykorzystał *Arbor cosmica*. Spektakl ten został w lipcu 1999 roku zaprezentowany siedem razy w Londynie.

Kolejny odnotowany spektakl do muzyki Andrzeja Panufnika zaprezentowano w roku **2009** – był to spektakl zatytułowany *Endstation Sehnsucht* w choreografii Ralfa Dömena, z muzyką z *Landscape*, *Sinfonii elegiaca*, *Sinfonii rustica* i *Sinfonii sacra*, prezentowany w niemieckim Greifswald (dwukrotnie w styczniu 2009) i Stralsund (w kwietniu 2009).

W **2010** roku również w Niemczech powstał kolejny spektakl baletowy do muzyki Panufnika. Tym razem choreograf Peter-Werner Rannke wraz z zespołem ThüringenBallett przygotował przedstawienie zatytułowane *So nah!* do fragmentów *Muzyki jesieni* i *III Kwartetu smyczkowego „Wycinanki”*. Spektakl prezentowano czterokrotnie w niemieckiej Gerze. Ponadto w 2010 roku w Niemczech przypomniano również spektakl *Endstation Sehnsucht* – ponownie w Stralsund (marzec 2010) i Greifswald (kwiecień 2010).

W **2011** roku w Gerze w Niemczech ponownie zaprezentowano spektakl *So nah!* (marzec 2011).

W **2012** roku z kolei muzyka Andrzeja Panufnika posłużyła polskiemu choreografowi, Emilowi Wesołowskiemu do stworzenia wraz z Polskim Baletem Narodowym w Warszawie spektaklu zatytułowanego *Kain i Abel* (środkowa część trylogii pod wspólnym tytułem *Opowieści biblijne*). Spektakl oparty na muzyce z *Uwertury tragicznej*, *Rhapsody* i *Sinfonii sacra* pokazano na scenie Teatru Wielkiego-Opery Narodowej w Warszawie pięć razy (kwiecień i maj 2012).

W roku **2013** muzyka Andrzeja Panufnika zawędrowała z kolei na scenę Teatru Michałowskiego w Petersburgu, gdzie choreograf Nacho Duato wraz z zespołem baletowym Teatru przygotował spektakl *Invisible*, oparty na muzyce z *Hommage à Chopin*, *Divertimenta* i *Suity staropolskiej* (maj 2013). W tym samym roku zespół Royal Winnipeg Ballet w Winnipeg w Kanadzie zaprezentował spektakl zatytułowany *The Handmaid's Tale* oparty na muzyce z *Uwertury tragicznej* Panufnika – spektakl ten pokazano w Centennial Concert Hall w Winnipeg czterokrotnie (październik 2013).

Łącznie w latach 1991–2013 odnotowano **72** wykonania spektakli baletowych do muzyki Andrzeja Panufnika, miały one miejsce w Wielkiej Brytanii, Niemczech, Stanach Zjednoczonych, Polsce, Holandii, Kanadzie i Rosji.

6. REFLEKSJA NAUKOWA I POPULARNO-NAUKOWA

6.1 Konferencje naukowe poświęcone twórczości Andrzeja Panufnika.

Twórczość Andrzeja Panufnika długo nie była przedmiotem szczególnego zainteresowania muzykologów i teoretyków muzyki. Tematyka poświęcona kompozytorowi i jego utworom pojawia się sporadycznie na konferencjach naukowych poświęcanych szerzej zagadnieniom związanym z historią muzyki polskiej dwudziestego wieku, czy też z kulturą i muzyką polskich twórców emigracyjnych. W tej kategorii można tu wymienić następujące konferencje muzykologiczne, w których pojawiły się tematy odnoszące się do Andrzeja Panufnika i jego muzyki:

- **1988** – *Muzyka źle obecna* – konferencja zorganizowana przed omawianym w niniejszym raporcie okresem, jednak warta wspomnienia, jako że w całości poświęcona została muzyce kompozytorów emigracyjnych (Roman Berger, Roman Haubenstock-Ramati, Tadeusz Zygfryd Kassern, Michał Kondracki, Szymon Laks, Roman Maciejewski, Roman Palester, Andrzej Panufnik, Michał Spisak). Była to pierwsza i właściwie jedyna dotychczas konferencja w tak szerokim zakresie poświęcona tematyce polskiej emigracyjnej twórczości kompozytorskiej. Panufnikowi dedykowano dwa referaty – Martiny Hommy: *Composing Myself – composing my style [o „Arbor cosmica” Andrzeja Panufnika]* i Andrzeja Tuchowskiego: *„Sinfonia sacra” Andrzeja Panufnika a wartość*

muzyki. Organizatorem konferencji był Związek Kompozytorów Polskich, materiały pokonferencyjne zostały opublikowane²;

- **1991** – *Między Polską a światem. Kultura emigracyjna po 1939 roku* – konferencja dotycząca szerzej polskiej twórczości emigracyjnej (nie tylko kompozytorskiej). Problematyka dotycząca Andrzeja Panufnika została zaznaczona w komunikacie Tadeusza Kaczyńskiego pt. *Pozycja Panufnika w Anglii* oraz w referacie Zofii Helman, zatytułowanym *Muzyka na obczyźnie*. Organizatorem konferencji był Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk, materiały pokonferencyjne zostały opublikowane³;
- **1995** – *Muzyka polska 1945–1995* – szeroko zakrojona konferencja muzykologiczna, mająca na celu podsumowanie powojennego półwiecza historii muzyki polskiej. Tematyka dotycząca Panufnika pojawiła się w referatach Ewy Siemda: „*Pomiędzy uczuciem a intelektem*”. *Geneza autorefleksji muzycznej Andrzeja Panufnika* oraz Mieczysława Tomaszewskiego: *Sonorystyczna ekspresywność i alegoryczny symbolizm: symfonia polska 1944–1994*. Organizatorem konferencji była Akademia Muzyczna w Krakowie, materiały pokonferencyjne zostały opublikowane⁴;
- **2009** – *Polish Music Since 1945* — międzynarodowa konferencja muzykologiczna poświęcona muzyce polskiej od końca II wojny światowej. Konferencja miała miejsce w Canterbury w Wielkiej Brytanii i obejmowała szerokie spektrum zagadnień związanych z polską muzyką. Problematyka związana z osobą i twórczością Andrzeja Panufnika poruszona została w referatach Nialla O’Laughlina: *Panufnik and Polishness* oraz Ewy

² *Muzyka źle obecna*, vol. I i II, red. Krystyna Tarnawska-Kaczorowska, Sekcja Muzykologów Związku Kompozytorów Polskich, Warszawa 1989.

³ *Między Polską a światem. Kultura emigracyjna po 1939 roku*, red. Marta Fik, Wydawnictwo KRAĞ, Warszawa 1992.

⁴ *Muzyka polska 1945–1995*, red. Krzysztof Droba, Teresa Malecka, Krzysztof Sz wajgier, Akademia Muzyczna w Krakowie 1996.

Siemdaj: *Panufnik i Lutosławski. W poszukiwaniu ideału formy*⁵, a w mniejszym zakresie również w wystąpieniach Adriana Thomasa: *Locating Polish Music*, Davida Tompkinsa: *The Stalinist state as patron: Composers and commissioning in Early Cold War Poland* oraz Bogumiły Miki: *Between 'a game with a listener' and a symbolic referral to tradition: Musical quotation in Polish art music since 1945*. Organizatorem konferencji był Christ Church University w Canterbury, materiały pokonferencyjne zostały opublikowane.⁶

W omawianym okresie zorganizowano natomiast tylko jedną konferencję w całości poświęconą muzyce Andrzeja Panufnika. Odbędzie się ona w Krakowie w dniach **23-25 listopada 2001**. Zatytułowana ***Muzyka Andrzeja Panufnika i jej recepcja***, konferencja miała charakter międzynarodowy, a do udziału w niej zaproszono – obok muzykologów polskich – znawców twórczości kompozytora z Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych. Organizatorem był Instytut Muzykologii Uniwersytetu Jagiellońskiego przy współpracy Akademii Muzycznej w Krakowie, w skład Komitetu Programowego weszły: Jadwiga Paja-Stach, Zofia Fabiańska, Alicja Jarzębska i Regina Chłopicka. W czasie konferencji zaprezentowano następujące referaty:

- Camilla Panufnik (Londyn): *Andrzej Panufnik's life style and ethos of work*;
- Zbigniew Skowron (Warszawa): *Andrzej Panufnik's artistic attitude and his aesthetics*;
- Alicja Jarzębska (Kraków): *Time organization in Panufnik's music*;
- Beata Bolesławska (Warszawa): *Symmetry in Panufnik's symphonies*;
- Niall O'Laughlin (Loughborough): *Feeling and intellect in Panufnik's symphonies*;

⁵ Referat Ewy Siemdaj nie ukazał się w książce pokonferencyjnej, ale został opublikowany w „Forum Muzykologicznym” 2011: http://www.zkp.org.pl/images/pliki/forum_muzykolog/FORUM2011_3.pdf

⁶ *Polish Music Since 1945*, red. Eva Mantzourani, Musica Iagellonica, Kraków 2013.

- Charles Bodman Rae (Adelajda): *The role of the major-minor chord in Panufnik's compositional technique*;
- Martina Homma (Kolumbia): *Balancing precomposition, inspiration and rigour in the late symphonies by Panufnik*;
- Bernard Jacobson (Filadelfia): *Panufnik's music in the context of 20th-century music*;
- Ewa Siemadaj (Kraków): *Panufnik's symphonies. The evolution of the composer's style*;
- Alina Królak (Inowrocław): *Pitch organization in Panufnik's concertos*;
- Renata Suchowiejko (Kraków): *The role of the pitch-cells in Panufnik's String Quartet No. 3*;
- Jadwiga Paja-Stach (Kraków): *Panufnik's piano pieces. Structures and timbre*;
- Piotr Papla (Kraków): *Reception of Panufnik's early music in Poland*;
- Violetta Kostka (Gdańsk): *Reception of Panufnik's music in Great Britain*;
- Adrian Thomas (Cardiff): *In the public eye: Panufnik and his music, 1948–54*;
- Ray Robinson (Palm Beach): *Andrzej Panufnik's reception in the United States*
- Anna Piotrowska (Kraków): *Andrzej Panufnik – national identity of the immigrant composer*;
- Andrzej Sitarz (Kraków): *Old Polish Music as adapted by Andrzej Panufnik*.

Ponadto drugiego dnia konferencji zorganizowano koncert utworów fortepianowych Panufnika – *Reflections* wykonał Stanisław Bromboszcz (było to pierwsze wykonanie tej kompozycji w Polsce), *Pentasonatę* Joanna Ejsmont, a *Krąg kwintowy* Gabriela Szendzielorz-Jungiewicz. Konferencja została dodatkowo skorelowana w czasie z odbywającymi się w tych samych dniach

w Krakowie Dniami Muzyki Andrzeja Panufnika, dzięki czemu twórczość kompozytora zyskała szeroką prezentację zarówno naukową, jak i koncertową. Materiały pokonferencyjne zostały opublikowane⁷.

6.2 Publikacje naukowe i popularno-naukowe

Literatura naukowa i popularno-naukowa poświęcona Andrzejowi Panufnikowi nie jest zbyt obfita, dlatego zostaje tutaj omówiona łącznie. Pozycją kluczową dla popularyzacji osoby kompozytora pozostaje jego autobiografia, ***Composing Myself***, wydana w 1987 roku w Londynie (Methuen), a w 1990 opublikowana w wersji polskiej (***Panufnik o sobie***, tłum. Marta Glińska, Wydawnictwo Nowa).

W roku 1994 Tadeusz Kaczyński opublikował pierwszą książkę, będącą połączeniem biografii kompozytora z omówieniem jego twórczości, wzbogaconą dodatkowo rozmowami autora z Panufnikiem, Janem Krenzem i Nigelem Osbornem – ***Andrzej Panufnik i jego muzyka*** wydało Polskie Wydawnictwo Naukowe.

W 1996 roku nakładem Phaidon Press w Londynie ukazała się książka ***A Polish Renaissance*** Bernarda Jacobsona, przybliżająca życie i twórczość czterech najważniejszych polskich kompozytorów dwudziestego wieku – Witolda Lutosławskiego, Andrzeja Panufnika, Henryka Mikołaja Góreckiego i Krzysztofa Pendereckiego. Publikacja ukazuje ich losy na tle wydarzeń historyczno-politycznych Polski, całość jest bogato ilustrowana fotografiami. Warto również wspomnieć o wydanej w 1995 roku w Londynie książce ***Crescendo. 75 Years of the City of Birmingham Symphony Orchestra*** Beresforda King-Smitha, w której osobny rozdział

⁷ *Andrzej Panufnik's Music and Its Reception*, red. Jadwiga Paja-Stach, Musica Iagellonica, Kraków 2003.

poświęcony jest czasom, kiedy dyrektorem artystycznym orkiestry był Andrzej Panufnik (1957–59).

W 2001 roku Polskie Wydawnictwo Muzyczne w Krakowie opublikowało monografię życia i twórczości kompozytora – **Panufnik** autorstwa Beaty Bolesławskiej. Książka przybliżyła kolejne życia Andrzeja Panufnika, umieszczając je w szerszym kontekście historycznym, wszystkie utwory Panufnika są omówione, a dodatkowo autorka analizuje pokrótce jego styl kompozytorski w kontekście symetrii i geometrii, jako najistotniejszych elementów języka twórcy. Monografia napisana została na zamówienie Polskiego Wydawnictwa Muzycznego, w ramach serii *Kompozytorzy polscy dwudziestego wieku*.

W roku 2002 ukazał się kolejny tom Encyklopedii Muzycznej PWM, część biograficzna obejmująca litery N-Pa, a w niej obszerne hasło **Panufnik Andrzej**, autorstwa Jadwigi Paji-Stach. Hasło zawiera informacje na temat biografii kompozytora oraz bogate omówienie jego twórczości, całość uzupełniają szereg fotografii i dokumentów ikonograficznych, wykaz kompozycji oraz szczegółowa bibliografia.

W roku 2003 Ewa Siemda opublikowała pracę poświęconą twórczości symfonicznej Andrzeja Panufnika, a będącą efektem jej badań nad utworami orkiestrowymi kompozytora, wykonanych w ramach pracy doktorskiej. **Twórczość symfoniczna Andrzeja Panufnika** Ewy Siemdy ukazała się nakładem wydawnictwa Akademii Muzycznej w Krakowie.

Efektem badań nad muzyką Panufnika wykonanych w ramach pracy doktorskiej jest również książka **Idiom polski w twórczości Andrzeja Panufnika** Katarzyny Szymańskiej-Stułki, opublikowana w 2006 roku nakładem Wydawnictwa Akademii Muzycznej im. Fryderyka Chopina w Warszawie.

Ponadto wybrane aspekty muzyki Andrzeja Panufnika lub też omówienia jego twórczości znajdują się w pozycjach omawiających w sposób syntetyczny poszczególne aspekty muzyki polskiej dwudziestego wieku – jak np. *Polish Music Since Szymanowski* Adriana Thomasa (Cambridge University Press, 2005), *Dwudziestowieczny kwartet smyczkowy w twórczości kompozytorów polskich – przemiany, nurty, idee* Ewy Kowalskiej-Zajac (Akademia Muzyczna w Łodzi, 2005), *Współczesny koncert polski – przemiany gatunku* Anny Nowak (Akademia Muzyczna w Bydgoszczy, 1997), *Historia muzyki polskiej. Współczesność* (t. I i II) Krzysztofa Baculewskiego (Sutkowski Edition, Warszawa 2012) czy *Muzyka polska od Paderewskiego do Pendereckiego* Jadwigi Paji-Stach (Musica Iagellonica, Kraków 2009). W tej ostatniej pozycji Panufnikowi poświęcony został cały rozdział, zatytułowany *Andrzej Panufnik (1914–1991). Emocja i geometria*.

Spośród wydawnictw mających na celu popularyzację osoby i twórczości Andrzeja Panufnika warto wymienić dwie pozycje. Są to: multimedialny CDrom **Andrzej Panufnik** z tekstami autorstwa Beaty Bolesławskiej-Lewandowskiej i Lecha Dzierżanowskiego, zrealizowany przez firmę Noyamundi dla Związku Kompozytorów Polskich w 2009 roku oraz opublikowane w 2011 roku wydawnictwo Instytutu Adama Mickiewicza **Panufnik. Między emocją a intelektem** – jest to box zawierający esej o życiu i twórczości kompozytora pióra Beaty Bolesławskiej-Lewandowskiej, CD z utworami wybranymi przez autorkę (*X Symfonia, Uwertura tragiczna, Koncert skrzypcowy, Kołysanka, Sinfonia sacra*), audiobook z wyżej wymienionym esejem oraz DVD z filmem dokumentalnym *Tata zza żelaznej kurtyny* w reż. Krzysztofa Rzączyńskiego (TVP Kultura 2009).

Ważną rolę w promocji osoby i muzyki kompozytora pełnią też strony internetowe. Poza informacjami dostępnymi na stronie internetowej wydawcy Andrzeja Panufnika – Boosey &

Hawkes (<http://www.boosey.com/composer/Andrzej+Panufnik> – biogram, spisy kompozycji, noty o utworach autorstwa kompozytora, kalendarz wykonań, fragmenty audio, partytury do przejrzania, etc.) warto zajrzeć na uruchomioną w 2013 roku stronę www.panufnik.com, prowadzoną przez rodzinę kompozytora. Ponadto pod koniec 2013 roku Związek Kompozytorów Polskich/Polskie Centrum Informacji Muzycznej we współpracy z Instytutem Muzyki i Tańca podjęły się realizacji portalu internetowego będącego bazą wiedzy o kompozytorze - www.panufnik.polmic.pl (strona uruchomiona została w 2014 roku).

7. BADACZE I POPULARYZATORZY MUZYKI ANDRZEJA PANUFNIKA

7.1 Muzykolodzy, krytycy, publicyści

Jedną z pierwszych osób w Polsce, wielce zasłużonych dla przywracania pamięci o Andrzeju Panufniku w jego ojczystym kraju był muzykolog i krytyk muzyczny, **Tadeusz Kaczyński**. Jego teksty o muzyce kompozytora pojawiały się regularnie począwszy od lat 1980. w różnych publikacjach, przede wszystkim w „Ruchu Muzycznym” (np. *Sinfonia votiva – trzy zbliżenia*, „Ruch Muzyczny” 1983 Nr 19), a zwieńczone zostały w roku 1994 książką *Andrzej Panufnik i jego muzyka* (PWN Warszawa 1994). Tadeusz Kaczyński był wielkim orędownikiem przywrócenia Panufnika kulturze polskiej, podkreślając wielokrotnie jej wyjątkowo polski charakter (np. *Czy oddajemy Panufnika Anglikom?*, „Studio” VIII 1992).

Wysokie zdanie o twórczości Andrzeja Panufnika, a zwłaszcza o jej duchowej zawartości, miał **Bohdan Pocij**, czemu dawał wielokrotnie wyraz w artykułach publikowanych w „Ruchu Muzycznym” (np. *Symfonia nadziei*, „Ruch Muzyczny” 1987 Nr 15, *Spełnienie*, „Ruch Muzyczny” 1991 Nr 25) i innych pismach (np. *The Road to Spiritual Music*, „Poland-Polen”, Warszawa, Nr 1/1984). Przygotowywał również książkę poświęconą muzyce Andrzeja Panufnika, nie została ona jednak ukończona.

Twórczość Panufnika znajdowała się również w zakresie zainteresowań naukowych krakowskiej muzykolog, **Jadwigi Paji-Stach**, szczególnie w latach 2000. W roku 2001 była ona główną organizatorką Międzynarodowej Konferencji Muzykologicznej „Muzyka Andrzeja Panufnika i jej recepcja”, pod jej redakcją ukazały się też rok później materiały z konferencji

(zob. sekcja poświęcona konferencjom naukowym). Jest ona autorką hasła „Panufnik” w Encyklopedii Muzycznej PWM, a w opublikowanej w 2009 roku książce *Muzyka polska od Paderewskiego do Pendereckiego* jeden z rozdziałów poświęcony został twórczości kompozytora (*Andrzej Panufnik (1914-1991). Emocja i geometria*).

Wśród młodszego pokolenia polskich muzykologów i teoretyków muzyki, zajmujących się twórczością Andrzeja Panufnika należy wymienić trzy osoby. Są to:

- **Beata Bolesławska-Lewandowska** – autorka monografii poświęconej kompozytorowi (*Panufnik*, PWM 2001) oraz szeregu dalszych publikacji na temat jego życia i twórczości – artykułów i referatów (np. *Andrzej Panufnik and the Pressures of Stalinism in Post-War Poland*, „Tempo”, Nr 220, kwiecień 2002; *Polish Symphonies of the 1980s as Public Statements against Martial Law*, „Musicology Today” 2011, *Awangarda muzyczna w oczach Zygmunta Mycielskiego i Andrzeja Panufnika – według zachowanej korespondencji*, w: *Krytyka muzyczna. Teoria, historia, współczesność*, Zielona Góra 2009 i in.), publikacji popularyzatorskich (CD Rom *Panufnik*, ZKP 2009; Box CD-DVD *Panufnik. Między emocją a intelektem*, IAM 2011), omówień koncertowych i not do płyt z muzyką Panufnika. Wielokrotnie wypowiadała się również na temat twórczości kompozytora w programach radiowych i telewizyjnych. Była też konsultantką obu zrealizowanych pod koniec lat 2000. filmów dokumentalnych poświęconych Panufnikowi – *Errata do biografii – Andrzej Panufnik* w reż. Grzegorza Brauna (Film Open Group dla TVP 1, 2008) oraz *Tata zza żelaznej kurtyny* w reż. Krzysztofa Rzączyńskiego (TVP Kultura, 2009). Jest również autorką większości tekstów do strony internetowej www.panufnik.polmic.pl oraz <http://ninateka.pl/kolekcje/panufnik> (obie uruchomione w 2014 roku). Przygotowuje też do publikacji korespondencję pomiędzy Andrzejem Panufnikiem a

Zygmuntem Mycielskim, a jej monografia *Panufnik* zostanie opublikowana w wersji angielskiej (Ashgate, maj 2015, tłum. Richard Reisner);

- **Ewa Siemdaj** – autorka książki *Twórczość symfoniczna Andrzeja Panufnika* (Akademia Muzyczna, Kraków 2003) oraz szeregu artykułów i referatów dotyczących twórczości Panufnika (np. *‘Pomiędzy uczuciem a intelektem’. Geneza autorefleksji muzycznej Andrzeja Panufnika*, w: *Muzyka polska 1945-1995*, Kraków 1996, *Panufnik i Lutosławski. W poszukiwaniu ideału formy*, w: „Forum Muzykologiczne” 2011 i in.). Muzyka Andrzeja Panufnika jest również obecna w jej działalności pedagogicznej, podczas zajęć na Wydziale Teorii Muzyki Akademii Muzycznej w Krakowie;
- **Katarzyna Szymańska-Stułka** – autorka książki *Idiom polski w twórczości Andrzeja Panufnika* (Akademia Muzyczna im. F. Chopina w Warszawie, 2006) oraz szeregu artykułów i referatów na temat twórczości kompozytora (np. *„Sinfonia Sacra” Andrzeja Panufnika i jej konstrukcyjno-ideowy wymiar*, w: *Muzyka w kontekście kultury*, Akademia Muzyczna w Krakowie, 2001; *Kołysanka Andrzeja Panufnika w świetle kulturowych odniesień*, w: *Ratio Musicae*, Akademia Muzyczna im. F. Chopina w Warszawie, 2003 i in.). Jest również autorką hasła *Andrzej Panufnik* w Encyklopedii Katolickiej wydanej przez Katolicki Uniwersytet Lubelski w 2010 roku.

Wśród zagranicznych badaczy i propagatorów muzyki Andrzeja Panufnika wymienić należy następujące osoby:

- **Nigel Osborne** – muzykolog i kompozytor; autor utworu *Hommage à Panufnik* na smyczki (1993, zob. sekcja poświęcona utworom dedykowanym Panufnikowi), jak również artykułów i wypowiedzi poświęconych muzyce polskiego twórcy. Jednym z najważniejszych jego tekstów pozostaje opublikowany w 1984 roku artykuł *Panufnik at*

70 („Tempo”, nr 150, wrzesień 1984; polska wersja: *Siedemdziesięciolecie Panufnika*, „Res Publica”, 1989, nr 2). Rozmowę z Osbornem na temat muzyki Panufnika zamieścił też Tadeusz Kaczyński w swej książce *Andrzej Panufnik i jego muzyka* (PWN, Warszawa 1994). Muzyka Andrzeja Panufnika była również obecna w jego wieloletniej działalności pedagogicznej na Uniwersytecie w Edynburgu. W 2009 roku Nigel Osborne wziął udział w filmie *Tata zza żelaznej kurtyny* w reż. Krzysztofa Rzączyńskiego;

- **Bernard Jacobson** – autor książki *A Polish Renaissance* (Methuen, Londyn 1996), poświęconej między innymi muzyce Andrzeja Panufnika (obok Witolda Lutosławskiego, Henryka Mikołaja Góreckiego i Krzysztofa Pendereckiego) oraz wielu omówień do programów koncertowych i płyt z muzyką kompozytora wydawanych w Wielkiej Brytanii i Stanach Zjednoczonych. Wielokrotnie wypowiadał się na temat muzyki kompozytora w amerykańskich stacjach radiowych i telewizyjnych, zaangażowany również w promocję muzyki Andrzeja Panufnika poprzez osobiste kontakty z dyrygentami i organizatorami życia muzycznego w Stanach Zjednoczonych. Podczas konferencji w Krakowie w 2001 roku wygłosił referat zatytułowany *Panufnik's Music in the Context of 20th-century Music*. W 2009 roku wziął udział w filmie *Tata zza żelaznej kurtyny* w reż. Krzysztofa Rzączyńskiego;
- **Niall McLaughlin** – autor szeregu artykułów i referatów na temat twórczości Andrzeja Panufnika – np. *The Visual Dimension of the Symphonic Plans of Andrzej Panufnik* (Loughborough University, 2003), *Beyond the Special Occasion: the Last Symphonies of Andrzej Panufnik*, w: *Music for Social Occasions – music for fun, music for every day* (Lublana, 2007); *The Symphonies of Andrzej Panufnik: Plans and Content*, w: „Lietuvos muzikologija” 8 (2007), *Panufnik and Polishness*, w: *Polish Music Since 1945* (Musica Iagellonica, Kraków 2013). Podczas konferencji panufnikowskiej w 2001 roku

w Krakowie wygłosił referat zatytułowany *Feeling and Intellect, Heart and Brain: Technique and Content in Panufnik's Symphonies*.

- **Adrian Thomas** – znawca polskiej muzyki dwudziestego wieku. Mimo, że Andrzej Panufnik i jego twórczość nie leży w głównym nurcie zainteresowań Thomasa, jest on autorem wielu not programowych do koncertów i płyt wydawanych w Wielkiej Brytanii. Tematyka związana z osobą i muzyką Panufnika pojawia się również w jego książce *Polish Music since Szymanowski* (Camridge, 2005) oraz w jego opracowaniach dotyczących socrealizmu w muzyce polskiej. Podczas konferencji panufnikowskiej w 2001 roku przedstawił referat zatytułowany *In the Public Eye: Panufnik and His Music, 1948–54*.
- **Blake Parham** – autor pracy magisterskiej *Sir Andrzej Panufnik: Music and Migration*, przygotowanej w 2013 roku na Uniwersytecie w Adelajdzie pod kierunkiem Charlesa Bodmana Rae. Jest również autorem kilku artykułów i referatów poświęconych kompozytorowi, m.in. *Andrzej Panufnik and Andre Dzierżyński: Art, Music and Poland*, w: „Muzikos Komponzvimu Principai” (Litwa), grudzień 2012, *Sir Andrzej Panufnik; a Study of Musical Dislocation*, w: *Spaces of (Dis)Location* (Cambridge Scholars Publishing, 2013), *Sir Andrzej Panufnik; Defection and Compositional Development* – referat wygłoszony w listopadzie 2013 roku podczas wspólnej konferencji Australijskiego i Nowozelandzkiego Stowarzyszenia Muzykologów *Music and Metamorphosis*.

7.2 Wykonawcy

W promocji i rozpowszechnianiu muzyki każdego kompozytora zasadniczą rolę odgrywają wykonawcy. Także i w przypadku Andrzeja Panufnika jest oczywiste, że jego utwory często rozbrzmiewały w Polsce i na świecie dzięki konkretnym artystom, przekonanych co do rangi muzyki kompozytora i zaangażowanych w jej prezentację w różnych miejscach Polski i świata. Jako, że w twórczości Panufnika dominują utwory orkiestrowe, najważniejsza rola przypada tutaj dyrygentom, wśród których przede wszystkim należy wymienić następujące osoby:

- **Jerzy Maksymiuk** – dyrygent od lat konsekwentnie i regularnie wykonujący muzykę Andrzeja Panufnika. Ma na swoim koncie polskie prawykonania trzech utworów kompozytora: *Koncertu skrzypcowego* (Jelenia Góra oraz Warszawska Jesień 1979, z Wandą Wiłkomirską i Polską Orkiestrą Kameralną) *Concertino* (Warszawska Jesień 1981, z Bogdanem Lauksem – perkusja i Polską Orkiestrą Kameralną) oraz *Arbor cosmica* (Warszawska Jesień 1985, z Polska Orkiestrą Kameralną). Od tego czasu wielokrotnie prezentował utwory Andrzeja Panufnika zarówno w kraju, jak i za granicą, wiele z nich zarejestrował również dla rozgłośni radiowych. Nagranie *Koncertu skrzypcowego* Panufnika z Wandą Wiłkomirską i Polską Orkiestrą Kameralną pod jego dyрекcją znalazło się na dwupłytowym albumie *Maestra*, poświęconym skrzypaczce (Polskie Radio);
- **Wojciech Michniewski** – dyrygent szczególnie zasłużony dla wykonań muzyki Andrzeja Panufnika w Polsce, prowadził też jej wykonania za granicą. Ma na swoim koncie płytę CD z *Koncertem skrzypcowym* i *Arbor cosmica* (DUX), a jako Prezes Zarządu Fundacji im. Andrzeja Panufnika był współorganizatorem festiwalu Dni Muzyki Andrzeja Panufnika w Krakowie (1999) oraz koncertu z okazji 90-lecia urodzin kompozytora wraz z Polską

Orkiestrą Radiową (2004). Wielokrotnie wypowiadał się na temat muzyki Andrzeja Panufnika w radiu i telewizji;

- **Stanisław Skrowaczewski** – dzięki niemu zarówno w Stanach Zjednoczonych, jak i w wielu innych krajach świata (w tym w Polsce) wielokrotnie rozbrzmiewał *Nokturn* Andrzeja Panufnika, utwór szczególnie ulubiony przez dyrygenta i zdecydowanie najczęściej prezentowany na świecie właśnie pod jego dyрекcją.
- **Jacek Kasprzyk** – wykonawca wielu kompozycji Andrzeja Panufnika w kraju i za granicą. W 1987 roku na Warszawskiej Jesieni poprowadził polskie prawykonanie *Sinfonii di Speranza*, od tego czasu muzyka Panufnika często gości w programach jego koncertów;
- **Tadeusz Strugała** – ma na koncie polskie prawykonania dwóch symfonii kompozytora – *Sinfonii votiva* (Warszawska Jesień 1986) i *Sinfonii mistica* (Warszawska Jesień 1989). Utwory Andrzeja Panufnika wielokrotnie wykonywał w kraju i za granicą, muzyka kompozytora często gościła również w programach festiwalu Wratislavia Cantans, którego był wieloletnim dyrektorem;
- **Gerard Schwarz** – dyrygent amerykański, od czasu prawykonania w 1984 roku *Arbor cosmica* zaangażowany w prezentację muzyki Andrzeja Panufnika w Stanach Zjednoczonych – jako szef artystyczny New York Chamber Symphony oraz Seattle Symphony Orchestra; i Wielkiej Brytanii – gdzie był dyrektorem artystycznym Royal Philharmonic Orchestra w Liverpoolu (2001–2006). Z zespołem Seattle Symphony zarejestrował dla wytwórni JVC płytę z utworami symfonicznymi Andrzeja Panufnika (*Sinfonia sacra, X Symfonia, Uwertura bohaterska, Muzyka jesieni*);
- **Mark Stephenson** – dyrygent brytyjski, który został pod koniec lat 1980. zaangażowany przez wytwórnię Conifer Records do przygotowania i zarejestrowania dwóch płyt

monograficznych z utworami orkiestrowymi Andrzeja Panufnika. Blisko współpracował z kompozytorem podczas pracy nad tymi nagraniami, od tego czasu wielokrotnie wykonywał też jego muzykę, również w Polsce. Z jego inicjatywy Panufnik w ostatnich dniach życia dokonał opracowania *Love Song* na orkiestrę smyczkową;

- **Tada'aki Otaka** – japoński dyrygent, wielokrotnie wykonujący kompozycje Andrzeja Panufnika w Kraju Kwitnącej Wiśni, jak również w Polsce i Wielkiej Brytanii. Ciekawostką może być tutaj rodzaj biograficznej koneksji z kompozytorem – ojciec dyrygenta, Hisatada Otaka, studiował wraz z Panufnikiem przed wojną w Wiedniu;
- **Kazimierz Kord** – wieloletni dyrektor Filharmonii Narodowej w Warszawie, z której zespołem orkiestrowym zarejestrował dla wytwórni CD Accord *Koncert fortepianowy* Andrzeja Panufnika (obok koncertów Pawła Szymańskiego i Witolda Lutosławskiego, wszystkie w wykonaniu Ewy Pobłockiej) oraz płytę monograficzną z utworami kompozytora (*Sinfonia sacra*, *X Symfonia*, *Koncert wiolonczelowy* z Andrzejem Bauerem jako solistą). *X Symfonię* Panufnika prezentował również w 1993 roku podczas tournée zespołu w Stanach Zjednoczonych;
- **Łukasz Borowicz** – dyrektor artystyczny Polskiej Orkiestry Radiowej, z którą wielokrotnie wykonywał, a także zarejestrował szereg kompozycji Andrzeja Panufnika. W l. 2008–2014 dla niemieckiej wytwórni CPO zarejestrował wraz z POR oraz berlińską Konzerthausorchester wszystkie utwory symfoniczne kompozytora;
- **John Storgårds** – wykonawca wielu wykonań muzyki orkiestrowej Andrzeja Panufnika w Finlandii, przede wszystkim z Tampere Philharmonic Orchestra, z którą nagrał również CD z utworami kompozytora (Ondine).

Ponadto spośród grona polskich dyrygentów zasłużonych dla wykonania muzyki Andrzeja Panufnika, zarówno w Polsce, ale może nawet szczególnie poza jej granicami, należy wymienić jeszcze następujące nazwiska: **Antoni Wit, Tadeusz Wojciechowski i Gabriel Chmura**. Wspomnieć należy tu również o dyrygencie włoskim, **Umberto Bruno**, który wraz z orkiestrą Gli Armonici di Palermo w latach 1996–2000 zapoznał publiczność sycylijskiego Palermo z sześcioma kompozycjami Panufnika (*Koncert fagotowy, Koncert wiolonczelowy, Koncert skrzypcowy, Sinfonia concertante, Hommage à Chopin, Suita staropolska, Tryptyk jagielloński*). Na szczególne miejsce zasługuje również dyrygent brytyjski, **Stephen Cleobury** – dyrygent chórалny, pod którego batutą wielokrotnie w Wielkiej Brytanii i poza nią rozbrzmiewała *Song to the Virgin Mary* Panufnika. Wraz z chórem King's College w Cambridge wielokrotnie wykonywał ten utwór nie tylko w Wielkiej Brytanii, ale również w Hongkongu i Australii, a także zarejestrował go na CD (EMI).

Spółród solistów zasłużonych dla propagowania twórczości Andrzeja Panufnika należy wymienić następujących artystów:

- **Ewa Pobłocka** – pierwsza wykonawczyni *Koncertu fortepianowego* w Polsce, jako jedyna nagrała również ten utwór pod dyрекcją kompozytora z London Symphony Orchestra w 1991 roku (Conifer Records). Wielokrotnie wykonywała ten utwór w Polsce, zarejestrowała go również ponownie z zespołem Orkiestry Filharmonii Narodowej w Warszawie pod dyr. Kazimierza Korda (CD Accord). Ponadto wykonawczyni *Pentasonaty* Panufnika w wielu miejscach na świecie (m.in. Wigmore Hall w Londynie oraz Bruno Walker Auditorium w Nowym Jorku). Wraz z Markiem Mosiem i Andrzejem Bauerem wykonywała też *Trio fortepianowe* kompozytora (m.in. Warszawska Jesień 1996);

- **Paweł Kowalski** – obok Ewy Pobłockiej główny propagator *Koncertu fortepianowego* Andrzeja Panufnika w Polsce. Wykonywał też *Pentasonatę* (m.in. w Instytucie Polskim w Londynie) oraz *Trio fortepianowe* kompozytora (z Piotrem Cegielskim i Kazimierzem Kościłaczem).
- **Raymond Clarke** – pianista brytyjski, wykonywał i nagrał wszystkie trzy utwory na fortepian solo Andrzeja Panufnika (*The Divine Art*). W 1986 roku był pierwszym wykonawcą zrewidowanej wersji *Koncertu fortepianowego* Panufnika;
- **Evelyn Glennie** – jedna z najbardziej znanych i cenionych na świecie perkusistek, od czasu, kiedy w 1984 roku zdobyła I nagrodę na organizowanym przez Shell i London Symphony Orchestra konkursie dla młodych perkusistów, gdzie utworem obowiązkowym było *Concertino* Andrzeja Panufnika – wykonywała ten utwór na całym świecie, przyczyniając się do spopularyzowania go wśród perkusistów;
- **Krzysztof Śmietana** – skrzypek polski działający w Wielkiej Brytanii. Wielokrotnie wykonywał *Koncert skrzypcowy* w różnych miejscach świata, zarejestrował go również na CD wraz z zespołem London Musici pod dyr. Marka Stephensona (Conifer Records). Jako członek Tria Cracovia (Julian Tryczyński – wiolonczela, Jerzy Tosik-Warszawiak – fortepian), wykonywał również *Trio fortepianowe* Panufnika, nagranie tego utworu zostało również opublikowane na CD (CD Accord);
- **Robert Kabara** – wielokrotny wykonawca *Koncertu skrzypcowego* Andrzeja Panufnika, przede wszystkim z zespołem Sinfonietta Cracovia, często w podwójnej roli solisty i dyrygenta. Z zespołem tym zarejestrował *Koncert skrzypcowy* na CD (DUX);
- **Robert Thomson** – fagocista amerykański, dla którego powstał *Koncert fagotowy* Andrzeja Panufnika (1985). Pozostaje niemal jedynym wykonawcą tego utworu, który

prezentował w różnych miejscach na świecie (również w Polsce) i zarejestrował na CD z zespołem London Musici pod dyрекcją Marka Stephensona (Conifer Records);

- **Andrzej Bauer** – pierwszy polski wykonawca *Koncertu wiolonczelowego*, wraz z zespołem Orkiestry Filharmonii Narodowej pod dyr. Kazimierza Korda nagrał również ten utwór na CD (CD Accord).

Warto dodać, że o ile *Koncert skrzypcowy* Andrzeja Panufnika należy do najczęściej wykonywanych utworów kompozytora i był prezentowany w Polsce i na świecie przez szerokie grono skrzypków, to *Koncert fortepianowy* zawdzięcza zdecydowaną większość swych wykonań Ewie Pobłockiej i Pawłowi Kowalskiemu. Ponadto, spośród wybitnych wykonawców koncertów Panufnika należy tutaj wymienić **Mściława Rostropowicza**, dla którego utwór powstał i który dokonał jego prawykonania w czerwcu 1992 roku, jak również zarejestrował go na CD wraz z London Symphony Orchestra pod dyr. Hugh Wolffa (NMC) – oraz **Wandę Wiłkomirską**, która wykonała *Koncert skrzypcowy* pod dyрекcją kompozytora na Warszawskiej Jesieni w 1990 roku i której nagranie tego utworu z Polską Orkiestrą Kameralną pod dyr. Jerzego Maksymiuka ukazało się w 2011 roku w dwupłytowym albumie prezentującym dorobek artystki (Polskie Radio).

Spośród zespołów kameralnych, najczęściej wykonujących utwory Andrzeja Panufnika oraz tych, które mają na swoim koncie nagrania jego muzyki, wymienić należy:

- **Angell Piano Trio** – w l. 1996–1998 wielokrotny wykonawca *Tria fortepianowego* w Wielkiej Brytanii, a także Stanach Zjednoczonych, Jamajce i Szwajcarii;
- **Subito Piano Trio** – w roku 2009 zespół przedstawił w Wiedniu projekt złożony z utworów Andrzeja i Roxanny Panufników. Kolejne wykonania doprowadziły do planów wydania płyty (Signum Records 2014);

- **BMF Piano Trio** – od 2011 roku regularnie wykonuje *Trio fortepianowe* Andrzeja Panufnika, w 2013 roku wydało ten utwór na CD (CD Accord), a na 2014 rok przygotowało projekt *Open Panufnik*, łączący wykonania klasyczne triów fortepianowych Andrzeja i Roxanny Panufnik z ich jazzowymi interpretacjami;
- **Chilingirian String Quartet** – jako pierwszy nagrał wszystkie trzy kwartety Andrzeja Panufnika (wcześniej dając szereg ich wykonań na terenie Wielkiej Brytanii, a także w Berlinie i Bejrucie) oraz jego sekstetów smyczkowych: *Trains of Thought* oraz *Song to the Virgin Mary* (Conifer);
- **Kwartet Śląski** – ma na swoim koncie szereg wykonań kwartetów smyczkowych kompozytora w Polsce, a także poza jej granicami (m.in. londyńskie Wigmore Hall), a także dwie płyty CD, na których opublikowane zostały zarówno wszystkie kwartety, jak i oba sekstety smyczkowe Andrzeja Panufnika (Polskie Radio Katowice);
- **King's College w Cambridge** – zespół chórалny, który pod batutą Stephena Cleobury'ego wykonywał *Song to the Virgin Mary* w Wielkiej Brytanii, Hongkongu i Australii, a następnie zarejestrował ten utwór na CD (EMI).

Spośród zespołów orkiestrowych, często wykonujących muzykę Andrzeja Panufnika należy tu wymienić następujące grupy: **Sinfonietta Cracovia**, **Sinfonia Varsovia**, **Orkiestra Filharmonii Narodowej** w Warszawie, **Polska Orkiestra Radiowa**, **Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia** w Katowicach, **London Musici**, **New York Chamber Symphony**, **Seattle Symphony**, **Royal Liverpool Philharmonic Orchestra** oraz **London Symphony Orchestra**, z którą kompozytor za życia był blisko związany (otrzymał od niej trzy zamówienia kompozytorskie – *Concerto festivo*, *Concertino* i *Koncert wiolonczelowy*) i która w czerwcu 1992 roku zorganizowała specjalny koncert poświęcony jego pamięci, z udziałem Mściława Rostropowicza

i dyrygenta Hugh Wolffa – po raz pierwszy został wówczas wykonany ostatni duży utwór kompozytora, *Koncert wiolonczelowy*.

8. INSTYTUCJE PROMUJĄCE DOROBK TWÓRCZY ORAZ OSOBĘ ANDRZEJA PANUFNIKA

- **Boosey & Hawkes**

Wyłączny wydawca utworów Andrzeja Panufnika od 1955 roku. Dbą o wykonania utworów kompozytora na całym świecie, na stronie internetowej wydawnictwa <http://www.boosey.com/composer/Andrzej+Panufnik> znaleźć można biogram i kalendarium życia kompozytora, listę utworów wraz z autorskimi komentarzami Panufnika, posłuchać fragmentów muzyki oraz obejrzeć ponad dwadzieścia partytur – udostępnionych w formacie PDF i dostępnych po zalogowaniu. Boosey & Hawkes gromadzi również informacje na temat wykonań utworów Andrzeja Panufnika, są one dostępne na stronie internetowej wydawcy, dzięki wyszukiwarce (opcja: Performances).

- **Polskie Wydawnictwo Muzyczne**

Jakkolwiek wyłączne prawa do utworów Andrzeja Panufnika posiada jego londyński wydawca Boosey & Hawkes, warto wymienić Polskie Wydawnictwo Muzyczne nie tylko jako pierwotnego wydawcę utworów kompozytora (do 1954 roku), ale także jako instytucję, która w roku 2001 opublikowała pierwszą monografię Andrzeja Panufnika – *Panufnik* pióra Beaty Bolesławskiej, przyczyniając się tym samym do propagowania wiedzy o kompozytorze w Polsce. Ponadto Polskie Wydawnictwo Muzyczne wspierało szereg inicjatyw mających na celu promocję muzyki kompozytora – m.in. było partnerem festiwalu Dni Muzyki Andrzeja Panufnika oraz Konkursu

Młodych Kompozytorów im. Andrzeja Panufnika, jak również Festiwalu Kompozytorów Polskich w Krakowie.

- **London Symphony Orchestra**

Najważniejsza orkiestra brytyjska, z którą Andrzej Panufnik związany był bliską współpracą od początku lat 1970. do końca życia. Na zamówienie zespołu napisane zostały trzy utwory kompozytora – *Concerto festivo*, skomponowane dla uczczenia 75-lecia istnienia orkiestry (1979), *Concertino* (1980) i *Koncert wiolonczelowy* (1991). Zespół wielokrotnie wykonywał muzykę Andrzeja Panufnika, często pod jego dyрекcją. Wiele jego utworów orkiestra zarejestrowała też na CD. Po śmierci kompozytora, jego muzyka nadal obecna jest w programach koncertowych orkiestry, jego imieniem nazwano też ważny program edukacyjny – LSO-Panufnik Young Composers Scheme, unikalny projekt skierowany do utalentowanych młodych kompozytorów, w ramach którego mają oni możliwość pracy z tą orkiestrą oraz prezentacji przez nią utworów skomponowanych przez uczestników programu.

- **Polskie Radio**

Polskie Radio pozostaje jedną z najważniejszych instytucji promujących muzykę polskich twórców, w tym również Andrzeja Panufnika. Poza transmisjami i retransmisjami wybranych koncertów na antenie Programu 2, utwory kompozytora pojawiają się także w programach koncertowych i nagraniowych radiowych orkiestr – **Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia** w Katowicach oraz **Polskiej Orkiestry Radiowej** w Warszawie, jak również (w mniejszym zakresie) Orkiestry Kameralnej Polskiego Radia Amadeus w Poznaniu. Polska

Orkiestra Radiowa była m.in. współorganizatorem uroczystego koncertu w 90. rocznicę urodzin kompozytora w 2004 roku, a także wraz ze swym dyrektorem artystycznym Łukaszem Borowiczem wzięła udział w nagraniu i wydaniu wszystkich utworów symfonicznych Andrzeja Panufnika na CD (CPO).

- **Wytwórnice płytowe: Unicorn Kanchana, Conifer, EMI, CPO**

Ogromną rolę w promocji muzyki każdego kompozytora odgrywają nagrania płytowe. Również w przypadku twórczości Andrzeja Panufnika niebagatelne znaczenie odegrał fakt, że od lat jego utwory pojawiają się w nagraniach płytowych, i to w najlepszych wykonaniach. W promocji muzyki polskiego twórcy ogromną rolę odegrały dwie nieistniejące już wytwórnice płytowe: Unicorn Kanchana oraz Conifer. Unicorn zarejestrował szereg utworów Panufnika jeszcze na płytach długogrających, później także na CD. Brytyjska wytwórnia Conifer na początku lat 1990. opublikowała z kolei cztery monograficzne płyty CD z muzyką Andrzeja Panufnika, w tym jedną pod jego dyрекcją – była to pierwsza rejestracja jego *IX Symfonii „Sinfonia di Speranza”* oraz *Koncertu fortepianowego*, obie z udziałem London Symphony Orchestra (w *Koncertu fortepianowym* solistką była Ewa Pobłocka).

Światowy potentat nagraniowy, wytwórnia EMI ma na swoim koncie kilka płyt, czy też serii płytowych, gdzie muzyka Panufnika została uwzględniona wśród innych kompozytorów brytyjskich. Z kolei niemiecka firma CPO, we współpracy z Polskim Radiem, podjęła się w ostatnich latach nagrania i wydania na CD wszystkich utworów symfonicznych Andrzeja Panufnika – w rezultacie powstało 8 płyt, zarejestrowanych przez niemiecki Konzerthaus Orchester i Polską Orkiestrę Radiową pod dyрекcją Łukasza Borowicza.

Poniżej podano wykaz płyt CD z muzyką Andrzeja Panufnika opublikowanych przez cztery wspomniane wyżej, najbardziej zasłużone dla promocji twórczości kompozytora wytwórnie – Unicorn Kanchana, Conifer, EMI oraz CPO.

UNICORN KANCHANA:

- *Andrzej Panufnik. Sinfonia Sacra, Concerto Festivo, Landscape, Katyń Epitaph, Concertino*, Monte Carlo Opera Orchestra (1), London Symphony Orchestra (2-5), dyr. Andrzej Panufnik, Unicorn-Kanchana UKCD 2020
- *Andrzej Panufnik: Tragic Overture, Autumn Music, Heroic Overture, Nocturne, Sinfonia Rustica*, London Symphony Orchestra, dyr. Jascha Horenstein, Unicorn-Kanchana UKCD 2016;
- *Dreamscapes. Music by Jonathan Harvey, Peter Dickinson, Gordon Crosse, Andrzej Panufnik, Elizabeth Lutyens*, Meriel Dickinson – mezzosopran, Peter Dickinson – fortepian, Unicorn-Kanchana UKCD 9093 – zawiera *Dreamscape*;

CONIFER:

- *Panufnik. Symphony No. 9 (Sinfonia di Speranza), Piano Concerto*, Ewa Pobłocka, London Symphony Orchestra, dyr. Andrzej Panufnik, Conifer Classics CDCF 206;
- *Panufnik: Violin Concerto, Hommage à Chopin, Bassoon Concerto*, Krzysztof Śmietana – skrzypce, Karen Jones – flet, Robert Thompson – fagot, London Musici, dyr. Mark Stephenson, Conifer Classics CDCF 182;

- *Panufnik: Sinfonia Concertante, Concertino, Harmony*, Karen Jones – flet, Rachel Masters – harfa, Richard Benjafield – perkusja, Graham Cole - kotły, London Musici, dyr. Mark Stephenson, Conifer Classics CDCF 217;
- *Panufnik 'Messages'. Three String Quartets, String Sextet, Song to the Virgin Mary* (wersja na sektet smyczkowy). The Chilingirian String Quartet, Conifer Classics CDCF 218;

EMI:

- *British Composers: Berkeley, Williamson, Panufnik*, Yehudi Menuhin – skrzypce, Menuhin Festival Orchestra, dyr. Andrzej Panufnik, EMI Classics CDM 5 66121 2 – zawiera *Koncert skrzypcowy*;
- *British Composers: Panufnik conducts Panufnik. Sinfonia rustica, Sinfonia sacra, Sinfonia concertante*, Monte Carlo Opera Orchestra (1-2), Aurèle Nicolet – flet, Osian Ellis – harfa, Menuhin Festival Orchestra (3), dyr. Andrzej Panufnik, EMI Classics 3522892 (reedycja wcześniejszych nagrań, w tym nagrania studyjnego *Sinfonii concertante*).
- *100 Best Menuhin* (6 CD), Yehudi Menuhin – skrzypce, Menuhin Festival Orchestra, dyr. Andrzej Panufnik, EMI Classics 5099926411 – zawiera *Koncert skrzypcowy*.
- *The Choir of King's College, Cambridge* (4 CD), Choir of King's College Cambridge, dyr. Stephen Cleobury, EMI 5 56439 2 – zawiera *Song to the Virgin Mary*;

CPO:

- *Andrzej Panufnik. Nocturne. Symphonic Works Vol. 1*, Polish Radio Symphony Orchestra, dyr. Łukasz Borowicz, CPO 777 497-2 – zawiera utwory: *Uwertura tragiczna, Nokturn, Uwertura bohaterska, Epitafium katyńskie, A Procession for Peace, Harmony*;
- *Andrzej Panufnik. Polonia. Symphonic Works Vol. 2*, Anna Sikorzak-Olek – harfa, Łukasz Długosz – flet, Polish Radio Symphony Orchestra, dyr. Łukasz Borowicz, CPO 777 496-2 – zawiera utwory: *Sinfonia rustica, Sinfonia concertante, Polonia, Kołysanka*;
- *Andrzej Panufnik. Mistica. Symphonic Works Vol. 3*, Łukasz Długosz – flet, Polish Radio Symphony Orchestra, dyr. Łukasz Borowicz, CPO 777 498-2 – zawiera utwory: *Sinfonia mistica, Muzyka jesieni, Hommage à Chopin, Rhapsody*;
- *Andrzej Panufnik. Sacra. Symphonic Works Vol. 4*, Konzerthausorchester Berlin, dyr. Łukasz Borowicz, CPO 777 683-2 – zawiera utwory: *Sinfonia elegiaca, Sinfonia sacra, X Symfonia*;
- *Andrzej Panufnik. Votiva. Symphonic Works Vol. 5*, Joerg Strodthoff – organy, Konzerthausorchester Berlin, dyr. Łukasz Borowicz, CPO 777 684-2 – zawiera utwory: *Sinfonia votiva, Metasinfonia, Concerto festivo*;
- *Andrzej Panufnik. Speranza. Symphonic Works Vol. 6*, Michael Obereigner – kotły, Christian Loeffler – perkusja, Konzerthausorchester Berlin, dyr. Łukasz Borowicz, CPO 777 685-2 – zawiera utwory: *Sinfonia di Speranza, Concertino*;
- *Andrzej Panufnik. Sfere. Symphonic Works Vol. 7*, Michael von Schoenermark – fagot, Sarah van der Kemp – mezzosopran, Konzerthausorchester Berlin, dyr. Łukasz Borowicz, CPO 777 686-2 – zawiera utwory: *Sinfonia di Sfere, Koncert fagotowy, Love Song, Landscape*;

- *Andrzej Panufnik. Concertos. Symphonic Works Vol. 8*, Alexander Sitkovetsky – skrzypce, Raphael Wallfisch – wiolonczela, Ewa Kupiec – fortepian, Konzerthausorchester Berlin, dyr. Łukasz Borowicz, CPO 777-687-2 – zawiera utwory: *Koncert skrzypcowy, Koncert wiolonczelowy, Koncert fortepianowy*.

Na koniec warto dodać, że utwory Panufnika znalazły się również na płytach wielu innych wytwórni fonograficznych, by wymienić tak znamienite jak Hyperion, Elektra Nonesuch, JVC Classics; czy polskie: CD Accord i Dux (zob. sekcja dotycząca nagrań płytowych). Dzięki działaniom firm nagraniowych niemal cały dorobek kompozytorski Andrzeja Panufnika jest dostępny na płytach CD, co bez wątpienia przyczynia się do promocji jego muzyki w świecie.

• **Związek Kompozytorów Polskich**

Andrzej Panufnik ze Związkiem Kompozytorów Polskich był związany od 1945 roku, a na przełomie lat 1940. i 1950. pełnił funkcję wiceprezesa Zarządu Głównego ZKP. W roku 1954, po swej ucieczce do Wielkiej Brytanii, został skreślony z listy członków stowarzyszenia. Dzięki staraniom Związku, w roku 1977 udało się uchylić zapis cenzury na nazwisko kompozytora i rozpocząć proces przywracania jego muzyki polskiej publiczności. W 1987 roku Związek Kompozytorów Polskich przyznał Panufnikowi tytuł członka honorowego stowarzyszenia, a w 1990 na jego zaproszenie kompozytor gościł osobiście na festiwalu Warszawska Jesień.

W omawianym okresie utwory Andrzeja Panufnika pojawiały się w programach festiwali organizowanych przez Związek Kompozytorów Polskich m.in. w Warszawie – Warszawska Jesień i Warszawskie Spotkania Muzyczne; Krakowie – Międzynarodowe Dni Kompozytorów Krakowskich i Wrocławiu – Musica Polonica Nova, a także podczas innych koncertów

organizowanych czy współorganizowanych przez Związek Kompozytorów Polskich. Ponadto w roku 2009 ZKP opublikował dwujęzyczny, polsko-angielski CDrom poświęcony osobie i twórczości kompozytora, a pod koniec roku 2013 dzięki wsparciu Instytutu Muzyki i Tańca podjął się przygotowania również dwujęzycznego portalu internetowego www.panufnik.polmic.pl (uruchomionego w 2014 roku). Tematyka związana z twórczością Andrzeja Panufnika pojawiała się również w dorocznych konferencjach Sekcji Muzykologów ZKP oraz publikacjach Sekcji („Forum Muzykologiczne”, „Polski Rocznik Muzykologiczny”, „Musicology Today”).

- **Instytut Adama Mickiewicza**

Instytut Adama Mickiewicza (IAM) jest narodową instytucją kultury, której zadaniem jest promocja polskiej kultury na świecie i aktywny udział w międzynarodowej współpracy kulturalnej. Działania dedykowane popularyzacji twórczości Andrzeja Panufnika od 2011 roku realizowane są w ramach programu Polska Music, który aktywnie wspiera wykonania polskiej muzyki klasycznej na świecie przez wybitnych artystów zagranicznych. Kluczowym zadaniem w działaniach Polska Music dotyczących popularyzacji twórczości Panufnika było zbudowanie profilu 100. rocznicy urodzin kompozytora w międzynarodowych mediach i środowiskach opiniotwórczych, a także zwiększenie na świecie zainteresowania wydarzeniami realizowanymi podczas Roku Panufnika w 2014 roku.

Wśród licznych projektów realizowanych we współpracy z renomowanymi instytucjami z całego świata – koncertów, produkcji scenicznych, warsztatów, nowych zamówień kompozytorskich – Instytut patronuje także wielu wydawnictwom książkowym i fonograficznym. Wśród publikacji IAM znajduje się m.in. polsko-angielski box *Panufnik*.

Between Emotion & Intellect/Między emocją a intelektem, zawierający esej Beaty Bolesławskiej-Lewandowskiej dotyczący życia i twórczości kompozytora (również w formie audiobooka), CD z wykonaniami dzieł Panufnika oraz DVD z filmem *Tata zza żelaznej kurtyny* w reż. Krzysztofa Rzączyńskiego.

Od ponad dekady Instytut prowadzi portal internetowy culture.pl, aktualizowany codziennie serwis informujący o najciekawszych wydarzeniach związanych z polską kulturą na całym świecie – zawierający także liczne materiały dotyczące Andrzeja Panufnika. IAM wsparł również powstanie monograficznego portalu panufnik.polmic.pl zrealizowanego z inicjatywy Związku Kompozytorów Polskich/Polskiego Centrum Informacji Muzycznej oraz Instytutu Muzyki i Tańca.

• Instytut Muzyki i Tańca

Instytut Muzyki i Tańca jest najmłodszą z instytucji powołanych do promocji muzyki polskiej. Osoba i twórczość Andrzeja Panufnika zostały włączone do ogłoszonych przez Instytut na rok 2014 programów – naukowego *Białe plamy*, w ramach którego wsparto opracowanie korespondencji pomiędzy Andrzejem Panufnikiem a Zygmuntem Mycielskim (autorzy: Beata Bolesławska-Lewandowska, Bartosz Bolesławski); oraz wykonawczego – *Nowe interpretacje*, który wspiera artystów włączających do swego repertuaru muzykę wybranych kompozytorów, w tym wypadku Andrzeja Panufnika. Ponadto na rok 2014 Instytut Muzyki i Tańca we współpracy ze Związkiem Kompozytorów Polskich, Towarzystwem im. Witolda Lutosławskiego, Instytutem Adama Mickiewicza, Narodowym Instytutem Audiowizualnym oraz Polskim Radiem zapowiedział zorganizowanie szeregu wydarzeń i inicjatyw upamiętniających stulecie urodzin kompozytora – m.in. uruchomienie portalu internetowego www.panufnik.polmic.pl,

przygotowanie kolekcji internetowej poświęconej Panufnikowi w serwisie ninateka.pl i szereg innych.

- **Klub Muzyki Współczesnej „Malwa” w Krakowie**

Organizator Konkursu Młodych Kompozytorów im. Andrzeja Panufnika oraz festiwalu Dni Muzyki Andrzeja Panufnika. Klub Muzyki Współczesnej „Malwa” przy Śródmiejskim Ośrodku Kultury działa w Krakowie od roku 1991, a jego kierownikiem pozostaje absolwent krakowskiej Akademii Muzycznej, Jan Baryła. To dzięki jego inicjatywie Klub włączył się w promocję osoby i muzyki Andrzeja Panufnika, przede wszystkim poprzez organizację czterech edycji Konkursu Młodych Kompozytorów im. Andrzeja Panufnika (1999–2002) oraz Dni Muzyki Andrzeja Panufnika (1999, 2001). Pod dyktando Jana Baryły w Klubie działa też Orkiestra Kameralna „Orfeusz”, w której repertuarze znalazły się m.in. utwory Panufnika.

9. INSTYTUCJE, KONKURSY I INNE ZWIĄZANE Z IMIENIEM I OSOBĄ ANDRZEJA PANUFNIKA

9.1 Konkurs Młodych Kompozytorów im. Andrzeja Panufnika

Klub Muzyki Współczesnej „Malwa” był pomysłodawcą i organizatorem Konkursu Młodych Kompozytorów im. Andrzeja Panufnika. W latach 1999–2002 odbyły się cztery edycje konkursu, w tym dwie międzynarodowe. Konkurs miał za zadanie promowanie młodzieży zajmującej się kompozycją, wyłanianie talentów, konfrontację młodych twórców z Polski i zagranicy (konkursy międzynarodowe), a także propagowanie twórczości Andrzeja Panufnika. Ideę konkursu poparła Lady Camilla Panufnik, która nie tylko zgodziła się, aby konkurs nosił imię jej męża, ale była też gościem koncertów laureatów. W latach 1999 i 2001 koncerty laureatów konkursu włączone zostały w ramy festiwalu Dni Muzyki Andrzeja Panufnika, którego organizatorem był również Klub Muzyki Współczesnej „Malwa”. W roku 2000 koncert laureatów odbył się w Studiu Koncertowym Polskiego Radia im. Witolda Lutosławskiego w Warszawie, a w roku 2002 w Centrum Kultury Żydowskiej w Krakowie.

Każdorazowo Konkurs Młodych Kompozytorów im. Andrzeja Panufnika odbywał się pod patronatem Prezydenta Miasta Krakowa, Andrzeja Gołasia. Pierwsze dwie edycje przeznaczone były dla twórców w wieku 17 do 25 lat i obejmowały trzy kategorie:

1) utwór kameralny na 1-5 wykonawców z możliwością użycia taśmy środków elektronicznych (jeden realizator);

2) utwór na orkiestrę smyczkową (5,4,3,2,10 z możliwością użycia taśmy i środków elektronicznych (jeden realizator);

3) utwór elektroakustyczny lub audiowizualny.

Na pierwszy konkurs w **1999** roku nadesłano 117 prac, które oceniało jury w składzie: Bogusław Schaeffer – przewodniczący, Marek Chołoniewski, Wojciech Michniewski, Edward Pałasz i Lidia Zielińska. Przyznano trzy równorzędne nagrody w pierwszej kategorii – otrzymali je: Agata Zubel (*Lumière* na perkusję), Aleksander Kościów (*III Kwartet smyczkowy*) i Jakub Sarwas (*Hybrid conjunctions* na kontrabas, trąbkę i taśmę); oraz jedną nagrodę w kategorii trzeciej – otrzymał ją Tomasz Marcin Kienik (*Multiobsesje* na taśmę). W kategorii drugiej przyznano dwa wyróżnienia – otrzymali je: Adam Falkiewicz (*I Lock my Door upon Myself* na 15 instrumentów smyczkowych) i Aleksander Gabryś (*Abraxas* na orkiestrę smyczkową i taśmę). Ponadto wyróżnienia przyznano również w kategorii pierwszej – otrzymali je: Marcin Markowicz (*Homeryki czyli niejasności* na sopran i skrzypce) i Piotr Spoz (*Sonata* na skrzypce i fortepian). Pierwsza edycja konkursu obfitowała też w nagrody dodatkowe. Nagrodę Polskiego Towarzystwa Muzyki Współczesnej – udział w Międzynarodowych Kursach dla Młodych Kompozytorów w Radziejowicach – otrzymał Marcin Bela (*Rilkelieder* na sopran, narratora, perkusję i fortepian); nagrodę wydawnictwa muzycznego BREVIS – wydanie utworu – Marcin Markowicz (*Homeryki czyli niejasności* na sopran i skrzypce); a nagrodę Polskiego Wydawnictwa Muzycznego – wydanie utworu – Agata Zubel (*Lumière* na perkusję).

Na drugą edycję konkursu w roku **2000** nadesłano 57 prac. Oceniało je jury w niezmienionym składzie. W kategorii pierwszej przyznano dwie równorzędne nagrody – otrzymali je: Marcin Bela (*Harmonia z cicha* na akordeon, skrzypce, klarnet i trąbkę) i Michał Moc (*Betelgeuse* na akordeon i taśmę). W kategorii drugiej nagrodę otrzymał Wojciech Ziemowit Zych (*Solilokwium* na klarnet basowy i 20 instrumentów smyczkowych). W kategorii

trzeciej przyznano dwa wyróżnienia – otrzymali je: Marcin Suchorzewski (*cmdc64* na taśmę) i Jarosław Lublin (*Rum-cum* na taśmę). Wyróżnienie otrzymał ponadto w kategorii pierwszej Marcin Bela (*Double-oh!-seven* na fortepian i kwartet saksofonowy). Ponadto nagrodę Polskiego Towarzystwa Muzyki Współczesnej – bezpłatny udział w międzynarodowych kursach dla młodych kompozytorów w Radziejowicach – otrzymała Katarzyna Głowicka (*Summer's day*, trzy pieśni do sł. W. Szekspira na kontratenor i kwartet smyczkowy).

W **2001** roku konkurs zmienił formułę na międzynarodową, podniesiono też wiek uczestników do 35 roku życia. Niewielkiej zmianie uległy także kategorie nadsyłanych kompozycji:

1) utwór na instrument solowy i orkiestrę smyczkową. Instrument solowy (do wyboru): skrzypce, flet, fagot, saksofon, trąbka, perkusja (1 perkusista). Orkiestra smyczkowa: 8 skrzypiec I, 6 skrzypiec II, 4 altówki, 4 wiolonczele, 2 kontrabasy;

2) utwór kameralny na 3 - 6 dowolnych instrumentów w tym z możliwością głosu wokalnego;

3) utwór solowy na dowolny instrument lub głos wokalny.

Na konkurs nadesłano 41 prac, które oceniało jury w składzie: Bogusław Schaeffer – przewodniczący (Polska), John Allison (Wielka Brytania), Marek Chołoniewski (Polska) i Thomas Kessler (Szwajcaria). Przyznano trzy główne nagrody, już bez podziału na poszczególne kategorie:

- I nagroda – Dominik Karski (Australia) *Threads of Fate* na skrzypce, wiolonczelę i fortepian;

- II nagroda – Athanasia Tzanou (Grecja) *Triptique* na zespól kameralny;

- III nagroda – Gabriel Pareyón (Meksyk) *Π* na flet basowy solo.

Ponadto Nagrodę Specjalną Lady Panufnik dla najmłodszego finalisty konkursu otrzymał Damien Ricketson z Australii (*Chinese Whisper* na skrzypce solo i orkiestrę smyczkową).

Czwarta i ostatnia edycja konkursu odbyła się w roku **2002**. Ponownie był to konkurs o zasięgu międzynarodowym i przeznaczony dla uczestników do 35. roku życia, a jego tematem był tym razem utwór na instrument solowy do wyboru: flet, marimba lub perkusja (1 wykonawca) z towarzyszeniem orkiestry smyczkowej (3+3+3+2+1) oraz z możliwością użycia środków elektronicznych. Na konkurs nadesłano 20 prac. Oceniało je jury w składzie: Bogusław Schaeffer – przewodniczący (Polska), John Allison (Wielka Brytania), Marek Chołoniewski (Polska), Krzysztof Knittel (Polska) i Beata Bolesławska – sekretarz jury. I nagrodę otrzymał Kee-Yong Chong z Malezji (*Ye Huo II* na flet solo i 11 smyczków), II nagrody nie przyznano, a dwie równorzędne III nagrody otrzymali Nathan Wright Shirley ze Stanów Zjednoczonych (*Music for Strings and Marimba*) oraz Marcin Wierzbicki (*Three geometric tales* na flet i orkiestrę smyczkową). Ponadto wyróżnienie – komplet partytur przekazanych przez Polskie Wydawnictwo Muzyczne – otrzymał Stephen Mark Barchan z Wielkiej Brytanii (*Aubade* na flet i smyczki).

Po 2002 roku Konkurs Młodych Kompozytorów im. Andrzeja Panufnika z przyczyn finansowych przestał istnieć.

9.2 Fundacja im. Andrzeja Panufnika

Fundacja założona została w roku 1998 z inicjatywy muzykologa i wielkiego propagatora muzyki Panufnika – Tadeusza Kaczyńskiego. Wśród fundatorów znalazła się m.in. Lady Camilla Panufnik. Fundatorzy powołali Radę Fundacji w składzie: Jacek Kaspszyk – przewodniczący, Lady Camilla Panufnik, Ewa Pobłocka, Bohdan Pociąg, Gabriela Kurylewicz, Paweł Kowalski, Sławek A.

Wróblewski. W skład Zarządu Fundacji weszli: Wojciech Michniewski – prezes, Stanisław Leszczyński, Krzysztof Knittel, Beata Boleśawska oraz Renata Pragłowska-Woydt.

W 1999 roku Fundacja współorganizowała wraz z Klubem Muzyki Współczesnej „Malwa” w Krakowie Dni Muzyki Andrzeja Panufnika w Krakowie – był to kilkudniowy szeroko zakrojony festiwal muzyki kompozytora połączony z koncertem laureatów I Konkursu Młodych Kompozytorów im. Andrzeja Panufnika. W grudniu 2000 roku dzięki współpracy Fundacji z Klubem „Malwa” oraz Polskim Radiem w Studiu Koncertowym Polskiego Radia im. Witolda Lutosławskiego odbył się koncert laureatów II Konkursu Młodych Kompozytorów im. Andrzeja Panufnika (4 grudnia 2000). W roku 2004 natomiast Fundacja im. Andrzeja Panufnika we współpracy z Polskim Radiem zorganizowała koncert z okazji 90. rocznicy urodzin kompozytora – 17 października 2004 roku w Studiu Koncertowym Polskiego Radia im. Witolda Lutosławskiego w Warszawie. Polska Orkiestra Radiowa pod dyрекcją Wojciecha Michniewskiego wykonała wówczas następujące kompozycje Andrzeja Panufnika – *Hommage à Chopin* (solista: Kazimierz Moszyński – flet) *Koncert skrzypcowy* (solista: Janusz Wawrowski) oraz *Muzyka jesieni*. Koncert był transmitowany przez Program 2 Polskiego Radia.

W kolejnych latach Fundacja im. Andrzeja Panufnika nie prowadziła działalności.

9.3 The LSO-Panufnik Young Composers Scheme

Jest to program stypendialny realizowany przez London Symphony Orchestra w ramach jej działań edukacyjnych. Powstał w inicjatywy orkiestry z porozumieniu z Lady Camillą Panufnik, dla uczczenia pamięci jej męża. Finansowany jest przez Helen Hamlyn Trust. Celem projektu jest umożliwienie utalentowanym młodym kompozytorom dostępu do wiedzy na temat

zaawansowanych umiejętności komponowania na orkiestrę. Jako jedna w najlepszych orkiestr świata, London Symphony Orchestra oferuje kompozytorom w tym projekcie możliwości nieporównywalne do żadnej innej orkiestry na świecie.

Każdego roku program daje sześciu młodym kompozytorom z terenu Wielkiej Brytanii możliwość doskonalenia swych umiejętności w pracy z orkiestrą symfoniczną. Wybrani młodzi twórcy pracują pod kierunkiem cenionego kompozytora, Colina Matthews. Współpracują też bezpośrednio z muzykami orkiestry; mając dostęp do każdego z nich, mogą dyskutować na temat możliwości i ograniczeń wykonawczych konkretnych instrumentów. Ponadto uczestnicy projektu biorą udział w otwartych próbach, podczas których ich kompozycje poddawane są szczegółowej analizie przez muzyków LSO i dyrygenta François-Xaviera Rotha.

Dodatkowo, każdego roku program daje jednemu z kompozytorów biorących udział w poprzednim kursie szansę napisania utworu większych rozmiarów (10 min.) przeznaczonego do wykonania podczas publicznego koncertu na głównej estradzie Barbican Centre (gdzie London Symphony Orchestra ma swą siedzibę), z możliwością udziału w próbie zorganizowanej na tyle wcześnie, aby dać kompozytorowi czas na ewentualne poprawki przed publicznym prawykonaniem. Ponadto od 2009 roku program został rozszerzony o zamówienie dla kolejnego wybranego uczestnika na skomponowanie krótszego, 5-minutowego utworu, również przeznaczonego do wykonania podczas regularnych koncertów orkiestry. Poniżej zamieszczono listę laureatów zamówień kompozytorskich zrealizowanych w ramach projektu, wraz z tytułami powstałych utworów.

LSO-Panufnik Young Composer Scheme – zamówienia kompozytorskie:

2006 – Jason Yarde *All souls seek joy* (10')

2007 – Charlie Piper *The Twittering Machine* (10')

2008 – Andrew McCormack *Incentive* (10')

2009 – Francisco Coll *Hidd'n Blue* (5')

Vlad Maistorovici *Halo* (10')

2010 – Eloise Gynn *Anahata* (5')

Edward Nesbit *Parallels* (10')

2011 – Alastair Putt *Spiral* (5')

Matthew Kaner *The Calligrapher's Manuscript* (10')

2012 – Patrick Brennan *Ballabile* (5')

Aaron Parker *5 1 ° 5 8 ' N / 1 ° 1 9 ' E — 3 0 0 5 1 4* (10')

2013 – James Moriarty *Windows, with mirrors* (5')

Elizabeth Ogonek *Sleep & Unremembrance* (10')

Warto dodać, że kompozytorzy uczestniczący w kolejnych edycjach kursu, otrzymywali również zamówienia w ramach innych programów realizowanych przez London Symphony Orchestra – tzw. *Sound Adventures commissions* oraz *Soundscapes: Pioneers commissions*. Poniżej zamieszczono listę zamówień zrealizowanych przez uczestników LSO-Panufnik Scheme w obu programach, wraz z datami prawykonań.

Zamówienia LSO dla kompozytorów, którzy uczestniczyli w LSO-Panufnik scheme:

Sound Adventures commissions (5')

Daniel Basford *Shift* (prawykonanie: 2 lipca 2006)

Emily Hall *Plinth* (prawykonanie: 14 listopada 2007)

Martin Suckling *The Moon, the moon!* (prawykonanie: 18 grudnia 2007)

Christian Mason *Clear Night* (prawykonanie: 30 września 2008)

Soundscapes: Pioneers commissions (5')

Jason Yarde *Rude Awakening* (prawykonanie: 10 grudnia 2009)

Sasha Siem *Trickster* (prawykonanie 12 października 2010)

Emily Howard *Solar* (prawykonanie 10 listopada 2010)

Efektem programu jest również seria płytowa ***The Panufnik Legacies***, zawierająca nagrania najbardziej udanych utworów spośród skomponowanych przez uczestników programu, a wybranych na płytę przez muzyków London Symphony Orchestra. Pierwsza płyta, zawierająca 11 krótkich kompozycji, nagrana została przez LSO w październiku 2012 roku, kolejna ma ukazać się w 2015 roku. Poniżej lista utworów zarejestrowanych na płycie *The Panufnik Legacies 1*.

The Panufnik Legacies 1:

Andrew McCormack *Incentive*

Christian Mason *...from bursting suns escaping...*

Charlie Piper *Fleotan*

Eloise Nancie Gynn *Sakura*

Edward Nesbit *Parallels I & II*

Jason Yarde *Rude Awakening!*

Martin Suckling *Fanfare for a Newborn Child*

Christopher Mayo *Therma*

Elizabeth Winters *Sudden Squall, Sudden Shadow*

Vlad Maistorovici *Halo*

9.4 Andrzej Panufnik Trio

Trio fortepianowe o nazwie Andrzej Panufnik Trio zostało założone w 2003 roku przez skrzypka Pawła Zuziańskiego. Obok niego w skład zespołu weszli: Mateusz Kwiatkowski – wiolonczela oraz Artur Pacewicz – fortepian. Młodzi muzycy studiowali w Hochschule für Musik und Theater w Hannoverze, pod kierunkiem takich profesorów, jak Gerrit Zitterbart (ABEGG Trio), Hatto Beyerle (niegdyś członek Alban Berg Quartet), Adam Kostecki (Rubinstein Trio) oraz Marcin Sieniawski (Szymanowski String Quartet).

W 2005 roku Andrzej Panufnik Trio zdobyło III nagrodę na Międzynarodowym Konkursie Muzyki Kameralnej im. Charlesa Hennena w Heerlen w Holandii. W 2006 roku zespół otrzymał niemiecką Märkischer Preis. Trio występowało w Niemczech, Austrii, Francji, Norwegii, Włoszech i Holandii, ma na swoim koncie również nagrania dla Radia Północnoniemieckiego. Od 2012 roku w zespole na wiolonczeli gra Lynda Anne Cortis.

Artyści wykonują szeroki repertuar, w tym *Trio fortepianowe* swego patrona, Andrzeja Panufnika. Z udokumentowanych wykonań *Tria* Panufnika można wymienić następujące daty:

- 19.10.2003 – Aula der Universität am Wilhelmsplatz, Göttingen (Niemcy);
- 9.12.2004 – Muziekcentrum Frits Philips, Eindhoven (Holandia);
- 8.10.2011 – Schloss Gracht, Erftstadt (Niemcy).

Ponadto zespół wielokrotnie wykonywał trzecią część tria na bis.

9.5 Utwory dedykowane pamięci Andrzeja Panufnika

Od czasu śmierci Andrzeja Panufnika następujący kompozytorzy postanowili zadedykować jego pamięci swe utwory:

- **Oliver Knussen** – *Elegiac Arabesques (in memory of Andrzej Panufnik)* na róg angielski i klarnet (1991);
- **Piotr Moss** – *Récit* na wiolonczelę solo (1991);
- **Nigel Osborne** – *Hommage à Panufnik* na orkiestrę smyczkową (1993);
- **Krystian Zimek** – *Epitafium. Andrzej Panufnik in memoriam* na orkiestrę symfoniczną (2006).

10. ANDRZEJ PANUFNIK W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ

Postać Andrzeja Panufnika w omawianym okresie nie zaistniała szerzej w przestrzeni publicznej, pojawiły się jednak pewne inicjatywy, warte wspomnienia w niniejszym raporcie. Nie ma jeszcze szkół imienia Andrzeja Panufnika, pojawiła się natomiast ulica nazwana imieniem kompozytora, w poniższym zestawieniu uwzględnione zostały również wystawy fotograficzne i malarskie, a na koniec wymieniono najważniejsze biblioteki i archiwa, w których przechowywane są dokumenty związane z życiem i twórczością Andrzeja Panufnika.

Ulica Andrzeja Panufnika (Gliwice)

Decyzją Rady Miasta Gliwice, na mocy uchwały podjętej dnia 18 grudnia 2008 roku, jedna z ulic w Gliwicach (dzielnica Żerniki) przyjęła nazwę – ulica Andrzeja Panufnika. Jest to pierwsza ulica imienia kompozytora w Polsce, można jednak mieć nadzieję, że w niedalekiej przyszłości Andrzej Panufnik będzie miał swe ulice również w innych miastach.

Wystawy

Osoba i twórczość Andrzeja Panufnika w omawianym okresie stała się inspiracją do stworzenia kilku wystaw przybliżających życie kompozytora i jego twórczość (wystawy fotograficzne i ikonograficzne), jak i zainspirowane jego muzyką (wystawa malarska):

- W roku **1992** w Muzeum Jarosława i Anny Iwaszkiewiczów w Stawisku pod Warszawą prezentowano wystawę dedykowaną Andrzejowi Panufnikowi z okazji pierwszej rocznicy śmierci kompozytora. W rocznicowym spotkaniu poświęconym pamięci kompozytora

udział wzięli m.in. propagatorzy jego twórczości – Tadeusz Kaczyński i Bohdan Pociąg, akcentem muzycznym było wykonanie *Pentasonaty* przez Pawła Kowalskiego.

- W roku **1997** w foyer Sali Koncertowej Filharmonii Narodowej w Warszawie prezentowana była wystawa zdjęć Lady Camilli Panufnik poświęconych mężowi, uzupełniona zdjęciami domu Panufników w Twickenham pod Londynem. Wystawa ta towarzyszyła Międzynarodowemu Festiwalowi Muzyki Współczesnej „Warszawska Jesień”, Lady Camilla Panufnik była wówczas gościem festiwalu. Warto dodać, że w warszawskim Kinie Muranów w tych samych dniach miał miejsce również publiczny pokaz filmu dokumentalnego *Powrót Andrzeja Panufnika* w reż. Andrzeja Papużyńskiego (prod. 2006, zob. sekcja poświęcona filmom i programom telewizyjnym).

Na przełomie lat 1990. i 2000. wystawa zdjęć Lady Camilli Panufnik prezentowana była również w innych miejscach w Polsce i na świecie – m.in. ponownie w Warszawie (Muzeum Historyczne), a także w Krakowie (Florianka) i Katowicach (Polskie Radio Katowice) oraz w Instytucie Polskim w Paryżu.

- W **2002** roku w Klubie Muzyki Współczesnej „Malwa” w Krakowie, podczas spotkania z laureatami Konkursu Młodych Kompozytorów im. Andrzeja Panufnika malarz Paweł Bitka zaprezentował autorską wystawę obrazów inspirowanych twórczością kompozytora, a zatytułowaną *Panufnik – muzyka na płótnach*. Artysta przedstawił w niej m.in. polptyk zainspirowany *Sinfonią sacra* kompozytora.

Biblioteki i archiwa

Materiały dotyczące życia i twórczości Andrzeja Panufnika znaleźć można w zbiorach różnych bibliotek i archiwów na świecie, przede wszystkim w Polsce i Wielkiej Brytanii.

Szczególne znaczenia posiada usytuowana w Londynie **The British Library**, gdzie za zgodą spadkobierców kompozytora zdeponowane zostały wszystkie rękopisy kompozycji Andrzeja Panufnika. Szereg innych dokumentów związanych z życiem i twórczością kompozytora znajduje się w **Archiwum Andrzeja Panufnika** w jego domu w Twickenham, zarządzanym przez Lady Camillę Panufnik. Z kolei dokumenty z czasów pracy kompozytora w Birmingham znajdują się w **Archiwum City of Birmingham Symphony Orchestra**.

W Polsce rękopisy wczesnych utworów Andrzeja Panufnika odnaleźć można w zbiorach **Biblioteki Jagiellońskiej** w Krakowie. Ponadto w **Archiwum Polskiego Wydawnictwa Muzycznego** w Krakowie oraz **Bibliotece Materiałów Orkiestrowych PWM** w Warszawie zachowały się pierwsze wydania partytur utworów kompozytora, opublikowanych przez PWM do czasu wyjazdu Panufnika w 1954 roku (m.in. pieśni patriotyczne i masowe, *Symfonia pokoju* oraz oryginalne wersje utworów napisanych przed 1954 rokiem, zmodyfikowanych później przez kompozytora do wydania w Wielkiej Brytanii). Wydane przed 1954 roku partytury można również odnaleźć m.in. w **Bibliotece Nutowej Polskiego Radia** w Warszawie oraz **Bibliotece Związku Kompozytorów Polskich**. Mimo, iż komunistyczna cenzura nakazała ich zniszczenie, przetrwały i mogą być dziś obiektem badań muzykologów.

Archiwa **Związku Kompozytorów Polskich** oraz **ZAIS-u** zawierają dokumenty z okresu działalności Panufnika w obu stowarzyszeniach, **Archiwum Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina** posiada materiały sięgające czasów przedwojennych studiów kompozytora w Konserwatorium Muzycznym oraz dokumentację z okresu nadania mu tytułu *doctora honoris*

causa w roku 1991. Z kolei materiały z lat 1940. i 1950. gromadzone przez ówczesne instytucje rządowe (Ministerstwo Kultury, Wydział Kultury KC PZPR, Urząd Bezpieczeństwa Publicznego) odnaleźć można w **Archiwum Akt Nowych** oraz **Instytucie Pamięci Narodowej**.

Bogate zbiory archiwalnych nagrań muzyki Andrzeja Panufnika posiada **Archiwum Polskiego Radia**, a **Filmoteka Narodowa** dysponuje filmami, do których Panufnik pisał muzykę w latach powojennych. Wiele z tych cennych dokumentów dźwiękowych i filmowych w 2014 roku udostępnił online Narodowy Instytut Audiowizualny w specjalnej kolekcji internetowej poświęconej Andrzejowi Panufnikowi (ninateka.pl/kolekcje/Panufnik).

ANEKS 1

WYKONANIA UTWORÓW ORKIESTROWYCH ANDRZEJA PANUFNIKA

Poniższy wykaz zawiera szczegółowe dane na temat wykonania utworów orkiestrowych Andrzeja Panufnika na świecie w latach 1991–2013, z uwzględnieniem podziału na Polskę, Wielką Brytanię, Stany Zjednoczone i inne kraje. Informacje dotyczące wykonawców zostały podane w formie, w jakiej zachowały się w bazie danych wydawcy bądź Zaiksu i nie zawsze są to dane pełne, niekiedy podane jest wyłącznie miejsce koncertu i data, a brak w ogóle wykonawców – takie wykonania jednak również zostały uwzględnione.

1. POLSKA

ROK	DATA	MIEJSCE	TYTUŁ	WYKONAWCY
1991	-		-	-
1992	14.03.	Warszawa	A Procession for Peace	Polska Orkiestra Radiowa, dyr. Tadeusz Strugała
	24.04	Warszawa	Metasinfonia Nokturn Sinfonia sacra	Orkiestra FN, dyr. Wojciech Michniewski
	24.05	Warszawa	Uwertura tragiczna	Orkiestra FN
	18.09	Wrocław	Landscape	London Mozart Players, dyr. Matthew Best
	27.10	Warszawa	Hommage à Chopin Koncert skrzypcowy	Karen Jones – flet; Krzysztof Śmietana – skrzypce; London Musici, dyr. Mark Stephenson
	13.11	Warszawa	Koncert fortepianowy	Paweł Kowalski – fortepian; Orkiestra Filharmonii Pomorskiej w Bydgoszczy, dyr. Jerzy Katlewicz
1993	21.02	Warszawa	Koncert wiolonczelowy	Andrzej Bauer – wiolonczela; Sinfonia Varsovia, dyr. Mark Stephenson

	23.04	Gdańsk	Koncert fortepianowy	Paweł Kowalski – fortepian; Orkiestra Filharmonii Bałtyckiej, dyr. Wojciech Michniewski
1994	15.05	Warszawa	Koncert fortepianowy	Ewa Pobłocka – fortepian; Polska Orkiestra Radiowa, dyr. Wojciech Michniewski
	24.06	Poznań	Koncert fortepianowy	Paweł Kowalski – fortepian; Orkiestra Filharmonii Poznańskiej, dyr. Andrey Boreyko
	4.09	Wrocław	Universal Prayer	Britten Sinfonia Crouch End Festival Chorus, dyr. Nicholas Cleobury
	18.09	Warszawa	Sinfonia di Sfere	NOSPR, dyr. Antoni Wit
	30.09	Lublin	Sinfonia sacra	Orkiestra Filharmonii Lubelskiej, dyr. Agnieszka Kreiner
1995	8.12	Kraków	Sinfonia sacra	Orkiestra Filharmonii Krakowskiej, dyr. Wojciech Michniewski
1996	-	-	-	-
1997	13.01	Warszawa	Kołysanka	NOSPR, dyr. Antoni Wit
	1.03	Warszawa	Uwertura bohatera	NOSPR, dyr. Jan Krenz
	22.09	Warszawa	Kołysanka	Wiosenna Orkiestra Warszawskiej Jesieni, dyr. Jacek Kaspszyk
1998	12.06	Warszawa	Koncert fortepianowy	Ewa Pobłocka – fortepian; Orkiestra FN, dyr. Kazimierz Kord
	1.10	Wrocław	Sinfonia sacra	Orkiestra Filharmonii Wrocławskiej, dyr. Marek Pijarowski
1999	9.04	Poznań	X Symfonia	Orkiestra Filharmonii Poznańskiej, dyr. Wojciech Michniewski
	15.05	Warszawa	Sinfonia sacra	Polska Orkiestra Radiowa, dyr. Andrzej Strazzyński
	1.09	Warszawa	A Procession for Peace	pięć chórów (w tym Warszawski Chór Katedralny), Orkiestra FN, dyr. Joseph Herter
	3.09	Warszawa	Uwertura tragiczna	Jeunesses Musicales Orchestra, dyr. Kurt Masur
	7.10	Łódź	Sinfonia sacra	Orkiestra Filharmonii Łódzkiej, dyr. Andrzej Strazzyński
	16.10	Warszawa	Sinfonia sacra	Orkiestra Teatru Wielkiego, dyr. Jacek Kaspszyk
	28.11	Kraków	Arbor cosmica Koncert skrzypcowy	Robert Kabara – skrzypce; Sinfonietta Cracovia, dyr. Wojciech Michniewski
	30.11	Kraków	Sinfonia concertante	Orkiestra Kameralna Akademii Muzycznej w Krakowie, dyr. Wojciech Czepiel
	4.12	Kraków	Koncert fagotowy	Robert Thompson – fagot; Sinfonietta Cracovia, dyr. Robert

				Kabara
	5.12	Kraków	Koncert fortepianowy X Symfonia	Ewa Pobłocka – fortepian, Orkiestra Akademii Muzycznej w Krakowie, dyr. Wojciech Michniewski
2000	24.03	Warszawa	Koncert wiolonczelowy	Andrzej Bauer – wiolonczela; Orkiestra FN, dyr. Kazimierz Kord
	25.03	Warszawa	Koncert wiolonczelowy	Andrzej Bauer – wiolonczela; Orkiestra FN, dyr. Kazimierz Kord
	11.06	Kraków	Epitafium katyńskie	Capella Cracoviensis, dyr. Stanisław Gałoński
	21.11	Warszawa	Concertino Sinfonia concertante Sinfonia mistica	Polish Jeunesses Musicales Orchestra, dyr. Maciej Żółtowski
	24.11	Warszawa	Concertino Sinfonia concertante Sinfonia mistica	Marcin Kamiński – flet, Barbara Witkowska – harfa; Polish Jeunesses Musicales Orchestra, dyr. Maciej Żółtowski
2001	26.01	Warszawa	Sinfonia mistica Koncert skrzypcowy	Chantal Juillet – skrzypce; Orkiestra FN, dyr. Mark Stephenson
	27.01	Warszawa	Sinfonia mistica Koncert skrzypcowy	Chantal Juillet – skrzypce; Orkiestra FN, dyr. Mark Stephenson
	17.02	Warszawa	Concerto festive	Orkiestra FN, dyr. Antoni Wit
	7.05	Katowice	Sinfonia votiva	NOSPR, dyr. Tadeusz Wojciechowski
	10.05	Warszawa	Suita staropolska	Sinfonia Varsovia, dyr. Janusz Powolny
	18.05	Warszawa	Nokturn	Orkiestra FN, dyr. Stanisław Skrowaczewski
	19.05	Warszawa	Nokturn	Orkiestra FN, dyr. Stanisław Skrowaczewski
	17.08	Kraków	Concertino	Tomasz Sobaniec, Ryszard Haba – perkusja; Capella Cracoviensis, dyr. Stanisław Krawczyński
	15.09	Kraków	Koncert fagotowy	Robert Thompson – fagot; Orkiestra Kameralna „Orfeusz”, dyr. Jan Baryła
	23.09	Bydgoszcz	Koncert skrzypcowy	Sinfonietta Cracovia, skrzypce i dyr. Robert Kabara
	24.11	Kraków	Concertino Divertimento Hommage à Chopin	Ryszard Haba, Tomasz Sobaniec – perkusja; Renata Guzik – flet; Orkiestra Kameralna „Orfeusz”, dyr. Jan Baryła
	13.12	Kraków	Suita staropolska	brak danych
2002	21.02	Wrocław	Sinfonia sacra	Orkiestra Filharmonii Wrocławskiej, dyr. J.M. Zarzycki
	22.03	Wieliczka	Suita staropolska	brak danych
	12.04	Katowice	Koncert skrzypcowy	Krzysztof Śmietana – skrzypce, NOSPR, dyr. Gabriel Chmura

	26.04	Lublin	Koncert fortepianowy	Paweł Kowalski – fortepian; Orkiestra Filharmonii Lubelskiej, dyr. Vladimir Kiradijev
	4.10	Katowice	Concerto festivo	NOSPR, dyr. Gabriel Chmura
2003	27.07	Warszawa	Hommage à Chopin	Croydon Youth Orchestra
	7.09	Jelenia Góra	Suita staropolska	brak danych
2004	9.01	Warszawa	Koncert fortepianowy	Ewa Pobłocka – fortepian; Orkiestra FN, dyr. K. Kord
	10.01	Warszawa	Koncert fortepianowy	Ewa Pobłocka – fortepian; Orkiestra FN, dyr. K. Kord
	4.03	Warszawa	Epitafium katyńskie	Orkiestra FN, dyr. Tada'aki Otaka
	5.03	Warszawa	Epitafium katyńskie	Orkiestra FN, dyr. Tada'aki Otaka
	15.10	Częstochowa	Concertino	brak danych
	15.10	Bielsko-Biała	Suita staropolska	Multicamerata
	17.10	Warszawa	Muzyka jesieni Koncert skrzypcowy	Janusz Wawrowski – skrzypce; Polska Orkiestra Radiowa, dyr. Wojciech Michniewski
	17.10	Gdańsk	Muzyka jesieni	Orkiestra Filharmonii Bałtyckiej
	22.10	Częstochowa	Concertino	brak danych
	29.10	Warszawa	Epitafium katyńskie Kołysanka Uwertura bohaterska	brak danych
	10.12	Łódź	Suita staropolska	brak danych
	12.12	Katowice	Koncert skrzypcowy	Jan Stanienda – skrzypce; Kwartet Śląski, K. Korzeń – kontrabas
2005	4.02	Wrocław	Suita staropolska	Orkiestra Filharmonii Wrocławskiej
	2.03	Kraków	Arbor cosmica	Sinfonietta Cracovia
	8.04	Bydgoszcz	Sinfonia sacra	Orkiestra Filharmonii Pomorskiej, dyr. Tadeusz Wojciechowski
	29.04	Warszawa	Sinfonia sacra	Orkiestra FN, dyr. Tadeusz Wojciechowski
	30.04	Warszawa	Sinfonia sacra	Orkiestra FN, dyr. Tadeusz Wojciechowski
	12.05	Kraków	Thames Pageant	Chór Filharmonii Krakowskiej, dyr. Barbara Karpala
	3.06	Jelenia Góra	Concertino	Orkiestra Filharmonii Dolnośląskiej
	17.07	Opole	Taniec ze suity Polonia	Orkiestra Filharmonii Opolskiej
	10.09	Kraków	Suita staropolska	NOSPR, dyr. Mark Fitz-Gerald
	14.10	Koszalin	Koncert fortepianowy	Orkiestra Filharmonii Koszalińskiej
	11.11	Kraków	Uwertura tragiczna	Polska Orkiestra Radiowa, dyr. Jerzy Maksymiuk
	11.11	Płock	Suita staropolska	Płocka Orkiestra Symfoniczna im. W. Lutosławskiego

	23.11	Warszawa	Romans Mała ballada	Polska Orkiestra Radiowa, dyr. Monika Wolińska
2006	19.02	Wrocław	X Symfonia	NOSPR, dyr. Gabriel Chmura
	22.02	Wrocław	Concertino	Orkiestra Filharmonii Wrocławskiej
	25.02	Kraków	Koncert skrzypcowy	Orkiestra Filharmonii Krakowskiej
	24.03	Warszawa	Polonia	Orkiestra Filharmonii Narodowej
	25.03	Warszawa	Polonia	Orkiestra Filharmonii Narodowej
	14.06	Białystok	Sinfonia sacra	Orkiestra Opery i Filharmonii Podlaskiej
	3.08	Gdańsk	Suita staropolska	Orkiestra Filharmonii Bałtyckiej
	20.08	Warszawa	Nokturn Uwertura tragiczna	Sinfonia Varsovia, dyr. Jerzy Maksymiuk
	20.08	Giżycko	Suita staropolska	brak danych
	1.09	Kamień Pomorski	Suita staropolska	brak danych
	22.09	Łódź	Nokturn	Orkiestra Filharmonii Łódzkiej
	13.10	Zielona Góra	Suita staropolska	Orkiestra Filharmonii Zielonogórskiej
	3.11	Poznań	Uwertura bohatera	Orkiestra Filharmonii Poznańskiej, dyr. Łukasz Borowicz
	7.11	Kraków	Arbor cosmica	Sinfonia Varsovia, dyr. Jerzy Maksymiuk
2007	11.05	Kraków	Sinfonia sacra	Orkiestra Filharmonii Krakowskiej, dyr. Pierre Ponnelle
	12.05	Kraków	Sinfonia sacra	Orkiestra Filharmonii Krakowskiej, dyr. Pierre Ponnelle
	13.05	Toruń	Koncert skrzypcowy	brak danych
	8.06	Bydgoszcz	Suita staropolska	Orkiestra Filharmonii Pomorskiej
	15.08	Warszawa	Sinfonia sacra	Orkiestra FN, dyr. Tada'aki Otaka
	12.10	Warszawa	Harmony	Orkiestra FN, dyr. Jerzy Maksymiuk
	13.10	Warszawa	Harmony	Orkiestra FN, dyr. Jerzy Maksymiuk
	17.11	Katowice	Sinfonia sacra	Orkiestra Filharmonii Śląskiej
	25.11	Wrocław	Concertino	Orkiestra Filharmonii Wrocławskiej
	30.11	Opole	Koncert skrzypcowy	Jan Stanienda – skrzypce; Orkiestra Filharmonii Opolskiej
2008	01.01	Szczecin	Koncert skrzypcowy	Orkiestra Filharmonii Szczecińskiej
	30.01	Warszawa	Epitafium katyńskie A Procession for Peace	Polska Orkiestra Radiowa, dyr. Łukasz Borowicz
	15.02	Warszawa	Nokturn	Orkiestra FN, dyr. Yan Pascal Tortelier
	16.02	Warszawa	Nokturn	Orkiestra FN, dyr. Yan Pascal Tortelier
	17.02	Wrocław	Koncert fagotowy	Krzysztof Fiedukiewicz – fagot; NOSPR, dyr. Jerzy Maksymiuk
	15.03	Kraków	Suita staropolska	Orkiestra Filharmonii Krakowskiej

	13.04	Wrocław	Concerto in modo antico	Igor Cecocho – trąbka; Wrocławska Orkiestra Kameralna „Leopoldinum”, dyr. Mariusz Smolij
	25.05	Kraków	Concertino	Orkiestra Kameralna „Orfeusz”, dyr. Jan Baryła
	2.07	Warszawa	Harmony	Polska Orkiestra Radiowa, dyr. Łukasz Borowicz
	2.07	Gdańsk	Suita staropolska	brak danych
	10.10	Częstochowa	Concertino	Orkiestra Filharmonii Częstochowskiej
	19.10	Cieszyn	Tryptyk jagielloński	Cieszyn Poland Orchestra, dyr. Tomasz Pimko
	9.11	Kraków	A Procession for Peace	NOSPR, dyr. Wojciech Michniewski
	10.11	Katowice	A Procession for Peace	NOSPR, dyr. Wojciech Michniewski
	10.11	Katowice	Sinfonia sacra	Orkiestra Akademii Muzycznej w Katowicach, dyr. K. Arp
	11.11	Warszawa	A Procession for Peace	NOSPR, dyr. Wojciech Michniewski
	11.11	Gdańsk	Sinfonia sacra	Orkiestra Filharmonii Bałtyckiej, dyr. Kai Bumann
	11.11	Olsztyn	Suita staropolska	Orkiestra Filharmonii Olsztyńskiej
	11.11	Płock	Suita staropolska	Płocka Orkiestra Symfoniczna im. W. Lutosławskiego
	11.11	Płock	Suita staropolska	Płocka Orkiestra Symfoniczna im. W. Lutosławskiego
2009	9.02	Warszawa	Hommage à Chopin	Orkiestra FN
	27.03	Olsztyn	Divertimento	Orkiestra Filharmonii Olsztyńskiej, dyr. Wojciech Semerau-Siemianowski
	3.05	Elbląg	Koncert skrzypcowy	Elbląska Orkiestra Kameralna
	4.05	Warszawa	Polonia Rhapsody	Polska Orkiestra Radiowa, dyr. Łukasz Borowicz
	13.06	Warszawa	Hommage à Chopin	Łukasz Długosz, flet; Polska Orkiestra Radiowa, dyr. Łukasz Borowicz
	14.06	Warszawa	Kołysanka Sinfonia concertante Sinfonia rustica Landscape	Łukasz Długosz, flet; Anna Sikorzak-Olek, harfa; Polska Orkiestra Radiowa, dyr. Łukasz Borowicz
	14.06	Myszyń	Sinfonia rustica	Orkiestra FN, dyr. Antoni Wit
	17.09	Białystok	Sinfonia sacra	Orkiestra Opery i Filharmonii Podlaskiej
	2.10	Wrocław	Nokturn	Orkiestra Filharmonii Wrocławskiej, dyr. Jacek Kasprzyk
	9.10	Katowice	Nokturn	NOSPR, dyr. Jacek Kasprzyk
	23.10	Łódź	Suita staropolska	Orkiestra Filharmonii Łódzkiej
	24.10	Warszawa	Uwertura tragiczna	Orkiestra FN
	15.11	Kraków	Uwertura bohatera	Polska Orkiestra Radiowa, dyr. Tomasz Bugaj
	15.11	Kraków	Uwertura bohatera	Polska Orkiestra Radiowa, dyr. Tomasz Bugaj

	22.11	Gdynia	Suita staropolska	brak danych
	30.11	Kraków	Concertino	brak danych
2010	9.02	Warszawa	Hommage à Chopin	Orkiestra Kameralna FN, dyr. Jan Lewtak
	19.02	Kalisz	Koncert skrzypcowy	Orkiestra Filharmonii Kaliskiej
	24.03	Warszawa	Koncert skrzypcowy	Orkiestra UMFC
	18.04	Warszawa	Epitafium katyńskie	Sinfonia Varsovia/Polska Orkiestra Radiowa, dyr. Jacek Kasprzyk (koncert poświęcony pamięci ofiar katastrofy samolotu prezydenckiego)
	23.04	Poznań	Epitafium katyńskie	Orkiestra Filharmonii Poznańskiej
	23.04	Łódź	Epitafium katyńskie	Orkiestra Filharmonii Łódzkiej
	25.04	Warszawa	Concertino	Orkiestra UMFC
	30.04	Gdańsk	Koncert fortepianowy	Ewa Pobłocka – fortepian; Orkiestra Filharmonii Bałtyckiej, dyr. Wojciech Michniewski
	30.04	Białystok	Concerto in modo antico	Orkiestra Opery i Filharmonii Podlaskiej
	5.05	Olsztyn	Suita staropolska	Orkiestra Filharmonii Olsztyńskiej
	8.05	Wrocław	Epitafium katyńskie	NOSPR, dyr. Michał Klauza
	9.05	Wrocław	Sinfonia elegiaca	Polska Orkiestra Radiowa, dyr. Marek Moś
	23.05	Gdańsk	Suita staropolska	brak danych
	6.06	Płock	Sinfonia Ustica	Płocka Orkiestra Symfoniczna im. W. Lutosławskiego
	29.08	Łódź	Divertimento	Orkiestra Filharmonii Łódzkiej
	21.10	Olsztyn	Taniec ze suity Polonia	Orkiestra Filharmonii Olsztyńskiej
	10.11	Zabrze	Suita staropolska	Orkiestra Filharmonii Zabrzeńskiej
2011	4.02	Opole	Koncert skrzypcowy Suita staropolska	Orkiestra Filharmonii Opolskiej
	24.03	Częstochowa	Suita staropolska	Orkiestra Filharmonii Częstochowskiej
	9.04	Bydgoszcz	Epitafium katyńskie	Berliner Cappella, dyr. Kerstin Behnke
	18.09	Łódź	Suita staropolska	brak danych
	7.10	Rzeszów	Sinfonia sacra	Orkiestra Filharmonii Podkarpackiej, dyr. Vladimir Kiradijev
	11.11	Poznań	Sinfonia sacra	Orkiestra Filharmonii Poznańskiej, dyr. Łukasz Borowicz
2012	16.01	Katowice	Uwertura bohatera	NOSPR, dyr. Michał Klauza
	11.05	Radom	Koncert skrzypcowy	Radomska Orkiestra Kameralna
	12.05	Radom	Koncert skrzypcowy	Radomska Orkiestra Kameralna
	7.10	Łomża	Koncert skrzypcowy	Maria Magdalena Lelek – skrzypce; Orkiestra Kameralna Radia Meksykańskiego, dyr. Michael Meissner
	9.10	Kraków	Koncert skrzypcowy	Maria Magdalena Lelek –

				skrzypce; Orkiestra Kameralna Radia Meksykańskiego, dyr. Michael Meissner
	11.10	Olsztyn	Koncert skrzypcowy	Maria Magdalena Lelek – skrzypce; Orkiestra Kameralna Radia Meksykańskiego, dyr. Michael Meissner
	13.10	Jelenia Góra	Koncert skrzypcowy	Maria Magdalena Lelek – skrzypce; Orkiestra Kameralna Radia Meksykańskiego, dyr. Michael Meissner
	23.11	Katowice	Sinfonia sacra	Orkiestra Filharmonii Śląskiej
	4.12	Warszawa	Koncert fortepianowy	Ewa Pobłocka – fortepian; Sinfonia Varsovia, dyr. Renato Rivolta
2013	22.01	Warszawa	Koncert skrzypcowy	Isabelle van Keulen – skrzypce; Orkiestra Kameralna FN, dyr. Jakub Chrenowicz
	17.04	Opole	Epitafium katyńskie	Orkiestra Filharmonii Opolskiej
	11.10	Gorzów	Koncert skrzypcowy	Janusz Wawrowski – skrzypce; Orkiestra Filharmonii Gorzowskiej, dyr. Zygmunt Rychert
	18.10	Katowice	Koncert skrzypcowy	Marta Magdalena Lelek – skrzypce; Śląska Orkiestra Kameralna, dyr. Jan Wincenty Havel
	5.11	Kraków	Koncert skrzypcowy	Janusz Wawrowski – skrzypce; Orkiestra Akademii Muzycznej w Krakowie, dyr. Maciej Tworek
	24.11	Wrocław	Landscape	Wrocławska Orkiestra Kameralna „Leopoldinum”, dyr. Benjamin Bayl
	15.12	Wrocław	Concertino	Wrocławska Orkiestra Kameralna „Leopoldinum”, dyr. Ernst Kovacic

2. Wielka Brytania

ROK	DATA	MIEJSCE	TYTUŁ	WYKONAWCY
1991	11.05	Londyn	Sinfonia mistica	West London Sinfonia, dyr. Matthew Roe
	28.05	Bournemouth	Muzyka jesieni Epitafium katyńskie	członkowie Bournemouth Symphony oraz studenci Royal

				Academy, dyr. Kevin Field
	6.06	Glasgow	Muzyka jesieni	BBC Scottish Symphony Orchestra, dyr. Jerzy Maksymiuk
	10.09	Salisbury	Hommage à Chopin	London Musici , dyr. Mark Stephenson
	14.10	Londyn	Sinfonia di Sfere	BBC Symphony Orchestra, dyr. Andrew Mogrelia
	16.11	Bangor	Sinfonia sacra	brak danych
	28.11	Londyn	Hommage à Chopin Love Song	Karen Jones – flet, Meriel Dickinson – mezzosopran, Marisa Robles 0 harfa, London Musici, dyr. Mark Stephenson
	30.11	Manchester	Muzyka jesieni	Manchester Univeristy Orchestra
1992	17.01	Londyn	Arbor cosmica	Elektra Ensemble, dyr. Levon Parikian
	18.01	Londyn	Hommage à Chopin	Kate Lukas – flet, Opus 20 String Ensemble, dyr. Scott Stroman
	24.01	Glasgow	Koncert skrzypcowy	Scottish Ensemble
	26.01	Londyn	Muzyka jesieni	Elektra Ensemble, dyr. Levon Parikian
	2.02	Londyn	Hommage à Chopin	Karen Jones – flet, London Musici, dyr. Mark Stephenson
	7.02	Londyn	Koncert fagotowy	Robert Thompson – fagot, London Musici, dyr. Mark Stephenson
	17.05	Shipley	Sinfonia sacra	Airedale Symphony Orchestra
	9.06	Londyn	Concertino	Evelyn Glennie – perkusja, Guildhall String Ensemble
	18.06	Criccieth	Hommage à Chopin	William Bennett – flet, Guildhall String Ensemble
	24.06	Londyn	Koncert wiolonczelowy X Symfonia	Mścisław Rostropowicz – wiolonczela, London Symphony Orchestra, dyr. Hugh Wolff
	1.07	Cardiff	Sinfonia sacra	Welsh College of Music & Drama, dyr. Elgar Howarth
	2.07	Croydon	Sinfonia sacra	Orchestra of Welsh College of Music & Drama, dyr. Peter Esswood
	9.07	Londyn	Concertino	London Symphony Orchestra
	11.07	Bedford	Concertino	Bedford Music School
	15.07	Londyn	Metasinfonia	Orchestra of St John's
	14.08	Perth	Suita staropolska	Scottish Amateur Music Association
	18.10	Londyn	Arbor cosmica Concertino Koncert skrzypcowy	Evelyn Glennie – perkusja, Krzysztof Śmietana – skrzypce, London Musici, dyr. Mark Stephenson

	18.12	Birmingham	X Symfonia	Birmingham Conservatoire Symphony Orchestra, dyr. Andrew Mogrelia
1993	26.01	Londyn	Hommage à Chopin	David Nicholson – flet, Scottish Chamber Orchestra, dyr. Yoav Talmi
	28.01	Edynburgh	Hommage à Chopin	David Nicholson – flet, Scottish Chamber Orchestra, dyr. Yoav Talmi
	23.03	Londyn	Landscape	London Musici, dyr. Mark Stephenson
	1.04	Derby	Sinfonia mistica	Orchestra of St John's, dyr. John Lubbock
	3.06	Ayr	Koncert skrzypcowy	Jagdish Mistry – skrzypce i dyr., BT Scottish Ensemble
	4.06	Dollar	Koncert skrzypcowy	Jagdish Mistry – skrzypce i dyr., BT Scottish Ensemble
	5.06	Glasgow	Concertino	Junior Chamber Orchestra, dyr. James Durrent
	5.06	Caithness	Koncert skrzypcowy	Jagdish Mistry – skrzypce i dyr., BT Scottish Ensemble
	6.06	Brodie	Koncert skrzypcowy	Jagdish Mistry – skrzypce i dyr., BT Scottish Ensemble
	7.06	Aberdeen	Koncert skrzypcowy	Jagdish Mistry – skrzypce i dyr., BT Scottish Ensemble
	8.06	Banff	Koncert skrzypcowy	Jagdish Mistry – skrzypce i dyr., BT Scottish Ensemble
	9.06	Aberfeldy	Koncert skrzypcowy	Jagdish Mistry – skrzypce i dyr., BT Scottish Ensemble
	10.06	Arran	Koncert skrzypcowy	Jagdish Mistry – skrzypce i dyr., BT Scottish Ensemble
	11.06	Kircudbright	Koncert skrzypcowy	Jagdish Mistry – skrzypce i dyr., BT Scottish Ensemble
	12.06	Glasgow	Koncert skrzypcowy	Jonathan Rees – skrzypce, BT Scottish Ensemble Jagdish Mistry – skrzypce i dyr., BT Scottish Ensemble
	10.07	Henley	Thames Pageant	dzieci z Gillets School, dyr. David Wordsworth
	12.07	Wordsworth	Thames Pageant	dzieci z Gillets School, dyr. David Wordsworth
	27.08	Tollcross	Concertino	RSAMD Junior Orchestra, dyr. James Durrant
	28.08	Glasgow	Concertino	RSAMD Junior Orchestra, dyr. James Durrant
	4.11	Londyn	Arbor cosmica	Opus 20, dyr. Scott Stroman
1994	2.02	Leamington	Harmony	Leamington Chamber Orchestra, dyr. David Curtis
	20.02	Brighton	Concertino	Evelyn Glennie – perkusja, City of London Sinfonia, dyr. Adrian Leaper

	22.02	Londyn	Landscape	London Strings, syr. Michael Rozenszweig
	15.05	Richmond	Thames Pageant	Richmond upon Thames School
	26.06	Richmond	Thames Pageant	300 dzieci ze szkół w Richmond, dyr. Peter Curry
	9.07	Exeter	Hommage à Chopin	Brigitte Norland – flet, Western Sinfonia, dyr. Scott Stroman
	31.07	Dartington	Arbor cosmica	Opus 20, dyr. Scott Stroman
	23.10	Perth	Concerto in modo antico	John Wallace – trąbka, BT Scottish Ensemble, dyr. Clio Gould
	24.10	Aberdeen	Concerto in modo antico	John Wallace – trąbka, BT Scottish Ensemble, dyr. Clio Gould
	25.10	Dundee	Concerto in modo antico	John Wallace – trąbka, BT Scottish Ensemble, dyr. Clio Gould
	26.10	Wick	Concerto in modo antico	John Wallace – trąbka, BT Scottish Ensemble, dyr. Clio Gould
	27.10	Edynburg	Concerto in modo antico	John Wallace – trąbka, BT Scottish Ensemble, dyr. Clio Gould
	28.10	Glasgow	Concerto in modo antico	John Wallace – trąbka, BT Scottish Ensemble, dyr. Clio Gould
	2.11	Londyn	Concertino	Evelyn Glennie – perkusja, Sinfonia 21, dyr. Niklas Willen
	9.12	Malvern	Harmony	English Symphony Orchestra
1995	15.02	Liverpool	Koncert fagotowy	Alan Pendlebury – fagot, Royal Liverpool Philharmonic Orchestra, dyr. Vernon Handley
	11.03	Londyn	Sinfonia sacra	Junior Academy Symphony Orchestra, dyr. Peter Stark
	29.04	Oare	Koncert skrzypcowy	Madeleine Mitchell – skrzypce, Oare String Orchestra, dyr. Peter Ades
	10.06	Wendover	Koncert skrzypcowy	Madeleine Mitchell – skrzypce, Oare String Orchestra, dyr. Peter Ades
1996	23.01	Londyn	Concertino	Simon Williams – kotły, Robert Ball – perkusja, RCM Symphony Orchestra, dyr. Andrea Quinn
	17.02	Londyn	Concertino	Opus 20, dyr. Scott Stroman
	4.07	Londyn	Concertino	London Symphony Orchestra, dyr. Barry Wordsworth
	13.08	Glasgow	Sinfonia sacra	Hertfordshire Schools

				Sinfonia, dyr. John Wittchell
	14.08	Edynburg	Sinfonia sacra	Hertfordshire Schools Sinfonia, dyr. John Wittchell
	15.10	Twickenham	Koncert skrzypcowy	Erich Gruenberg – skrzypce, Richmond Concert Society, dyr. Erich Gruenberg
	28.10	Londyn	Concertino	Levon Parikhian – perkusja, Surrey Sinfonietta, dyr. Finucane
1997	25.01	Rugby	Concertino	Bradley – kotły, Whibley – perkusja, Beauchamp Sinfonietta, dyr. Tim Redmond
	26.01	Leamington	Concertino	Bradley – kotły, Whibley – perkusja, Beauchamp Sinfonietta, dyr. Tim Redmond
	14.04	Londyn	Hommage à Chopin Landscape	Guildhall String Ensemble, dyr. Robert Salter
	30.05	Londyn	Koncert wiolonczelowy	Louise Hopkins – wiolonczela, Opus 20, dyr. Scott Stroman
	19.06	Londyn	Sinfonia concertante	Louise Hopkins – wiolonczela, Opus 20, dyr. Scott Stroman
	20.06	Londyn	Landscape	Spring Ensemble, dyr. Matthew Watts
	27.06	Bedford	Concertino	Bedford School Orchestra, dyr. Andrew Morris
	10.12	Londyn	Suita staropolska	London College of Music String Ensemble, dyr. Peter Sheppard Skaerved
1998	28.03	Londyn	Sinfonia sacra	Earnest Read Music Association, dyr. Ellis
	25.04	Milton Keynes	Landscape	Milton Keynes City Orchestra, dyr. Hilary Davan Wetton
	25.04	Manchester	Kołysanka	BBC Symphony Orchestra, dyr. Oliver Knussen
	4.08	Londyn	Epitafium katyńskie	BBC Symphony Orchestra, dyr. Tadaaki Otaka
	17.09	Glasgow	Sinfonia sacra	BBC Scottish Symphony Orchestra, dyr. Jerzy Maksymiuk
	21.09	Londyn	Sinfonia sacra	Metropolitan Symphony Orchestra, dyr. Torkjell Hareide
	21.10	Londyn	Sinfonia sacra	Metropolitan Symphony Orchestra, dyr. Torkjell Hareide
1999	29.01	Hurstpierpoint	Koncert skrzypcowy	Alexander Sitkovetsky – skrzypce, Orchestra of the Yehudi Menuhin School dyr. Malcolm Singer
	4.02	High Wycombe	Koncert skrzypcowy	Alexander Sitkovetsky – skrzypce, Orchestra of the

				Yehudi Menuhin School dyr. Malcolm Singer
	16.03	Londyn	Koncert skrzypcowy	Dmitry Sitkovetsky – skrzypce, Yehudi Menuhin School; Alexander Sitkovetsky – skrzypce, Orchestra of the Yehudi Menuhin School dyr. Malcolm Singer
	20.04	Deane	Concertino	Bolton Music Service
	12.06	Cambridge	Suita staropolska	English Sinfonia, dyr. Philip Ellis
	13.06	Stevenage	Suita staropolska	English Sinfonia, dyr. Philip Ellis
	23.08	Glasgow	Harmony	Southampton University Sinfonietta, dyr. Paul Ingram
	23.10	Huddersfield	Sinfonia sacra	Slaithwaite Philharmonic Orchestra
	28.11	Londyn	Sinfonia sacra	New Warsaw Philharmonic, dyr. Grzegorz Nowak
2000	11.03	Londyn	Sinfonia sacra	Junior Academy Symphony Orchestra, dyr. Peter Stark
	20.05	Brighton	Suita staropolska	Brighton Youth Orchestra String Ensemble, dyr. Andrew Sherwood
	14.06	Londyn	Concertino	London Symphony Orchestra, dyr. Barry Wordsworth
	7.07	Wootton	Suita staropolska	Millenium International Youth Orchestra, dyr. Michael Rose
	8.07	Bedford	Suita staropolska	Millenium International Youth Orchestra, dyr. Michael Rose
2001	16.09	Liverpool	Sinfonia sacra	Royal Liverpool Philharmonic Orchestra, dyr. Gerard Schwarz
	7.10	Liverpool	Sinfonia sacra	Royal Liverpool Philharmonic Orchestra, dyr. Gerard Schwarz
2002	13.06	Loughborough	Concertino	ViVA, dyr. Nicholas Kok
	14.07	Londyn	Thames Pageant	Chóry szkół w Haringey, Enfield, Barnet i Newham, Crouch End Festival Chorus, City of London Sinfonia, dyr. David Temple
	6.08	Londyn	Sinfonia sacra	Royal Liverpool Philharmonic Orchestra, dyr. Gerard Schwarz
	25.08	Glasgow	Suita staropolska	Glasgow Schools String Orchestra, dyr. Andrew Morris
	20.09	Brecon	Epitafium katyńskie	BBC National Orchestra of Wales, dyr. Tadaaki Otaka
	21.09	Bradford-on-Avon	Epitafium katyńskie	BBC National Orchestra of Wales, dyr. Tadaaki Otaka

	19.11	Nottingham	Concerto festivo	Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia, dyr. Gabriel Chmura
	20.11	Cambridge	Concerto festivo	Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia, dyr. Gabriel Chmura
	28.11	Middlesbrough	Concerto festivo	Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia, dyr. Gabriel Chmura
	30.11	Halifax	Concerto festivo	Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia, dyr. Gabriel Chmura
2003	9.01	Liverpool	Concertino	Graham Johns – perkusja, Royal Liverpool Philharmonic Orchestra, dyr. Gerard Schwarz
	11.01	Liverpool	Concertino	Graham Johns – perkusja, Royal Liverpool Philharmonic Orchestra, dyr. Gerard Schwarz
	12.03	Ipswich	Concertino	Charles Fullbrook – kotły, Glyn Matthews – perkusja, City of London Sinfonia, dyr. Marin Alsop
	13.03	King's Lynn	Concertino	Charles Fullbrook – kotły, Glyn Matthews – perkusja, City of London Sinfonia, dyr. Marin Alsop
	14.03	Londyn	Concertino	Charles Fullbrook – kotły, Glyn Matthews – perkusja, City of London Sinfonia, dyr. Marin Alsop Colin Currie, Charles Fulbrook, Glyn Matthews – perkusja, City of London Sinfonia, dyr. Marin Alsop
	24.04	Londyn	Koncert skrzypcowy	Alexander Sitkovetsky – skrzypce, Russian Chamber Orchestra of London, dyr. Theodore Kuchar
	15.05	Londyn	Sinfonia sacra	Trinity College of Music Sinfonia, dyr. Peter Stark
	18.08	Edynburg	Concertino	Siona Watson – kotły, Ian Cape – perkusja, RSAMD Junior Academy Orchestra, dyr. Christopher Adey
	2.12	Basingstoke	Suita staropolska	London Mozart Players, dyr. Gerard Schwarz
	3.12	Londyn	Suita staropolska	London Mozart Players, dyr. Gerard Schwarz
	6.12	Croydon	Suita staropolska	London Mozart Players, dyr.

				Gerard Schwarz
2004	18.01	Tunbridge Wells	Koncert skrzypcowy	Yehudi Menuhin School
	28.02	Londyn	Koncert skrzypcowy	Erich Gruenberg – skrzypce, Yehudi Menuhin School
	14.08	Edynburg	Suita staropolska	National Youth String Orchestra of Scotland, dyr. James Durrant
	22.09	Liverpool	Uwertura bohaterska	Royal Liverpool Philharmonic Orchestra
	23.09	Liverpool	Uwertura bohaterska	Royal Liverpool Philharmonic Orchestra
	3.10	Liverpool	Uwertura bohaterska	Royal Liverpool Philharmonic Orchestra
	3.11	Glasgow	Suita staropolska	Hutcheson's Grammar School, dyr. Edgar Trotter
2005	28.05	Liverpool	Sinfonia sacra	Royal Liverpool Philharmonic Orchestra, dyr. Gerard Schwarz
	30.10	Nottingham	Sinfonia sacra	Nottingham University Philharmonia, dyr. Jonathan Tilbrook
	27.11	Highate	Sinfonia sacra	Ernest Read Symphony Orchestra
2006	18.02	Londyn	Concertino	Guildhall School of Music Junior Department, dyr. Spencer Down
	15.04	Maidstone	Sinfonia sacra	Kent County Youth Orchestra, dyr. Peter Stark
	19.05	Londyn	Koncert skrzypcowy	Thomas Gould - skrzypce, Thomas Gould Ensemble
	28.10	Londyn	Koncert fagotowy	Adam Mackenzie - fagot, City Side Sinfonia, dyr. Steven Joyce
	28.10	Scarborough	Uwertura bohaterska	Scarborough Orchestra, dyr. Shaun Matthew
2007	15.01	Londyn	Hommage à Chopin	London Philharmonic Orchestra, dyr. Scott Stroman
	16.01	Londyn	Hommage à Chopin	London Philharmonic Orchestra, dyr. Scott Stroman
	17.01	Londyn	Hommage à Chopin	London Philharmonic Orchestra, dyr. Scott Stroman
	19.01	Londyn	Hommage à Chopin	London Philharmonic Orchestra, dyr. Scott Stroman
	16.06	Northampton	Concertino	Tim Green – kotły, Chris Henderson – perkusja, Northampton Symphony Orchestra, dyr. Graham Tear
2008	17.05	Scarborough	Concerto in modo antico	Mark Bennett – trąbka, Scarborough Symphony Orchestra, dyr. Shaun Matthew

	27.06	Buxton	Koncert skrzypcowy	Peak District String Orchestra, dyr. Ian Naylor
2009	13.03	Scarborough	Sinfonia elegiaca	Scarborough Symphony Orchestra, dyr. Shaun Matthew
	30.04	Londyn	Uwertura bohaterska	Narodowa Orkiestra Polskiego Radia, dyr. Jacek Kaspszyk
	13.06	Londyn	Harmony	Kensington Chamber Orchestra, dyr. Howard Williams
	14.10	Londyn	Suita staropolska	New London Orchestra, dyr. Ronald Corp
	11.11	Derby	Nokturn	Narodowa Orkiestra Polskiego Radia, dyr. Jacek Kaspszyk
	21.11	Leeds	Nokturn	Narodowa Orkiestra Polskiego Radia, dyr. Jacek Kaspszyk
2010	16.01	Londyn	Sinfonia sacra	Thames Youth Orchestra
	11.03	Londyn	Suita staropolska	Sinfonia 02, dyr. Nic Pendlebury
	12.03	Cambridge	Sinfonia sacra	Prime Brass
	13.03	Edynburg	Uwertura bohaterska	Edinburgh University, dyr. Nicholas Fletcher
	21.03	Londyn	Sinfonia sacra	Royal Academy Junior Department
	21.04	Cardiff	Sinfonia sacra	BBC National Orchestra of Wales, dyr. Tadakki Otaka
	28.08	Presteigne	Landscape	Presteigne Festival Orchestra, dyr. George Vass
	26.10	Nottingham	Muzyka jesieni	University of Nottingham Philharmonia, dyr. Jonathan Tilbrook
2011	3.03	Londyn	Sinfonia sacra	Latymer School Symphony Orchestra, dyr. Jimi Harrison
	26.03	Farnham	Two Lyric Pieces (utwór nr 2)	Surrey County Youth Wind Orchestra
	17.09	Lewes	Koncert skrzypcowy	Valti Nunn – skrzypce, The Musicians of All Saints, dyr. Andrew Sherwood
	20.11	Southend-on-Sea	Sinfonia rustica	Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, dyr. Antoni Wit
	21.11	Londyn	Sinfonia rustica	Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, dyr. Antoni Wit
	23.11	Bristol	Sinfonia rustica	Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, dyr. Antoni Wit
	24.11	Coventry	Sinfonia rustica	Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, dyr. Antoni Wit
2012	16.02	Londyn	Sinfonia concertante	St Paul's Sinfonia, dyr. Andrew

				Morley
	27.02	Dulwich	Concertino	Daniel Newton – perkusja, Dulwich Youth Orchestra, dyr. Tim Hewitt-Jones
	3.10	Belfast	Concertino	Ulster Orchestra
2013	28.03	Cardiff	Epitafium katyńskie	BBC National Orchestra of Wales, dyr. Tadaaki Otaka
	6.04	Leicester	Sinfonia sacra	National Children's Orchestra of Great Britain, dyr. Peter Stark
	13.04	Hertford	Sinfonia sacra	Hertfordshire County Youth Orchestra, dyr. Peter Stark
	27.06	Londyn	Suita staropolska	Nonesuch Orchestra, dyr. Robert Hodge
	6.07	Wells	Sinfonia sacra	Wells Cathedral School, dyr. Christopher Adey
	13.07	Londyn	Suita staropolska	Junior Trinity Intermediate String Ensemble, dyr. Dan James
	23.08	Londyn	Kołysanka Uwertura tragiczna	Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, dyr. Antoni Wit
	24.08	Guernsey	Concertino	Oliver Butterworth – kotły, Jack Chown – perkusja, Elizabeth College Summer Orchestral Course, dyr. Dominic Wheeler
	17.10	Richmond	Landscape	Southbank Sinfonia, dyr. Simon Over

3. STANY ZJEDNOCZONE

ROK	DATA	MIEJSCE	TYTUŁ	WYKONAWCY
1991	2.02	Jackson (Massachusetts)	Koncert fagotowy	David Shern – fagot, Mississippi Symphony Orchestra, dyr. Colman Pearce
	19.02	Jackson (Massachusetts)	Koncert fagotowy	David Shern – fagot, Mississippi Symphony Orchestra, dyr. Colman Pearce
	17.08	Baltimore	Koncert fagotowy	Robert Thompson – fagot, US Air Force Chamber Orchestra, dyr. Sarah Watkins
	22.11	Azusa	Concertino	Azusa Pacific University

	7.12	La Jolla	Winter Solstice	La Jolla Symphony Association, dyr. David Chase
	8.12	La Jolla	Winter Solstice	La Jolla Symphony Association, dyr. David Chase
1992	30.01	Fort Wayne	Sinfonia sacra	Fort Wayne Philharmonic, dyr. Ronald Ondrejka
	27.02	Denver	Koncert fortepianowy	Janina Fialkowska – fortepian, Colorado Symphony, dyr. Gilbert Levine
	28.02	Denver	Koncert fortepianowy	Janina Fialkowska – fortepian, Colorado Symphony, dyr. Gilbert Levine
	29.02	Denver	Koncert fortepianowy	Janina Fialkowska – fortepian, Colorado Symphony, dyr. Gilbert Levine
	2.05	Jackson (Tennessee)	Sinfonia sacra	Jackson Symphony Orchestra
	7.05	Raleigh	Uwertura tragiczna	North Carolina Symphony, dyr. G Zimmermann
	8.05	Raleigh	Uwertura tragiczna	North Carolina Symphony, dyr. G Zimmermann
1993	27.10	Worcester	X Symfonia	Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, dyr. Kazimierz Kord
	29.10	Lincoln	X Symfonia	Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, dyr. Kazimierz Kord
	31.10	East Lansing	X Symfonia	Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, dyr. Kazimierz Kord
	11.11	Gainesville	X Symfonia	Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, dyr. Kazimierz Kord
	14.11	West Palm Beach	X Symfonia	Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, dyr. Kazimierz Kord
	17.11	Glassboro	X Symfonia	Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, dyr. Kazimierz Kord
	19.11	Nowy Jork	X Symfonia	Orkiestra Filharmonii Narodowej w Warszawie, dyr. Kazimierz Kord
1994	6.02	Bloomington	Uwertura tragiczna	Bloomington Symphony Orchestra, dyr. David Pickett
	2.04	Nowy Jork	Arbor cosmica	brak danych
	3.04	Nowy Jork	Arbor cosmica	NY Chamber Symphony / Gerard Schwarz
	5.04	Nowy Jork	Arbor cosmica	NY Chamber Symphony / Gerard Schwarz
	14.05	Nowy Jork	Sinfonia sacra	Hunter College, dyr. Paul Mueller

	17.05	Nowy Jork	Sinfonia sacra	Hunter College, dyr. Paul Mueller
	27.05	Richmond	Arbor cosmica	Richmond Symphony Orchestra
	4.10	Wichita	Uwertura bohaterska	Wichita State University
1995	13.10	San Jose	Sinfonia sacra	San Jose Symphony Orchestra, dyr. Leonid Grin
	14.10	San Jose	Sinfonia sacra	San Jose Symphony Orchestra, dyr. Leonid Grin
	15.10	San Jose	Sinfonia sacra	San Jose Symphony Orchestra, dyr. Leonid Grin
	7.11	Hartford	Uwertura tragiczna	Hartford Symphony Orchestra, dyr. Michael Lankester
	8.11	Hartford	Uwertura tragiczna	Hartford Symphony Orchestra, dyr. Michael Lankester
	30.11	Minneapolis	Nokturn	Minnesota Orchestra, dyr. Stanisław Skrowaczewski
	1.12	Minneapolis	Nokturn	Minnesota Orchestra, dyr. Stanisław Skrowaczewski
	2.12	Minneapolis	Nokturn	Minnesota Orchestra, dyr. Stanisław Skrowaczewski
1996	7.01	Seattle	Sinfonia sacra	Seattle Symphony Orchestra, dyr. Gerard Schwarz
	8.01	Seattle	Sinfonia sacra	Seattle Symphony Orchestra, dyr. Gerard Schwarz
	9.01	Seattle	Sinfonia sacra	Seattle Symphony Orchestra, dyr. Gerard Schwarz
	17.08	Seattle	Muzyka jesieni Uwertura bohaterska	Seattle Symphony Orchestra, dyr. Gerard Schwarz
	30.09	Seattle	X Symfonia	Seattle Symphony Orchestra, dyr. Gerard Schwarz
	1.10	Seattle	X Symfonia	Seattle Symphony Orchestra, dyr. Gerard Schwarz
	2.10	Seattle	X Symfonia	Seattle Symphony Orchestra, dyr. Gerard Schwarz
1997	17.01	Milwaukee	Nokturn	Milwaukee Symphony Orchestra, dyr. Stanisław Skrowaczewski
	18.01	Milwaukee	Nokturn	Milwaukee Symphony Orchestra, dyr. Stanisław Skrowaczewski
	19.04	Rochdale	Hommage à Chopin Landscape	Guildhall String Ensemble, dyr. Robert Salter
	14.10	Jackson (Massachusetts)	Suita staropolska	Mississippi Symphony Orchestra, dyr. Colman Pearce
	2.12	Milwaukee	Koncert skrzypcowy	Frank Almond – skrzypce, Milwaukee Chamber Orchestra
	8.12	Milwaukee	Koncert skrzypcowy	Frank Almond – skrzypce, Milwaukee Chamber Orchestra

1998	31.01	Wichita	Sinfonia sacra	Sinfonia Sacra, dyr. Zuohang Chen
	1.02	Wichita	Sinfonia sacra	Sinfonia Sacra, dyr. Zuohang Chen
	14.03	Portland	Nokturn	Oregon Symphony, dyr. James De Preist
	15.03	Portland	Nokturn	Oregon Symphony, dyr. James De Preist
	16.03	Portland	Nokturn	Oregon Symphony, dyr. James De Preist
	22.11	Evanston	Epitafium katyńskie	Northwestern University
1999	22.01	New Britain	Koncert skrzypcowy	Connecticut Virtuosi Chamber Orchestra, dyr. Adrian Mackiewicz
	10.03	Toledo	Concertino	Sally Rochette - kotły, Bruce Golden – perkusja, Toledo Symphony, dyr. Andrew Massey
	11.03	Toledo	Concertino	Sally Rochette - kotły, Bruce Golden – perkusja, Toledo Symphony, dyr. Andrew Massey
2000	26.02	Nowy Jork	Muzyka jesieni	New York Chamber Symphony, dyr. Gerard Schwarz
	27.02	Nowy Jork	Muzyka jesieni	New York Chamber Symphony, dyr. Gerard Schwarz
	16.11	Seattle	Kołysanka	Seattle Symphony Orchestra, dyr. Gerard Schwarz
	17.11	Seattle	Kołysanka	Seattle Symphony Orchestra, dyr. Gerard Schwarz
	18.11	Seattle	Kołysanka	Seattle Symphony Orchestra, dyr. Gerard Schwarz
	19.11	Seattle	Kołysanka	Seattle Symphony Orchestra, dyr. Gerard Schwarz
2001	18.03	Milwaukee	Koncert fagotowy	Robert Thompson – fagot (z fortepianem)
	23.11	Glastonbury	Suita staropolska	Connecticut Chamber Symphony
2002	19.01	Urbana	Sinfonia sacra	Champaign-Urbana Symphony
	17.03	Carmel	Uwertura tragiczna	Monterey Symphony, dyr. Kate Tamarkin
	18.03	Carmel	Uwertura tragiczna	Monterey Symphony, dyr. Kate Tamarkin
	19.03	Carmel	Uwertura tragiczna	Monterey Symphony, dyr. Kate Tamarkin
	10.05	Newport	Sinfonia sacra	Northern Kentucky Symphony, dyr. James Cassidy
	20.06	Seattle	Sinfonia sacra	Seattle Symphony Orchestra, dyr. Gerard Schwarz

	21.06	Seattle	Sinfonia sacra	Seattle Symphony Orchestra, dyr. Gerard Schwarz
	23.06	Seattle	Sinfonia sacra	Seattle Symphony Orchestra, dyr. Gerard Schwarz
2003	19.01	Pacific Grove	Sinfonia sacra	Monterey Symphony
	20.01	Pacific Grove	Sinfonia sacra	Monterey Symphony
	21.01	Salinas	Sinfonia sacra	Monterey Symphony
	12.06	Seattle	Concertino	Seattle Symphony Orchestra, dyr. Gerard Schwarz
2004	11.03	Berkeley	Divertimento	New Century Chamber Orchestra
	12.03	San Francisco	Divertimento	New Century Chamber Orchestra
	13.03	San Francisco	Divertimento	New Century Chamber Orchestra
	14.03	San Rafael	Divertimento	New Century Chamber Orchestra
2005	-	-	-	-
2006	-	-	-	-
2007	8.06	Seattle	Muzyka jesieni	Seattle Symphony Orchestra, dyr. Gerard Schwarz
	23.06	Teksas	Concerto in modo antico	Festival Chamber Orchestra
2008	8.02	Racine	Concerto in modo antico	Racine Symphony Orchestra, dyr. Andrew Massey
2009	-	-	-	-
2010	-	-	-	-
2011	1.05	Oklahoma City	Uwertura bohaterska	Oklahoma City Philharmonic, dyr. Matthew Troy
2012	-	-	-	-
2013	-	-	-	-

4. INNE KRAJE ŚWIATA (Kanada, Japonia, Niemcy, Australia, Słowenia, Turcja, Islandia, Holandia, Francja, Finlandia, Włochy, Hiszpania, Wenezuela, Belgia, Czechy, Meksyk, Słowacja, Litwa, Malezja, Austria, Cypr, Norwegia, Nowa Zelandia, Irlandia, Szwajcaria, Łotwa, Izrael, Dania, Szwecja)

ROK	DATA	MIEJSCE	TYTUŁ	WYKONAWCY
1991	7.03	Toronto (Kanada)	Harmony	Esprit Orchestra, dyr. Alex Pauk
	16.08	Kyoto (Japonia)	Sinfonia sacra	Kyoto Symphony Orchestra
	13.09	Bonn (Niemcy)	Epitafium katyńskie	Orchester der Beethovenhalle, dyr. Dennis Russell Davies
	16.09	Berlin (Niemcy)	Epitafium katyńskie	Orchester der Beethovenhalle, dyr. Dennis Russell Davies
	17.10	Perth (Australia)	Koncert fagotowy	University of Western

				Australia Contemporary Music Ensemble, dyr. Roger Smalley
	4.12	Bonn (Niemcy)	Epitafium katyńskie	Collegium Musicum, dyr. Walter L Mik
1992	25.02	Perth (Australia)	Concertino	Evelyn Glennie - perkusja, West Australian Symphony Orchestra Twentieth Century Ensemble, dyr. Roger Smalley
	7.03	Dortmund (Niemcy)	Hommage à Chopin	Der Stadt Bühnen Dortmund, dyr. J. Panzer
	2.04	Lublana (Słowenia)	Muzyka jesieni	Slovenian Philharmonic, dyr. Stanisław Wisłocki
	3.04	Lublana (Słowenia)	Muzyka jesieni	Slovenian Philharmonic, dyr. Stanisław Wisłocki
	25.09	Neumarkt (Niemcy)	Koncert skrzypcowy	Kammerorchester Warschau
	27.11	Stambuł (Turcja)	Koncert skrzypcowy	Krzysztof Śmietana – skrzypce, Turkish Presidential Symphony Orchestra, dyr. Gurer Aykal
	28.11	Stambuł (Turcja)	Koncert skrzypcowy	Krzysztof Śmietana – skrzypce, Turkish Presidential Symphony Orchestra, dyr. Gurer Aykal
	7.12	Brisbane (Australia)	Koncert fagotowy	Leesa Dean – fagot, Queensland Symphony Orchestra, dyr. Tang
1993	7.01	Reykjavik (Islandia)	Koncert skrzypcowy	Szymon Kuran – skrzypce, Iceland Symphony Orchestra, dyr. Jerzy Maksymiuk
1994	21.05	Haga (Holandia)	Muzyka jesieni	Residentie Orkest, dyr. Oliver Knussen
	19.07	Berlin (Niemcy)	Uwertura tragiczna	Collegium Musicum Berlin, dyr. Fabricius
	25.09	Ottawa (Kanada)	Koncert fagotowy	Ottava Valley Festival
	14.10	Winnipeg (Kanada)	Suita staropolska	Winnipeg Symphony Orchestra, dyr. Janusz Powolny
	2.11	Canberra (Australia)	Concertino	Hunter – perkusja, Canberra School of Music Orchestra
	9.11	Lille (Francja)	Nokturn	Orchestre National de Lille
	10.11	Lille (Francja)	Nokturn	Orchestre National de Lille
	12.11	Lille (Francja)	Nokturn	Orchestre National de Lille
1995	18.01	Berlin (Niemcy)	Muzyka jesieni	Sinfonia Varsovia, dyr. Jacek Kasprzyk
	26.01	Helsinki (Finlandia)	Sinfonia sacra	Helsinki Philharmonic
	21.02	Winnipeg (Kanada)	Concertino	Manitoba Chamber Orchestra, dyr. Simon Streatfield
	22.03	Toronto	Nokturn	Toronto Symphony Orchestra,

		(Kanada)		dyr. Stanisław Skrowaczewski
	23.03	Toronto (Kanada)	Nokturn	Toronto Symphony Orchestra, dyr. Stanisław Skrowaczewski
	23.03	Emmen (Holandia)	A Procession for Peace	North Netherlands Orchestra
	24.03	Groningen (Holandia)	A Procession for Peace	North Netherlands Orchestra
	25.03	Toronto (Kanada)	Nokturn	Toronto Symphony Orchestra, dyr. Stanisław Skrowaczewski
	21.05	Berlin (Niemcy)	Epitafium katyńskie	Rundfunk-Sinfonieorchester Berlin, dyr. Lawrence Foster
	1.06	Lublana (Słowenia)	Sinfonia sacra	Slovene Philharmonic, dyr. Tadeusz Wojciechowski
	2.06	Lublana (Słowenia)	Sinfonia sacra	Slovene Philharmonic, dyr. Tadeusz Wojciechowski
1996	17.01	Groningen (Holandia)	Koncert fortepianowy	Geoffrey Douglas Madge – fortepian, North Netherlands Orkest, dyr. Hans Drewanz
	18.01	Leeuwarden (Holandia)	Koncert fortepianowy	Geoffrey Douglas Madge – fortepian, North Netherlands Orkest, dyr. Hans Drewanz
	19.01	Drachten (Holandia)	Koncert fortepianowy	Geoffrey Douglas Madge – fortepian, North Netherlands Orkest, dyr. Hans Drewanz
	15.03	Paryż (Francja)	Nokturn	Orchestre Philharmonique de Radio France, dyr. Stanisław Skrowaczewski
	11.04	Palermo (Włochy)	Koncert fagotowy	Fulvio Basta – fagot, Gli Armonici, dyr. Umberto Bruno
	25.10	Düsseldorf (Niemcy)	Muzyka jesieni	Düsseldorfer Symphoniker, dyr. Jacek Kaspszyk
	27.10	Düsseldorf (Niemcy)	Muzyka jesieni	Düsseldorfer Symphoniker, dyr. Jacek Kaspszyk
	28.10	Düsseldorf (Niemcy)	Muzyka jesieni	Düsseldorfer Symphoniker, dyr. Jacek Kaspszyk
1997	30.05	Utrecht (Holandia)	Nokturn	Radio Symfonie Orkest, dyr. Stanisław Skrowaczewski
	6.12	Aachen (Niemcy)	Arbor cosmica	Aachen Chamber Orchestra, dyr. Reinmar Neuner
1998	30.01	Barcelona (Hiszpania)	Suita staropolska	Orquestra Sinfonica de Barcelona, dyr. Krzysztof Penderecki
	31.01	Barcelona (Hiszpania)	Suita staropolska	Orquestra Sinfonica de Barcelona, dyr. Krzysztof Penderecki
	1.02	Barcelona (Hiszpania)	Suita staropolska	Orquestra Sinfonica de Barcelona, dyr. Krzysztof Penderecki
	6.02	Caracas (Wenezuela)	Koncert fortepianowy	Juan Nunez - fortepian, Centro Mozarteum orchestra
	3.06	Berlin (Niemcy)	Koncert skrzypcowy	Robert Kabara – skrzypce,

				Sinfonietta Cracovia, dyr. Jerzy Maksymiuk
	10.06	Sint-Truiden (Belgia)	Arbor cosmica	Nuove Musiche, dyr. Eric Lederhandler
1999	12.01	Praga (Czechy)	Sinfonia sacra	Prague Symphony Orchestra, dyr. Tadeusz Strugała
	13.01	Praga (Czechy)	Sinfonia sacra	Prague Symphony Orchestra, dyr. Tadeusz Strugała
	5.02	Tokio (Japonia)	Nokturn	NHK Symphony Orchestra, dyr. Stanisław Skrowaczewski
	5.02	Xalapa (Meksyk)	Sinfonia sacra	Mexico Symphony Orchestra, dyr. Wojciech Michniewski
	6.02	Tokio (Japonia)	Nokturn	NHK Symphony Orchestra, dyr. Stanisław Skrowaczewski
	30.05	Lipsk (Niemcy)	Concertino	Evelyn Glennie – perkusja, Mitteldeutscher Rundfunk, Lipsk, dyr. Jahja Ling
	27.09	Zilina (Słowacja)	Suita staropolska	Zilina Chamber Orchestra
	2.10	Tuluza (Francja)	Koncert skrzypcowy	Chamber Orchestra of Toulouse, dyr. Alain Moglia
	4.11	Wilno (Litwa)	Sinfonia sacra	Lithuanian State Orchestra, dyr. Leonid Grin
	5.11	Palermo (Włochy)	Koncert skrzypcowy	Francesco Manara - skrzypce, Gli Armonici Orchestra, dyr. Umberto Bruno
	29.11	Palermo (Włochy)	Koncert skrzypcowy	Francesco Manara - skrzypce, Gli Armonici Orchestra, dyr. Umberto Bruno
2000	30.01	Cervera (Hiszpania)	Suita staropolska	Cervera Orchestra
	27.04	Palermo (Włochy)	Tryptyk jagielloński Suita staropolska	Orchestra Gli Armonici di Palermo, dyr. Umberto Bruno
	18.05	Reykjavik (Islandia)	Sinfonia sacra	Iceland Symphony Orchestra
	31.05	Kuala Lumpur (Malezja)	Concertino	Malaysian Philharmonic Orchestra, dyr. Kevin Field
	20.06	Palermo (Włochy)	Sinfonia concertante	Orchestra da Camera Gli Armonici, dyr. Umberto Bruno
	17.08	Gaming (Austria)	Hommage à Chopin	Niederösterreichisches Tonkünstlerorchester, dyr. Tadeusz Strugała
	20.09	Lille (Francja)	Sinfonia sacra	Orchestre National de Lille, dyr. George Cleve
	21.09	Lille (Francja)	Sinfonia sacra	Orchestre National de Lille, dyr. George Cleve
	22.09	Mouvaux (Francja)	Sinfonia sacra	Orchestre National de Lille, dyr. George Cleve
	23.09	Wingles (Francja)	Sinfonia sacra	Orchestre National de Lille, dyr. George Cleve
	26.10	Palermo (Włochy)	Koncert wiolonczelowy	Massimo Polidori - wiolonczela, Orchestra

				Camera Gli Armonici, dyr. Umberto Bruno
2001	4.04	Nikozja (Cypr)	Koncert fagotowy	Cyprus State Orchestra, dyr. Roland Melia
	28.09	Oslo (Norwegia)	Sinfonia sacra	Norwegian Radio Orchestra, dyr. Tadeusz Wojciechowski
	18.10	Linz (Austria)	Sinfonia sacra	Brucknerorchester Linz, dyr. Leonid Grin
	14.11	Mons (Belgia)	Tryptyk jagielloński	studenci Konserwatorium w Mons
2002	29.06	Korsholm (Finlandia)	Koncert skrzypcowy	Alexander Sitkovetsky – skrzypce, New European Strings, dyr. Dmitri Sitkovetsky
	15.08	Gaming (Austria)	Sinfonia sacra	Niederösterreichisches Tonkünstlerorchester, dyr. Tadeusz Strugała
	11.10	Winnipeg (Kanada)	Epitafium katyńskie	Winnipeg Symphony
	12.10	Jena (Niemcy)	Koncert skrzypcowy	Grigori Zhislin – skrzypce, Jenaer Philharmonie, dyr. Andrey Boreyko
	8.11	Oslo (Norwegia)	Koncert fagotowy	Sigyn Birkeland – fagot, Norwegian Radio Orchestra, dyr. Nicolae Moldoveanu
2003	31.01	Gmunden (Austria)	Koncert skrzypcowy	Julia Maly – skrzypce, Prague Philharmonic
	2.05	Edmonton (Kanada)	Suita staropolska	Metamorphis, dyr. Grzegorz Nowak
	21.06	Auckland (Nowa Zelandia)	Thames Pageant	Patricia Wright, Rodney McCann – głos, Auckland Choral Society, dyr. Peter Watts
	11.07	Dublin (Irlandia)	Sinfonia sacra	National Symphony Orchestra of Ireland, dyr. Colman Pearce
	24.10	Sapporo (Japonia)	Epitafium katyńskie	Sapporo Symphony Orchestra, dyr. Tadaaki Otaka
2004	-	-	-	-
2005	6.03	Trier (Niemcy)	Concertino	Städtisches Orchester Trier, dyr. Istvan Denes
	9.04	Lörrach (Szwajcaria)	Kołysanka	Kremerata Baltica, Camerata Bern, dyr. Gustavo Dudamel
	22.07	Kyoto (Japonia)	Epitafium katyńskie Sinfonia concertante	Catherine Benyon – flet, Emily Benyon – harfa, Kyoto Symphony Orchestra
	16.11	Helsinki (Finlandia)	Uwertura bohatera	Finnish Radio Symphony Orchestra, dyr. Tugan Sokhiev
2006	20.01	Paryż (Francja)	Uwertura bohatera	Orchestre National de France, dyr. Tugan Sokhiev
	12.08	Luosto (Finlandia)	Sinfonia sacra	Tampere Philharmonic Orchestra, dyr. John Storgårds
	18.08	Turku	A Procession for Peace	Tampere Philharmonic

		(Finlandia)		Orchestra, dyr. John Storgårds
	6.10	Tampere (Finlandia)	Uwertura bohaterska	Tampere Philharmonic Orchestra, dyr. Eri Klas
	25.10	Münster (Niemcy)	Concerto in modo antico	Sinfonieorchester Münster, dyr. Rainer Mühlbach
	27.10	Tampere (Finlandia)	Sinfonia di Sfere	Tampere Philharmonic Orchestra, dyr. John Storgårds
2007	19.01	Tampere (Finlandia)	A Procession for Peace	Tampere Philharmonic Orchestra, dyr. John Storgårds
	23.02	Sapporo (Japonia)	Sinfonia sacra	Sapporo Symphony Orchestra, dyr. Tadaaki Otaka
	24.02	Sapporo (Japonia)	Sinfonia sacra	Sapporo Symphony Orchestra, dyr. Tadaaki Otaka
	28.03	Liceo (Hiszpania)	Sinfonia sacra	Orquestra de la Academia del Teatro de Liceo, dyr. Virginia Salvador Brotons
	30.03	Terrassa (Hiszpania)	Sinfonia sacra	Orquestra de la Academia del Teatro de Liceo, dyr. Virginia Salvador Brotons
	6.10	Tokio (Japonia)	Sinfonia sacra	Japan Philharmonic Orchestra, dyr. Michiyoshi Inoue
	20.12	Praga (Czechy)	Koncert skrzypcowy	Leos Cepicky – skrzypce
	20.12	Praga (Czechy)	Koncert skrzypcowy	Berg Chamber Orchestra, dyr. Peter Vrabec
	21.12	Rotterdam (Holandia)	Concerto in modo antico	Philip Pickett – trąbka, Rotterdam Philharmonic Orchestra
	22.12	Rotterdam (Holandia)	Concerto in modo antico	Philip Pickett – trąbka, Rotterdam Philharmonic Orchestra
2008	22.01	Dublin (Irlandia)	Epitafium katyńskie	National Symphony Orchestra of Ireland, dyr. Colman Pearce
	10.05	Tokio (Japonia)	Epitafium katyńskie	NHK Symphony Orchestra, dyr. Tadaaki Otaka
	11.05	Tokio (Japonia)	Epitafium katyńskie	NHK Symphony Orchestra, dyr. Tadaaki Otaka
	20.06	Neuberg (Austria)	Concertino	Orkiestra Filharmonii im. W. Lutosławskiego, dyr. Ernst Kovacic
	25.06	Sigulda (Łotwa)	Hommage à Chopin	Kremerata Baltica
	25.06	Sondershausen (Niemcy)	Koncert skrzypcowy	Loh-Orchester, dyr. Hiroaki Masuda
	14.07	Lockenhaus (Austria)	Hommage à Chopin	Kremerata Baltica
	10.08	Shizuoka (Japonia)	Sinfonia sacra	Shizuoka Symphony Orchestra, dyr. Michiyoshi Inoue
2009	24.01	Kolonia (Niemcy)	Arbor cosmica	solíści Gürzenich-Orchesters Köln
	22.02	Toronto (Kanada)	Suita staropolska	Koeffler Centre of the Arts Ensemble, dyr. Jacques

				Israelievitch
	11.07	Stuttgart (Niemcy)	Concerto in modo antico	Tine Thing Helseth – trąbka, Stuttgarter Kammerorchester, dyr. Dennis Russell Davies
	12.07	Stuttgart (Niemcy)	Concerto in modo antico	Tine Thing Helseth – trąbka, Stuttgarter Kammerorchester, dyr. Dennis Russell Davies
	31.10	Arnsberg (Austria)	Divertimento	Oistrach-Philharmonie, dyr. Ulrich Grosser
	29.11	Sydney (Australia)	Divertimento	Bourbaki Ensemble, dyr. David Angell
2010	18.02	Praga (Czechy)	Sinfonia sacra	Czech Philharmonic, dyr. Tadeusz Strugała
	12.03	Stuttgart (Niemcy)	Landscape	Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia, dyr. Jacek Kaspszyk
	13.03	Fryburg (Niemcy)	Landscape	Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia, dyr. Jacek Kaspszyk
	14.03	Lucerna (Szwajcaria)	Landscape	Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia, dyr. Jacek Kaspszyk
	24.07	Anghiari (Włochy)	Koncert skrzypcowy	Olga Muszynska – skrzypce, Southbank Sinfonia, dyr. Simon Over
	9.09	Pori (Finlandia)	Sinfonia mistica	Pori Sinfonietta, dyr. Jukka Iisakkila
	24.10	Hamburg (Niemcy)	Divertimento	Hamburger Symphoniker, dyr. Stefan Czermak
	11.11	Joensuu (Finlandia)	Sinfonia rustica	Joensuu City Orchestra, dyr. Krzysztof Dobosiewicz
	12.11	Helsinki (Finlandia)	Sinfonia rustica	Joensuu City Orchestra, dyr. Krzysztof Dobosiewicz
	24.11	Drachten (Holandia)	Suita staropolska	Sinfonia Rotterdam
	25.11	Rotterdam (Holandia)	Suita staropolska	Sinfonia Rotterdam
	13.12	Tel Awiw (Izrael)	Hommage à Chopin	Christina Yehudit – flet, Israel Chamber Orchestra, dyr. Yohav Talmi
	15.12	Tel Awiw (Izrael)	Hommage à Chopin	Christina Yehudit – flet, Israel Chamber Orchestra, dyr. Yohav Talmi
2011	25.02	Tokio (Japonia)	Sinfonia sacra	Tokyo Symphony Orchestra, dyr. Naoto Otomo
	27.02	Niigata (Japonia)	Sinfonia sacra	Tokyo Symphony Orchestra, dyr. Naoto Otomo
	18.03	Kuala Lumpur (Malezja)	Concertino	Malaysian Philharmonic Youth Orchestra, dyr. Kevin Field
	12.04	Berlin (Niemcy)	Epitafium katyńskie	Orkiestra Filharmonii Pomorskiej, Berliner Cappella,

				dyr. Kerstin Behnke
	5.05	Bremen (Niemcy)	Polonia (Krakowiak) Sinfonia rustica Uwertura tragiczna	Die Deutsche Kammerphilharmonie Bremen, dyr. Alexander Shelley
	6.05	Bremen (Niemcy)	Polonia (Krakowiak) Sinfonia rustica Uwertura tragiczna	Die Deutsche Kammerphilharmonie Bremen, dyr. Alexander Shelley
	21.10	Kopenhaga (Dania)	Landscape	Det Kgl Kapel, dyr. John Storgårds
	21.10	Kopenhaga (Dania)	Landscape	Royal Danish Orchestra
2012	13.01	Berlin (Niemcy)	Kołysanka	Konzerthausorchester Berlin, dyr. Łukasz Borowicz
	14.01	Berlin (Niemcy)	Kołysanka	Konzerthausorchester Berlin, dyr. Łukasz Borowicz
	15.01	Berlin (Niemcy)	Kołysanka	Konzerthausorchester Berlin, dyr. Łukasz Borowicz
	26.02	Wiesbaden- Sonnenberg (Niemcy)	Landscape	arco musicale Wiesbaden
	11.07	Eichstätt (Niemcy)	Landscape	Orchester der Kath. Universität Eichstätt- Ingolstadt, dyr. Uwe Sochaczewsky
2013	23.01	Paryż (Francja)	Epitafium katyńskie	Orchestre National d'Ile de France, dyr. Enrique Mazzola
	11.04	Norrköping (Szwecja)	Sinfonia sacra	Norrköpings Symphony Orchestra, dyr. Michael Francis
	13.04	Uppsala (Szwecja)	Sinfonia sacra	Norrköpings Symphony Orchestra, dyr. Michael Francis

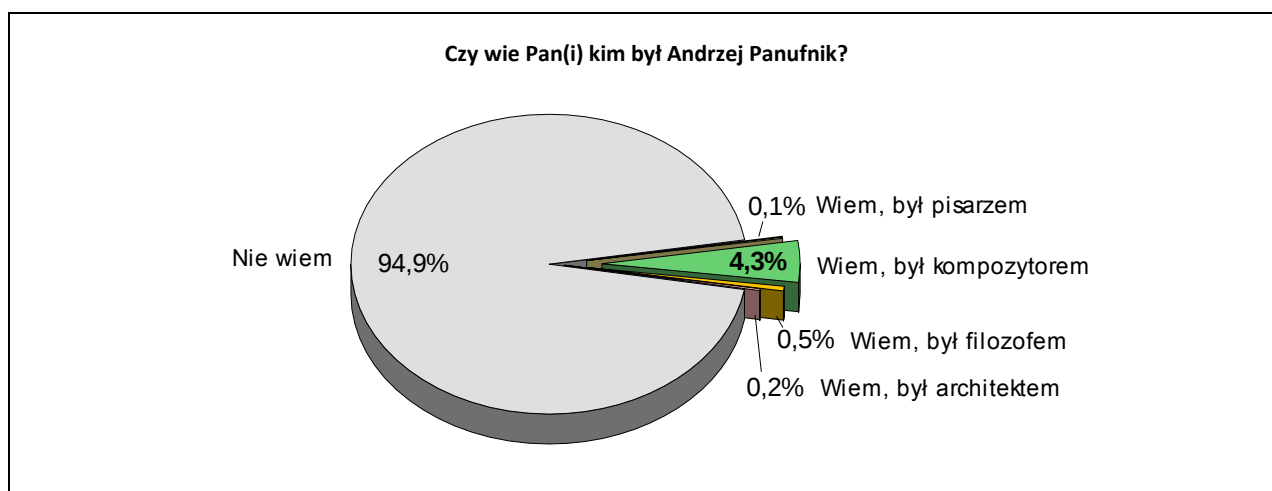
ANEKS 2

WYNIKI BADANIA OMNIBUSOWEGO NA TEMAT ZNAJOMOŚCI OSOBY ANDRZEJA PANUFNIKA

1. CHARAKTERYSTYKA BADANIA

- Zleceniodawca badania **Instytut Muzyki i Tańca**
- Wykonawca badania **Centrum Badania Opinii Społecznej**
- Termin realizacji badania (praca ankietatorów w terenie) **Od 16 do 26 stycznia 2014 roku**
- Rodzaj badania **Ilościowe typu omnibus**
- Rodzaj próby **Ogólnopolska, losowa PESEL reprezentatywna dla dorosłych mieszkańców Polski**
- Próba zrealizowana (liczba przeprowadzonych wywiadów) **1046**
- Metoda przeprowadzenia wywiadów **Bezpośredni wywiad ankieterski wspomagany komputerowo (Computer Assisted Personal Interviewing - w skrócie CATI)**
- Miejsce przeprowadzenia wywiadów **W domu wylosowanej osoby**

2. WYNIKI - RYSUNKI

3. WYNIKI - TABELA

Czy wie Pan(i) kim był Andrzej Panufnik?					
		Częstość	Procent	Procent ważnych	Procent skumulowany
Ważne	Nie wiem	990	94,7	94,9	94,9
	Wiem, był architektem	2	0,2	0,2	95,1
	Wiem, był filozofem	5	0,5	0,5	95,6
	Wiem, był kompozytorem	45	4,3	4,3	100,0
	Wiem, był pisarzem	1	0,0	0,1	100,0
	Ogółem	1043	99,7	100,0	
Braki danych	Trudno powiedzieć	0	0,0		
	Odmowa odpowiedzi	3	0,3		
Ogółem		1046	100,0		

4. WYNIKI - TABELA ZRÓŻNICOWAŃ SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNYCH

		F1. Czy wie Pan(i) kim był Andrzej Panufnik?					Liczba osób
		Nie wiem	Wiem, był architektem	Wiem, był filozofem	Wiem, był kompozytorem	Wiem, był pisarzem	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		95	0	1	4	0	1043
Płeć	Mężczyźni	94	0	1	4	0	498
	Kobiety	95		0	5		545
Wiek	18-24 lata	97			3		121
	25-34	96	1	1	2		209
	35-44	97		0	3		179
	45-54	95		0	5		169
	55-64	95		0	5		182
	65 lat i więcej	90	0	1	8	0	183
Miejsce zamieszkania	Wieś	99		0	1		401
	Miasto do 19 999	96	1	1	2		165
	20 000 - 99 999	94			6		204
	100 000 - 499 999	95		0	5		163
	500 000 i więcej mieszk.	81		3	16	0	109
Wykształcenie	Podstawowe	99			1		227
	Zasadnicze zawodowe	98	0	1	1		257
	Średnie	94	0	1	5	0	348
	Wyższe	88		0	11		211
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	91			9		102
	Średni personel, technicy	96		2	2		36
	Pracownicy adm.-biurowi	90		2	8		73
	Pracownicy usług	95			5		72
	Robotnicy wykwalifikowani	97	1	1	1		112
	Robotnicy niewykwalifik.	98		1		1	57
	Rolnicy	100					42
	Pracujący na własny rach.	98			2		42

Bierni zawodowo	Renciści	100					69
	Emeryci	91	0	1	8		220
	Uczniowie i studenci	94			6		61
	Bezrobotni	98			2		107
	Gospodynie domowe i inni	100					51
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	91		0	8		135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	96			4		115
	sekt. pryw. poza rolnict.	95	1	1	2	0	242
	prywatnym gosp. rolnym	100					42
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	99	1				133
	501-750	99			1		94
	751-1000	98			2		157
	1001-1500	94		1	5		191
	Powyżej 1500 zł	89	1	2	9	0	194
Ocena własnych war. mater.	Złe	98	1		1		128
	Średnie	95		0	5	0	471
	Dobre	94	0	1	5		444
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	95			5		51
	Raz w tygodniu	96	0	0	3		491
	1-2 razy w miesiącu	94		1	5		147
	Kilka razy w roku	95		1	4		216
	W ogóle nie uczestniczy	91			8	0	138
Poglądy polityczne	Lewica	93		0	6	0	156
	Centrum	96	0	1	3		376
	Prawica	93			7		291
	Trudno powiedzieć	97	0	1	2		220